GÜNAYDIN GECEYARISI

Jean Rhys

CAN

Türkçesi
PINAR KÜR

GÜNAYDIN GECEYARISI

Jean Rhys

ROMAN

Türkçesi
PINAR KÜR

CAN YAYINLARI LTD.STİ
Bâbıâli Caddesi, No:19, kat:2, Cağaloğlu, İstanbul
Tel. 5286113, 5135188

Özgün adı
Good Morning, Midnight

Günaydın, Geceyarısı!
Dönüyorum yuvama,
Gün benden bıktı –
Nasıl dayansam yokluğuna?

Güneşin olduğu yer güzeldi,
İsterdim kalayım orada –
Ne ki Sabah sevmedi beni – sonra –
Öyleyse, Gün, iyi geceler sana!

EMILY DICKINSON

BİRİNCİ BÖLÜM

"Tıpkı eski günler gibi," diyor oda. "Evet? Hayır?"

İki karyola var; biri geniş, madam için, tam karşı tarafında ise, Mösyö işin küçük bir tane. Lavabonun durduğu yer bir perdeyle ayrılmış. Oda bayağ büyük, ucuz otel kokusu çok hafif, nerdeyse belirsiz. Dışardaki sokak, arnavut kaldırımı döşenmiş dar bir yokuş, öteki ucunda merdivenler var. Impasse dedikleri yerlerden.

Beş gündür buradayım. Öğlenleri yemek yiyeceğim yeri, akşamları yemek yiyeceğim yeri, akşam yemeğinden sonra içkimi içeceğim yeri kararlaştırdım. Küçük yaşamımı düzene koydum.

Akşam yemeğinden sonra içkimi içeceğim yer. ... Bir dakika, burada dikkatli olmam gerek. Bu gibi şeyler çok önemlidir.

Dün gece, örneğin. Dün gece bir felâketti. ...Yan masadaki kadın benimle konuşmaya başladı - kırk yaşlarında, esmer, zayıf bir kadındı, yüzü çok iyi boyanmış. Önünde bir şarkı notası vardı, alçak sesle mırıldanıyor, parmaklarıyla masanın üstünde tempo tutuyordu.

"Şarkınızı sevdim."

"Haa, evet, ama acıklı bir şarkı. *Kasvetli Pazar Günü*." Kıkırdadı. "Birazcık acıklı."

Bir arkadaşını bekliyormuş, öyle söyledi.

Arkadaşı geldi – bir Amerikalı. Adam bana bir konyak-soda daha ısmarladı. İçerken ağlamaya başladım.

Dedim ki: "Bir şey hatırladım da."

Esmer kadın oturduğu yerde iyice dikleşti ve göğsünü öne doğru kabarttı.

"Anlıyorum," dedi. "Anlıyorum. Ama gene de. ... Bazan ben de aynı sizin kadar mutsuz hissederim kendimi. Ama herkese belli etmek olmaz."

Susmayı başaramadığımdan aşağı kata, tuvalete indim. Yabancı bir tuvalet değil ve şansıma boştu. İhtiyar kadın dışarı çıkmış, telefonların orada bir kızla konuşuyordu.

Bir süre kaldım orada. Aynada kendime baktım. Ne diye ağlamak istiyorum ki?... Tam tersine, işte böyle aklım başımda olduğu sıralar, fazladan birkaç kadeh içip iyice aklımı başıma topladığım sıralar, ne kadar şanslı olduğumu kavrayabiliyorum. Kurtuldum, kurtarıldım, yarı boğulmuş olarak derinliklerinde süründüğüm karanlık ırmaktan çıkarıldım, giysilerim kuru, saçlarım yapılı. Kimse bilemez o sudan çıktığımı. Tabii, gene de, her zaman birşeyler kalıyor. Evet, her zaman birşeyler kalıyor geriye. ... Her neyse, artık buradayım, kurudum, aklım başımda ve saklanacak bir yerim var. Daha ne istiyorum?... Biraz robotlaşmış gibiyim ama aklım başımda, kesinlikle – kupkuru, üşümüş ve akıllanmış. Karanlık sokakları, karanlık ırmakları, acıyı, mücadeleyi ve boğulmayı unuttum artık. ... Mücadele dedimse, insanın güçlü olduğu, iyi yüzme bildiği, kıyıda onu seven, en ufak bir tehlike belirtisi görüldüğünde sudan çekip çıkarmaya hazır bekleyen

bir dolu dostu bulunduğu bir konumda verilen mücadele değil söz konusu olan. Hayır, benim dediğim gerçek boğulma. Çevrenizde yardıma hazır ve hevesli dostlar olmadan atıyorsunuz kendinizi suya ve battığınızda, yüksek perdeden kahkahalar eşliğinde batıyorsunuz.

Tuvaletler. ... Tuvaletler üstüne bir monografiye ne dersiniz bayanlar?... Londra'da bir tuvalet, siyah – beyaz mermerden ve sıra bekleyen onbeş kadın, her birinin elinde bir peni... Bir tanesi bile, sıradaki yerinden fırlayıp asık yüzlü tuvaletçi kadını bir yana itip öne geçecek cesur yüreğe sahip değildir. İşte disiplin dedikleri de budur. ... Floransa'daki tuvalet ve fantastik biçimde giyinmiş çok güzel bir kızın paldır küldür içeri daldığı gibi yaşlı bakıcıya sarılması, bir kesekâğıdından çıkardığı pastaları ona yedirmesi. Kadının dansöz kızı mıydı?... Paris'teki o küçük, sıcak tuvalet. ... Bakıcı kadın uyuşturucu satardı – yaralı yürekleri rahatlatacak bir şey.

Yukarı çıktığımda Amerikalı ile arkadaşı gitmişlerdi. "Bir şey hatırlamıştım da," dedim garsona. Adam boş boş baktı, benimle alay etmeye bile üşendi. Yüzünde şaşkınlık yoktu; anlamsızdı.

Bunlar dün gece oldu.

Uyku tutmuyor, yattığım yerde bunları düşünüyorum ve Sidonie'nin bana borç verdiği parayı ve "Seni bu halde görmeye dayanamıyorum," deyişini. Gözlerini kapar gibi yapmış, "Yaşlı görünmeye başladı. İçiyor," anlamına gelen bir gülümseme yaymıştı yüzüne.

"Birbirimizi çok uzun süreden beri tanıyoruz, Sasha," dedi. "Aramızda teklif tekellüf olmamalı artık."

Mecklenburgh Meydanı ve Gray's Inn Sokağı bo-

yunca yaptığım sağlık yürüyüşünden daha yeni dönmüştüm. Şuraya buraya bakmıştım. Sokaktan geçen insanlara ve de takma kollar bacaklarla dolu bir vitrine bakmıştım. Eve girdiğimde, "Seni böyle görmeye dayanamıyorum," diyen biriyle karşılaşmıştım.

"Nasıl görmeye?" diye sordum.

"Bence sana bir değişiklik gerek. Bir süre Paris'e dönsene. ... Üstüne başına yeni birşeyler alırsın – ihtiyacın olduğu belli. ...Sana borç verebilirim," dedi. "Haftaya ben de orada olacağım, istersen sana bir oda bulayım." Vesaire, vesaire.

Aylardır görmemiştim bu kadını, derken damdan düşer gibi geldi işte. ... Ve işte, ben de buradayım. Çok üşütüldüğünde, aklı çok fena başına getirildiğinde insan çok edilginleşiyor da. (Tasalanacak ne var, ne var?)

Uyuyamıyorum. Bir o yana bir bu yana dönüp duruyorum...

Şu köşede, Victor-Cousin Sokağında ne zaman oturmuştuk, 1923 de mi 1924 de mi? Enno, bana astragan taklidi bir paltoyla bir Kazak kalpağı almıştı. Sasha adını da o zaman kullanmaya başlamıştım. Adımı değiştirirsem şansım da değişir diye düşünmüştüm. Şans getirdi mi bana acaba, Sasha adı?

1926 da mıydı yoksa 1927 de mi?

Işığı yaktım. Gece masasının üstünde bir şişe Evian suyu, bir tüp lüminal, iki de kitap, pencerenin içinde tik-tak eden saat, ve kırmızı perdeler. ...

Sidonie'nin tam da böyle bir otel bulmak için nasıl arandığını gözlerimle görüyor gibiyim. Böyle bir yerin havama uygun olacağını sanmıştır. Hey Allahım, biraz düşünecek olursanız basbayağ hakaret sayılır.

Gene karanlık odalar, gene kırmızı perdeler. ...

Ama insan her şeyi aynı düzleme koymamalı. Onun meşhur lafıdır bu. Ayrıca, herkesi de aynı düzleme koymamalı. Öylesi hiç olmaz. Burası ise benim düzlemim. ... Quatrième à gauche, dikkat edin halıdaki yırtığa ayağınız takılmasın. Ben, buyum işte.

Duvarda siyah siyah lekeler var. Kımıldadıklarından eminim, gözlerimi ayıramıyorum. Eee, artık bu aşamada birkaç böceğe göz yummasını becerebilmem gerek. "Il ne faut pas mettre tout sur le méme plan. ..."

Yakından bakmak için kalkıyorum. Pislik lekeleriymiş sadece. Bu mevsimde hamamböceği olmaz zaten.

Biraz daha lüminal alıp ışığı söndürüyorum, hemen uykuya dalıyorum.

Londra'da bir metro istasyonunun geniş koridorundayım. Önümde bir sürü insan; arkamda bir sürü insan var. Her yana, kırmızı harflerle yazılmış levhalar asılmış: Sergiye Gider, Sergiye Gider. Ama ben sergiye gitmek istemiyorum, oradan çıkmak istiyorum. Sağa açılan koridorlar var, sola açılan koridorlar var ama hiçbir yerde çıkışı gösteren işaret yok. Her yerde parmaklar bir tek istikameti gösteriyor ve levhalarda 'Sergiye Gider' diye yazıyor. ... Önümde yürüyen bir adamın omuzuna dokunuyorum, diyorum ki: "Çıkış yolunu arıyorum." Ama o, levhaları işaret ediyor, eli ise çelikten yapılma. Başımı öne eğip yürümeyi sürdürüyorum, çok utanmışım, "Sen böylesin işte, hep başkalarından farklı olmak istersin," diye söyleniyorum kendime. Çelikten parmak, uzun, taştan bir duvar boyunca yol gösteriyor. Bu Tarafa – Bu Tarafa –

Sergiye Gider. ...

Şimdi de bir adam, sakallı, küt burunlu, uzun beyaz bir gecelik giymiş, ufak tefek bir adam, içtenlikle benimle konuşuyor. "Ben senin babanım," diyor. "Senin baban olduğumu hatırla." Tam alnındaki bir yaradan kanlar akıyor ama. "Cinayet," diye haykırıyor, "cinayet, cinayet." Elimden bir şey gelmiyor, çaresizce kanın akışını seyrediyorum. Derken, sesim bağrımdan kopuyor sonunda ve ben de haykırıyorum: "Cinayet, cinayet, imdat, imdat," ve ses, odayı dolduruyor. Uyanıyorum. Adamın biri, sokakta, *Les Saltim banques*' tan valsi söylüyor: "C'est l'amour qui flotte dans l'air à ronde," diye söylüyor.

Dışarda havanın güzel olduğunu sanıyorum, ama bu odanın ışığı o kadar kötü ki, emin olamıyorum. Odadan çıktığınızda, merdiven başı da öyle karanlık ki, elektriği yakmadan bir şey görmek olanaksız. Merdiven başı bayağ geniş, gece gündüz, süpürgeler, yer bezleri, kovalar ve yığın yığın kirli çarşafla dolu – alttaki görkemli katların dökümtüleri.

Yanımdaki odada kalan adam, her zamanki gibi beyaz robdöşambrıyla dolanıyor ortalıkta. Hep buralarda bu adam. Merdiven başının hayaleti sanki. Hep onunla karşılaşıyorum.

İskelet kadar sıska, kuş suratlı, koyu renk gözleri iyice derine kaçmış gibi ve bir tuhaf bakıyor – yaltaklanırmış gibi, yaranmak ister gibi, çok şey biliyormuş gibi... Bana neden böyle bakıyor ki?... Sırtında hep robdöşambr var – ya siyah benekli mavisini giyiyor ya da meşhur beyazını. Onu, sokak kıyafetiyle gözümün önüne getiremiyorum.

"Bonjour."

"Bonjour," diye homurdanıyorum. Bu allahın belâsı herif hiç hoşuma gitmiyor.

Aşağı indiğimde, patron, pasaportumu görmek istediğini bildiriyor. Dediğine göre, fişi doldururken pasaport numaramı yazmamışım.

Bu patron, bir vakitler Rue de Rennes'deki emanetcide çalışan adamlardan birine tıpatıp benziyor – rehin bırakmak için getirdiğiniz şeyleri, değer biçilmek üzere götürürken yüzünüze kötü kötü bakıp kaşlarını çatanına. Kendi küçük akvaryumu içinde krallık taslayan, dış dünyaya camdan ve inanmaz gözlerle bakan bir balık.

Eeee, ne olmuş fişe? Doğru dürüst doldurdum işte, doldurmadım mı? Adı, filanca, milliyeti, falanca. ... Milliyet – kafasını karıştıran o olmuş anlaşılan. Evlilik sonucu milliyet demem gerekiyordu.

Pasaportu kendisine öğleden sonra vereceğimi söylüyorum, o da asık suratla, onaylamadığını belli ederek şapkamı süzüyor. Adama hak vermemek elde değil. Şapkam avaz avaz 'Anglaise' diye bağırıyor. Elbisem ise beni yiyip yutmuş. Yetmiyormuş gibi, sırtıma aldığım şu eski, allahın belâsı kürk manto – en son aptallık, en son uyumsuzluk.

Her neyse, aldırma, şimdilik biraz param var. Birşeyler yapabilirim. Güzel bir sonbahar günü, saat oniki ve tasalanacak hiçbir şey yok. Harcanacak biraz para var, tasalanacak bir şey yok.

Aman dikkat, dikkat! Heyecanlanma. Heyecanlandın mı, coşkunlaştın mı ne oluyor biliyorsun, değil mi? ... Evet. ... Patlamış bir balon gibi nasıl yıkılıveriyorsun biliyorsun, değil mi? Hiç dayanıklı olmadığından. ...Evet, tamamen öyle. Öyleyse, heyecan yok. Ses-

siz, sakin, aklı başında bir onbeş gün geçireceksin. Çok fazla içmeyeceksin, belli kafelerden, belli sokaklardan, belli noktalardan uzak duracaksın, o zaman her şey yolunda gidecek, çok güzel olacak.

En iyisi bir program yapmak, hiçbir şeyi şansa bırakmamak – arada boşluklara yer vermemek. Oradan oraya amaçsız dolaşıp kafanda ucuz gramafon plakları çaldırmaya başlamak yok, 'şurada şu olmuştu, burada bu olmuştu' yok. Hepsinden önemlisi, insan içinde ağlamak yok. Mümkünse hiç ağlamak yok.

Bütün bunları düşünürken, akşam yemeği sonrası içkim için tam da uygun bir yere geliyorum. Observatoire Caddesindeki bu kafe her zaman boş sanki. Eskiden de öyleydi gibi hatırlıyorum.

İçeri girip bir Pernod içeceğim. Yalnızca bir tane, yalnızca bir kere, şansım açılsın diye. ... Mucizenin şerefine, diyeceğim, Mucizenin şerefine. ...

Araba benzeyen bir adam giriyor içeri, yanında gözlüklü, melankolik görünüşlü bir kız var.

"Hayat zor," diyor Arap.

"Evet, hayat kolay değil," diyor kız.

Uzun sessizlik.

"Yaşamak için bol cesaret gerek," diyor Arap.

"Yaa, hakkın var," diyor kız kafasını sallayıp dilini şaklatarak.

Vermutlarını bitirip çıkıyorlar, ve ben, geniş, temiz, boş salonda tek başıma oturuyorum, karşı duvardaki aynada kendime bakıyorum, *L'Illustration* dergisinin eski bir sayısını karıştırıyorum, hayatta en küçük bir kaygım kalmadığını düşünüyorum – yarının Pazar olmasından başka. Nerede olsa güç bir gündür Pazar. Sombre dimanche. ...

Hepsini planlıyorum. Yemek. Sinema. Yeniden yemek. Tek bir içki. Otele uzun yoldan yürüyerek dönüş. Yatak. Lüminal. Uyku. Yalnızca uyku – rüya yok.

Ertesi gün saat dörtte Champs – Elysées'de bir sinemadayım, programa uygun olarak. Gerekli yerlerde kahkahalarla gülüyorum.

Gerçekten de güzel bir film. İki kez üstüste seyrediyorum. Sinemadan çıktığımda gece olmuş, sokak lambaları yanıyor. Buna seviniyorum. İnsan tek başına sokaklarda dolaşacaksa, lambaların yanıyor olması işi kolaylaştırıyor.

Paris pek güzel görünüyor bu gece. ... Bu gece pek hoşluğun üstünde, güzelim benim, sevgilim benim, ah ne malın gözü orospusundur sen! Ama sonuç olarak beni öldüremedin, değil mi? Onlar da öldüremediler beni. ...

Aşağı yukarı buralardaydı, Anatole France'ın cenazesini görebilmek için bir iki saat kadar beklemiştik, çünkü Enno demişti ki, bu kadar büyük edebi şahsiyete karşı son görevimizi yerine getirmeden gömülmesine göz yummamız çok ayıp olur demişti.

Biz de işte sokakta dikilmiş, kendi aramızda dostça gevezelik ederek Anatole France'a karşı son görevimizi yerine getirmiştik. Cenaze alayına katılmış olarak önümüzden geçen kişiler de kendi aralarında dostça gevezelik ediyorlardı. Sanki öğle ya da akşam yemeği için sözleşmekteydiler ve hepimiz Anatole France'a karşı son görevimizi yerine getiriyorduk.

Yolda ilerliyorum, onu hatırlıyorum, bunu hatırlıyorum, yemek yiyecek ucuz bir yer arıyorum – bu mu-

hitte kolay değil. Kafamın içinde gramafon plağı dönüp duruyor: "Burada şu olmuştu, şurada bu olmuştu. ..."

Şu ilerki sokakta bir dükkânda çalışmıştım bir vakitler.

Gözümün önünde canlanıyor: Her sabah saat sekizbuçukta Rond-Point Metro istasyonundan çıkar, Marigny Caddesi boyunca yürür, önce sola sonra sağa sapar, paltomla şapkamı vestiyere bıraktıktan sonra uzun koridoru geçer ve güne şu sözlerle başlardım: "Günaydın madam. Madama bakan bir vendeuse var mı?"

*

... Büyük, beyazlı yaldızlı bir salondu, yerler koyu renk cilalanmış parkeydi. Louis Quinze taklidi koltuklar, elle boyanmış paravanalar, çok güzel giydirilmiş, tatlı gülüşlü, kötü bakışlı, oval çehreli üç dört adet ince uzun bebek.

Bir müşteri geldi mi, kapıcı zile dokunurdu, zil de tam benim tepemde çalardı. Kalkıp, sokak kapısının oradaki üç basamağa yaklaşır, yüzüme uygun bir gülümseme oturtarak ayakta beklerdim. İçeri girene, "Günaydın madam," derdim, "...Tabii madam," ya da "İyi günler madam, Matmazel Mercedes telefon mesajınızı aldı, her şey hazır," ya da "Tabii madam. ...Madama bakan bir vendeuse var mı?"

Derken, müşteriyi, dükkânın asıl işlerinin döndüğü üst kata çıkarır, Matmazel Mercedes ya da Matmazel Henriette ya da gerekiyorsa Madam Perron'u çağırırdım. Birinin yüzünü unuttuğum ya da yeni bir müş-

teriyi sırası gelen satıcı kadından başkasına götürdüğüm zaman kıyamet kopardı.

Dükkânda asansör yoktu, benim orada bulunmamın sebebi de buydu. Hâlâ azbuçuk prestiji olan – hiç değilse Fransızlar arasında – bir moda eviydi ama müşterileri her gün azalıyordu.

Üç haftadır çalışıyordum bu işte. Çok sıkıcıydı. Kitap okuyamıyordunuz; izin vermiyorlardı. Orada oturup o allahın belâsı bebeklere bakıp dururken uyuşturucu almışcasına sersem hissederdim kendimi. Şu bebeklerin, gerçek kadın olsalar hayatta ne kadar başarılı olacaklarını düşünürdüm: Saten gibi bir cilt, ipek saçlar, kadife gözler, saman yürek – hepsi tamam. Kapıcıya özenirdim, çünkü o hiç değilse sokaktan geçenleri seyredebiliyordu. Öte yandan, hep ayakta durması gerekiyordu. Evet, bu durumda ben olmak, kapıcı olmaktan daha iyiydi herhalde.

Çok ağır bir parfüm kokusu olurdu hep. Çeşitli parfümleri ayırdedebildiğimi iddia ederdim kendime. Bugün, L'Heure Bleu; dün ise Nuits de Chine idi. ... Aynı zamanda yer cilası, eski eşya ve bebeklerin giysilerinin kokusu da vardı.

Dükkânın Londra'da da bir şubesi varmış, sonra Londra şubesinin patronu hepsini satın almış. Üç ayda bir Fransa'daki yeri teftişe gelirmiş. Bir gün, yakında geleceği dedikodusu çıktı. Nasıl biri peki? Oooo, tam bir İngilizdir. Çok hoş, çok çok şık, tam İngiliz tipi işte, le businessman. ... "Aman allahım," dedim kendi kendime, "bunların tam bir İngiliz tipi sözüyle ne demek istediklerini çok iyi biliyorum."

...Ve geldi. Melon şapka, majestik pantolon, yüzünde Aman – Tanrım – bu – da – ne ifadesi, alaycı göz-

ler – görür görmez tanıyorum. Basamakları çıkıyor, peşinde müthiş endişeli bir Salvatini (bizim dükkânın patronu). Aman beni farketmese, bana hiç bakmasa. İnsanların size bakmasını, sizi görmesini engellemek için yapılacak bir şey yok mudur? Vardır tabii. Kafayı boşaltmak, yansız ve anlamsız kılmak. O zaman yüzünüz de bomboş ve anlamsız olur – siz de görünmez olursunuz.

İşe yaramadı. Oturduğum masaya geldi.

"Günaydın, günaydın, Bayan –"

Salvatini "Madam Jansen," diyor.

Ayağa kalksam mı, kalkmasam mı? Kalkmam gerek tabii. Kalkıyorum.

"Günaydın."

Ona gülümsüyorum.

"Kaç dil konuşuyorsunuz?"

Gayet hoşnut görünüyor. O da bana gülümsüyor. Dostane bir havası var, evet öyle. Herhalde bu yüzden şaka yaptığını sanıyorum.

"Bir," diyorum gülümsemeyi sürdürerek.

Ne oldu şimdi peki?...Ha, tabii. ...

"Fransızcayı iyi anlarım."

Ceketinin düğmeleriyle oynuyor sinirli sinirli.

"Resepsiyoncunun çok iyi Fransızca ve Almanca konuştuğunu söylemiştiniz," diyor Salvatini'ye.

"Fransızca biliyor," diyor Salvatini. "Asses bien, assez bien."

Bay Blank, kaşlarını kaldırıp bana bakıyor.

"Bazan," diyorum aptalca.

Elbette, bazan, biraz kafayı bulduğumda ve tanıdığım, sevdiğim birileriyle konuşuyorsam Fransızcam gerçekten iyidir. Başka zamanlarda ise, şöyle böyle ko-

nuşurum işte. Ve işin aslına bakarsanız sayın bayım, her şeyi yanlış anladınız. Burada olmamın sebebi şu: Bay Salvatini'nin metresini tanıyan arkadaşım var ve Bay Salvatini'nin metresi beni Bay Salvatini'ye tavsiye etti ve kendisi beni ilk gördüğü gün biraz hoşluğum üstümdeydi onun da keyfi yerindeydi. Öyle Fransızca ve Almancayı su gibi konuşmakla falan ilgisi yok, sayın bayım, hiç ilgisi yok. Buradayım çünkü buradayım çünkü buradayım. Ve Fransızca bildiğimi ispat etmek için size küçük bir şarkı söyleyebilirim: "Si vous saviez, si vouz saviez, si vouz saviez comment ça se fait."

Hey yarabbim, diyorum içimden, toparla kendini.

Yüksek sesle, "Fransızcam oldukça iyidir," diyorum. "Sekiz yıldır Paris'te yaşıyorum."

Olmadı. Şimdi de kuşkulandı. Kısa kısa, sert sorular:

"Ne kadar zamandır burada çalışıyorsunuz?"

"Aşağı yukarı üç haftadır."

"Daha önceki işiniz neydi?"

"Maison Chose'da çalıştım. Vendome Meydanında."

"Öyle mi? Chose'da çalıştınız demek? Chose'da çalıştınız, öyle mi?" Saygı belirdi sesinde. "Orada da resepsiyonda mıydınız?"

"Hayır," diyorum. "Manken olarak çalışıyordum."

"Manken olarak mı çalışıyordunuz?" Yukardan aşağı, aşağıdan yukarı süzüyor beni. "Ne kadar önceydi bu?" diye soruyor.

Ne kadar önceydi? Birden kafam tamamiyle boşaldı – yıllar, günler, saatler, her şey dümdüz oldu kafamda. Ne kadar önceydi? Bilmiyorum.

"Dört, nerdeyse beş yıl önce."

"Ne kadar çalıştınız orada?"

"Üç ay kadar," diyorum.

Daha fazla bilgi vermemi bekler gibi bir hali var.

"Sonra ayrıldım," diyorum iyice tiz bir sesle. (Besbelli iyi günlerimden birindeyim. Her şeyi doğru söylediğim günlerden biri bu.)

"Ya, demek ayrıldınız?"

"Evet, ayrıldım."

Evet, sayın bayım, ayrıldım. Sıkıldım ve kimseye bir şey demeden çekip gittim. Ama bu dört, nerdeyse beş yıl önceydi ve beş yılda insanın başına çok şey gelebilir. Sizin buradan kimseye haber vermeden çekip gitmeye hiç niyetim yok, emin olabilirsiniz. Ve umarım sizin de hiç niyetiniz yoktur beni... – sizin böyle bir şey yapmaya en ufak bir niyetiniz olabileceği düşüncesi bile elimi ayağımı dondurmaya, yüreğimi güm güm attırmaya yetiyor.

"O zamandan beri başka bir yerde çalıştınız mı?"

"Şeeey, hayır. Hayır, çalışmadım."

"Anlıyorum," diyor. Bir öne bir arkaya, sanki üstüme yıkılacak kocaman bir ağaçmış gibi, sallanıyor. Derken "Hıh" gibisinden bir ses çıkarıp arka odaya doğru gidiyor. Salvatini de peşinden.

Öf, bu konuşmanın iyi geçtiği söylenemez. Hattâ kötü geçti. Çok kötü geçti. Hattâ bundan daha kötü geçemezdi. Ama neyse ki, bitti. Bir daha bana dikkat etmez artık. Beni unutur.

Yaşlı bir İngiliz kadını ile kızı dükkâna geliyorlar. Onları yukarı götürdükten sonra alt salonun gerisindeki vitrinleri düzenlermiş gibi yaparak oyalanıyorum. Bir saat kadar sonra aşağı iniyorlar. Vitrinlere yaklaşı-

yorlar. İhtiyar kadın pek hevesli, kızı ise isteksiz.

"Şu cicilerden birkaçını gösterir misiniz bana?" diyor yaşlı kadın. "Akşamları saçlarıma takmak için birşeyler istiyorum da."

Şapkasını çıkarıyor. Tepesi tamamen dazlak – kıyılarında azıcık kır saç bulunan beyaz, tümüyle tüysüz bir kafatası. Kızı geri planda duruyor. Artık utanmanın ötesine geçmiş, ilgisiz ve asık suratlı.

"Hadi artık anne, gidelim diyorum. Saçmalama, anne. Burada bir şey bulacak değilsin."

İki camekânın arkasında kocaman bir ayna var. Yaşlı kadın, kendinden hoşnut bir havayla, dazlak kafasına çeşitli şeyler takıp çıkarıyor.

Kızıyla aynada gözgöze geliyoruz. Allahın belâsı kocakarı, ne kadar gülünç değil mi?... Kıza soğuk soğuk bakıyorum.

Yaşlı kadında hayranlık uyandıran bir yan var, hiçbir şeye aldırmıyor. Çeşitli nesneleri parmağıyla göstererek, "Şunu çıkarır mısınız? Bunu gösterir misiniz?" diyor. Neşeli ve cesur gözleri olan sapasağlam bir ihtiyar.

Bir saç bandı denedi, sonra bir İspanyol tarağı, bir çiçek. Yeşil bir tüy sallandırdı dazlak kafasının üstünde. Çok sakin ve aldırışsız. En son taktığı o tüy, Roma imparatorlarına benzetti onu.

"Anne, gel lütfen. Gidelim hadi."

Yaşlı kadın duymazlıktan geliyor ve gitmeden önce vitrinlerde ne var ne yok çıkarttırıyor. Sonunda da, "Hay Allah," diyor. "Kusura bakmayın. Size zahmet verdiğim işin özür dilerim."

"Hiç önemli değil, madam."

Kapıya doğru yürürlerken kız patlıyor. Yüksek

sesli, hırçın bir tıslama: "Kendini rezil kepaze ettin her zamanki gibi. Dükkândaki herkes gülüyordu sana. Bir daha böyle bir şey yapacak olursan...kendi başına yaparsın, anladın mı? Ben gelmem. Gelmem."

Yaşlı kadın karşılık vermiyor. Aynaya yansıyan yüzünü görüyorum. Gözleri hâlâ korkusuz ama ağzında, çenesinde birşeyler oluyor – bir titreme, bir yıkılma. ... Peki ama, neden bir peruk almazlar ona, birkaç güzel elbise, içebileceği kadar şampanya, canının çektiği ama yememesi gereken bir sürü yiyecek, istiyorsa bir de jigolo? Son bir keyfetsin, bilemediniz altı ay sonra ölür. Zaten hepiniz bunu beklemiyor musunuz? Ama hayır, böylesini değil, ağır ölümü yeğlersiniz, vicdanınızda leke bırakmayacak olan kansız cinayeti. ...

Çıkardığım süsleri yeniden eskisi gibi yerleştirdim vitrinlere, ağır ağır.

İşim bittiğinde dejeuner saati gelmişti. Yukarı çıkıyorum. Uzun, tek bir masa var burada, mankenlerle satıcı kadınlar hep birarada.

Elbette bir İngiliz manken var. 'İyi yürekli, yumuşacık, tatlı biri' – ama bu da başka bir yalan. Kızın çok güzel olduğu doğru ama – 'belle comme une fleur de verre'. Öteki mankeni, ufak tefek Fransız olanını çok seviyorum, onun güzelliği başka: 'Belle comme une fleur de terre. ...'

Buradaki yemeklere hâlâ alışamadım. Epey bir süredir yalnızca kahve ve ekmekle yaşadığımdan, her öğlen karnım şişiyor. Hors d'oeuvres, plat du jour, sebze, tatlı. Kahve ile dörtte bir şişe şarap ekstra ama, o kadar ucuz bir ekstra ki, herkes içiyor.

Yemekte kimse İngiliz yöneticiden söz etmiyor – çekingen bir sessizlik.

Aşağı indiğimde şaşkın ve mutluyum. Yavaş yavaş mutluluğum geçiyor. Yalnızca şaşkınım.

Salvatini, arkamdaki kapıdan kafasını uzatıp diyor ki: "Bay Blank sizi görmek istiyor."

Birden karar veriyorum ki, adam Almanca konuşup konuşmadığımı öğrenmek istiyor. Bildiğim azıcık Almanca da kafamdan uçup gidiyor. Tanrım, yardım et bana! Ja, ja, nein nein, was costet es, Wien ist eine sehr schöne Stadt, Buda – Pest auch ist sehr schön, isy schön, mein Herr, ich habe meinen Blumen vergessen, aus meinen grossen Schmerzen, homo homini lupus, aus meinen Schmerzen mach ich die kelinen Lieder, homo homini lupus (neyse bunu biliyorum) aus meinen grossen Schmerzen homo homini doh ré mi fah soh la ti doh. ...

Adam masasında oturmuş mektup yazıyor. Orada dikiliyorum. Ayakkabılarımın ne kadar eski olduğunu mutlaka farkedecek.

Salvatini kafasını kaldırıp bakıyor, çaktırmadan gülümsüyor, başını çeviriyor.

Hadi, omuzlarını düzelt, başını dik tut, gülümse. ... Yok, gülümseme. Gülümsersen kendisine pas verdiğini sanır. Bu tipleri bilirim hiç düşünmeden yargılarlar insanı. İyi ya, gülümseme o zaman, ama uyanık, hevesli, dikkatli görün. ... Koş, şu kapıdan kaç, kurtar canını. ... Aptal kadın, dik dur, hevesli, uyanık, dikkatli görün. ... Şimdi, besbelli, bile bile yapıyor bunu bu herif. ... Yok canım, neden bile bile yapsın? Yalnızca mektubunu yazıyor. ... Hiç de değil, bile bile domuzluğundan yapıyor. Biliyorum, hissediyorum bunu. Beş dakikadır dikilmiş duruyorum burada. Dayanılır gibi değil.

"Beni mi görmek istemiştiniz, Bay Blank?"

Kafasını kaldırıp sert bir sesle soruyor: "Evet, evet, ne var? Ne istiyorsunuz? Bekleyin bir dakka, bekleyin."

O anda anlıyorum. Almanca konuşmamı istemeyecek, beni kapıya koyacak. Peki öyleyse, çabuk ol, biran önce olsun bitsin. ...

Hiçbir şey olmuyor. Öylece duruyorum. Şimdi de paniklemeye başladım. Ellerim titriyor, yüreğim gümlüyor, ellerim donuyor. Koş, kaç, uç git buradan, bu korkunç seslerden, bu tiksindirici gözlerden kaç. ...

Mektubunu bitiriyor. Bir başka kâğıda bir iki satır yazıyor ve bir zarfın içine koyup uzatıyor:

"Bunu keyseye götürün lütfen."

Bunu keyseye götürün. ... Salvatini'ye bakıyorum. Cesaret vermek istercesine gülümsüyor.

Bay Blank, makinalı tüfek gibi konuşuyor: "Elinizden geldiğince acele eder misiniz, Bayan...neyse...lütfen. Çok teşekkür ederim."

Dönüyorum, körleşmişcesine bir kapıya atıyorum kendimi. Tuvaletin kapısıymış. Doğru kapıyı bulup dışarı çıkışımı alaycı gözlerle izliyorlar.

Koridorda birkaç adım attıktan sonra durup sırtımı duvara yaslıyorum.

Çok eski bir ev bu – çok eski iki ev aslında. Birinci kat, yani esas dükkân, modernize edilmiş. Gösteri odaları, prova odaları, mankenlerin odası. ... Ama giriş katında atölyeler var, bürolar var, bir sürü küçük oda var, hiçbir yere varmayan koridorlar, yukarı çıkan basamaklar, aşağı inen basamaklar var.

Keyse – keyse. ... Bu kelimenin hiçbir anlamı yok benim için. Bu adam beni öyle altüst etti, elimi ayağı-

mı öyle bir dolandırdı ki, ne anlama gelebileceğini düşünemiyorum bile.

Dur şimdi, paniğe gerek yok. Zarfın üstünde bir isim olmalı. ... Monsieur L. Grousset.

Bu binanın bir yerinde Monsieur L. Grousset diye biri var. Elimde ise ona yazılmış bir mektup. Kolay. Odasının nerede olduğunu biri bana söyler. Grousset, Grousset. ...

Sağa dönüyorum, bir başka koridor boyunca yürüyorum, bir merdiven iniyorum. Atelyeler. ... Hayır, burada soramam. Bütün kızlar yüzüme alık alık bakarlar. Kendimi çok aptal hissederim.

Bir başka koridor deniyorum. Bunun sonunda da tuvalet var. Bu binadaki tuvaletlerin sayısı, c'est inoui. ... Köşeyi dönüyorum, kendimi ilk çıktığım koridorda buluyorum ve genç bir adamla çarpışıyorum. Kötü kötü bakıyor bana.

"Afedersiniz, Monsieur Grousset'yi nerede bulabileceğimi söyleyebilir misiniz bana lütfen?"

"Connais pas," diyor genç adam.

Bundan sonra her şey bir karabasana dönüşüyor. Merdivenler çıkıyorum, kapılar önünden geçiyorum, koridorlar boyunca yürüyorum – hepsi başka başka, hepsi birbirinin tıpatıp aynı. Yapmam gereken çok önemli bir şey var. Ama kimseyle karşılaşmıyorum ve bütün kapılar kapalı.

Bu böyle sürüp gidemez. Allahın belâsı zarfı yırtıp atsam da kurtulsam mı?

"Yapılacak tek şey var," diyorum kendi kendime. "Yeniden o odaya gideceksin ve son derece sakin bir havayla diyeceksin ki 'Özür dilerim, bu notu nereye götürmem gerektiğini iyi anlayamadım.' "

Kapıyı vuruyorum, içerden sesleniyor: "Girin." Giriyorum.

Zarfı elimden alıyor. Kendisine çok çok eski bir kemik sunmuş bir köpeğe bakarcasına bakıyor bana. (Bir şey söyle, bir şey söyle. ...)

"Onu bulamadım."

"Ne demek bulamadınız? Yerinde olması gerek."

"Özür dilerim. Onu nerede bulabileceğimi bilmiyorum."

"Kasiyeri nerede bulacağımızı bilmiyor musunuz – muhasebe bürosunu?"

"La caisse," diyor Salvatini – geç kalmış bir yardımseverlikle.

Ama, adamın telaffuzu bozuk olduğu için ne dediğini anlamayıp şaşırdığımı açıklasam bu sefer de ayıp olacak. Hiçbir şey söylememek daha iyi.

"Eeee, bilmiyor musunuz?"

"Evet, biliyorum. Tabii, biliyorum."

Yani, doğrusunu isterseniz, bu sabah biliyordum kasiyerin bürosunun nerede olduğunu. Palto ve şapkalarımızı bıraktığımız yerden fazla uzak değil. Ama şu anda hiçbir şey bilmiyorum. ... Kaç, kaç bunların gözlerinden, kaç bunların seslerinden, kaç. ...

Birbirimize öylece bakıyoruz. Derin bir soluk alıyorum, aldığım soluğu bırakıyorum.

"Olağanüstü," diyor tane tane, ağır ağır konuşarak, "fevkalade olağanüstü. Allah biliyor ya, ahmaklara alışkınım, ama böylesi toptan bir aptallık. . ... Bu kadın hayatımda karşılaştığım en derin ahmak. Sanki geri zekâlı gibi. İnanılmaz şey. . ... Eee, sizce de değil mi?" diye soruyor Salvatini'ye.

Salvatini, kafasını, omuzlarını, gözlerini aynı an-

da yuvarlıyor. Bu hareketin anlamı çok çeşitli olabilir: "Evet, haklısınız, çok üzücü, çok kötü." Aynı zamanda: "Bu kadın sandığımız kadar kötü değil." Aynı zamanda: "Aman Allahım, neler oluyor durup dururken? Amma korkunç bir gün! Ne zaman bitecek?" Salvatini'nin omuz silkmesine istediğiniz anlamı verebilirsiniz.

Bu adamın önünde ağlamamak. Tout, mais pas ça. Bir şey söyle. ... Hayır, hiçbir şey söyleme. Sadece bu odadan çık.

"Hayır, durun bir dakika," diyor. "Bu notu da alın. Nereye götüreceğinizi biliyorsunuz artık, değil mi? İyice anladınız ya? Kasiyere."

"Evet."

Gözlerini dikmiş bana bakıyor. Yeni bir anlam eklendi bakışlarına. Şu anda neler hissettiğimi biliyor – evet, biliyor.

"İşe yaramaz, zavallı sersemin birisiniz, değil mi?" diye soruyor. Babacan mı? Şakacı mı? Yüzeyde, evet. Ama yüzeyin altında? Hayır, sanmıyorum.

"Eeee, öyle değil misiniz?"

"Evet, evet, evet, evet. Evet, öyleyim."

Ve gözyaşlarımı tutamıyorum. Mendilim bile yok.

Bay Blank, "Hay Allah," diyor.

Salvatini, "Allons, allons," diyor. "Voyons. ..."

Onlardan kaçıp kendimi bir prova odasına atıyorum. Bu oda hemen hemen hiç kullanılmaz. Yalnızca yukarki odalar dolu olduğunda kullanılır. Kapıyı kapayıp kilitliyorum.

Uzun bir süre ağlıyorum – kendimi, dazlak kafalı yaşlı kadını, bu allahın belâsı dünyanın bütün hüznünü, ahmakların ve yenilmişlerin hepsini geçirerek

içimden. ...

Bu prova odasındaki dolapların birinde asılı bir entari var. Mankenler tarafından çok giyildiği için dörtyüz franga satılacak. Satıcı kadın bana saklamaya söz vermişti. Denemek için üstüme giymiş, kendimi o entarinin içinde görmüştüm. Siyah bir entari, kolları geniş ve parlak renklerle işlenmiş – kırmızı, yeşil, mavi, mor. Benim entarim bu. Bunu giymiş olsaydım ne kekelerdim ne de aptallık yapardım.

Artık ağlamaktan vazgeçtim. Artık hiçbir zaman o entariye sahip olamayacağım. Bugün, bu günkü gün, bu saat, bu dakika tamamıyla yenilmiş durumdayım. Yetti artık.

Şimdi döngü tamamlandı. Şimdi, ne gariptir, Bay Blank'ten korkmuyorum artık. O başka bir şey ben başka bir şeyim. Hemen tanıdı beni, kapıdan içeri girer girmez. Ben de onu tanıdım. ...

Öteki odaya geçiyorum, bu kez kapıyı vurmadan. Salvatini gitmiş. Bay Blank hâlâ mektup yazıyor. Paris'te tanıdığı bütün kızlara randevu mu veriyor? Bahse girerim yaptığı budur.

Yüzünü buruşturarak bakıyor bana. Plat du jour – haşlanmış gözler, soğuk servis yapılacak. ...

Peki, Bay Blank, hadi şunun bir tartışmasını yapalım. Toplumu temsil eden siz, bana ayda dörtyüz frank ödemek hakkına sahipsiniz. Benim piyasa değerim bu kadar, çünkü ben toplumun beceriksiz bir üyesiyim, kavrama hızım düşük, kendime güvenim yok, arbedede biraz hasar görmüşüm, evet, inkâr edecek değilim. Dolayısıyla, bana ayda dört yüz frank ödemeye, beni küçük, karanlık bir odada oturtmaya, kılıksız gezdirmeye, türlü tasalar ve tekdüzelik ve gerçekleş-

meyen özlemlerle beni iyice bunaltıp bir bakış karşısında kıpkırmızı kesilecek, bir söz karşısında hüngür hüngür ağlayacak hale getirmeye hakkınız var. Hepimiz mutlu olamayız, hepimiz zengin, hepimiz şanslı olamayız – zaten, olabilseydik yaşam bu kadar eğlenceli olmazdı. Öyle değil mi, Bay Blank? Geri planda karanlık olacak ki, öndeki parlak renkler gözüksün. Bazıları ağlayacak ki, başkaları daha gevrek kahkahalar atabilsin. Eeee, fedakârlık gerek. ... Diyelim ki, benim bacaklarımı kesmek gibi mistik bir hakka sahipsiniz. Ama daha sonra, sakat olduğum için benimle alay etmek – yok, sanırım buna hakkınız yok. Oysa, siz en çok bu hakka sahip çıkmaktasınız, değil mi? Sömürdüğünüz insanlardan tiksinebilmeniz gerek. Size bol dert diliyorum, Bay Blank, ve ilk iş olarak da şu lanet olası dükkânınızı başınıza yıkacağım. Heeyt be! Bütün bu lafları ben mi ettim? Tabii ki etmedim. Bunları düşünmedim bile.

Rahatsız olduğumu, gitmek istediğimi söylüyorum. (Ondan önce konuş.) O da, benimle aynı fikirde olduğunu, en iyisinin bu olacağını söylüyor. "Pişmanlık yok," diyor, "pişmanlık yok."

Ve işte, Marigny Bulvarındayım, cebimde bir aylık maaşım – dört yüz frank. Hava, ancak Paris'te olabildiği kadar güzel. Sonbahar. Yerlerde kuru yapraklar uçuşuyor. O yana, bu yana, o yana, bu yana. ...

Çalıştığım işleri düşünüyorum. ...

Genç Britanya adlı bir dükkânda tezgâhtarlık yapmıştım. X artı Z B W . Bunun anlamı şuydu: 68.60 frs. Sonra, bir başka hiyeroglif daha – X Q15tn – bunun başka bir anlamı vardı, frs. 112.75. Küçük oğlan-

lar için denizci kıyafetleri vardı, genç beyler için Norfolk takım elbiseler vardı. ... Oradan bir haftada kovulmuştum, çok da sevinmiştim.

Sonra bir başka işe daha girdim – rehberlik. Opera Meydanı'nın ortasında kalakalmışım, aklım başımdan gitmiş, Rue de la Paix'nin ne tarafa düştüğünü çıkarmaya çalışıyorum. Kuzey, güney, doğu, batı – bunların hiçbir anlamı yok benim için. Bayanlar gezinmek istiyorlar, tombul, halim selim hanımla pek o kadar halim selim olmayan kızı. Paris'in o güzelim güneşinin altında, Rue de la Paix'de gezinmek istiyorlar.

Kendimi toparlıyorum ve Rue de la Paix'nin yolunu buluyoruz. Fransız-İngiliz Giyimevlerine, sonra Fransız-Fransız giyimevlerine gidiyoruz. Derken, öğle yemeği yemek istediklerini açıklıyorlar. Madeleine Meydanında bir lokantaya götürüyorum onları. Bu iki kadın, bu ana-kız çok zenginler. İkisi de çok zengin ve çok üzgün. Mutlu olmak, hattâ neşeli olmak nedir, ikisi de bilmiyor. Ne anası, ne kızı.

Lokantada, garson tatlı olarak rom soslu krep tavsiye diyor. Bunlar ağızlarına içki koymazlarmış ama, romlu sosu son damlasına dek bitiriyorlar. Kreplerden ikişer porsiyon yedikten sonra, annede meydana gelen hava değişikliğindeki hız inanılır gibi değil.

"Ay bu sos ne güzelmiş!" Birer porsiyon daha yiyorlar. Gözleri baygınlaşıyor. Kızın gözleri, 'Mutlaka, mutlaka' diyor; anneninkilerse 'Belki, belki. ...'

"Ne garip değil mi, güneşli bir öğle sonrası hüzün dolu olabiliyor, sizce de öyle değil mi?"

"Evet," diyorum, "hüzünlü olabiliyor."

Ama bu yumuşak hava uzun sürmüyor.

Kadın bir kahve, bir bardak su içiyor, her zaman-

ki kişiliğini buluyor.

Şimdi de Lois Fuller kumaşlarının sergisine götürülmek istiyor, sonra da Almanya'dan başka hiçbir yerde bulunmayan bir çeşit Alman fotoğraf makinasının satıldığı tek yere götürülmek istiyor, daha sonra, tanıdığı herkesi şaşırtacak ama gene de giyilmesi kolay bir şapka satın alabileceği bir dükkâna ve de hepsinden sonra bir resim sergisine. Ancak, ressamın adını hatırlamıyor, serginin nerede olduğunu ise bilmiyor; yalnız adını duyarsa hemen tanıyacakmış.

Elimden geleni yapıyorum. Garsonlara, yaşlı tuvaletçi kadınlara, dükkânlardaki satıcı kızlara sorup soruşturuyorum. Hepsi yardımcı oluyor. Zenginlerden geçinen insanlar arasında gizli bir dayanışma vardır. Her şeyi kotarıyorum – şapka dışında galiba.

Gene de çaktı kadın durumumu. Bahşiş olarak yalnızca yirmi frank verdi, bir daha da American Express'ten rehberlik işi alamadım. O sefer ilk ve son oldu.

Elimden geleni yapıyorum ama, foyam hep meydana çıkıyor. Koridorlar hiçbir zaman hiçbir yere varmayacak, kapılar hep kapalı kalacak. Biliyorum. ...

Derken o siyah entariyi düşünüyorum gene, delice, çılgınca istiyorum o entariyi. O entari benim olsaydı her şey farklı olurdu. Bilmemkime rica etsem o da bilmemkime söylese o da Madam Perron'a entariyi benim için saklamasını söylese? Parayı bir yerden bulurum. Bulurum. ...

Geceleyin sokakta yürürken karanlık evler, canavarlar gibi abanıyor üstünüze. Paranız ve dostlarınız varsa, evler, önlerinde birkaç basamak ve bir kapı olan basbayağ evlerdir – dost evlerdir, biri kapıyı açar

ve gülümseyerek sizi içeri alır. Kendinizi güvende hissediyorsanız, köklerinizi iyice derine salmışsanız, evler bunu bilir. Saygıyla geriye çekilip beklerler. ...dostu ve parası olmayan zavallıları. Ve bu bekleyen evler, o anda hemen ilerlerler, asık suratla ve ezmek amacıyla. Konuksever kapılar, aydınlık pencereler yoktur, yalnızca asık suratlı bir karanlık vardır. Asık suratlı, burun kıvıran, dudak büken, alay eden evler birbiri ardında. Karanlıktan oluşmuş iriyarı bloklar – en tepede iki aydınlık göz var ki, alay edebilsinler. Kime kaş çatıp surat asacaklarını bilirler onlar. Kişede duran polis memuru kadar iyi bilirler, hiç merakınız olmasın. ...

Geceleyin yürümek. Otele dönmek. Hep aynı otel. Düğmeye basıyorsunuz. Kapı açılıyor. Merdivenleri tırmanıyorsunuz. Hep aynı merdivenler, hep aynı oda. ...

Merdiven başı boş ve ıssız. Gecenin bu saatinde kovalar, süpürgeler, üstüste yığılmış kirli çarşaflar yok. Yanımdaki odada kalan adam, ayakkabılarını kapısının önüne koymuş – uzun, sivri burunlu, rugan ayakkabılar, çok çatlamış. Demek arada bir giyiniyor. ... Bu adamı merak ediyorum. Belki de şu sıralar işsiz kalmış bir gezgin satıcıdır. Evet, öyle bir şey olabilir – bir commis voyageur. Belki de kapı kapı gezip sattığı mal robdöşambrdır.

Şimdi, sessizce, sessizce. ... Güzel, aklı başında bir onbeş gün geçireceğiz ya burada. "Sessizce, sessizce," diyorum masa saatine, kurarken masa saatini. Geğirmek ile kıkırdamak arası bir ses çıkartıyor.

Buradaki banyo giriş katında. Küvetin içinde yattığım yerde, patronun karısının dışarda bir müşteriyle konuşmasını işitiyorum. Adam, genç hanım arkadaşı için bir oda istiyormuş. Hemen değil, şimdilik bakıyormuş yalnızca.

"Oda mı? Güzel bir oda mı?"

Hamamböceklerinin halının altından sürünerek çıkıp sonra yeniden altına girişlerini seyrediyorum. Bu banyo odasında çiçekli bir halı, iki eski koltuk ve de korkunç büyüklükte bir dolap var, aynası lekeli.

"Güzel bir oda mı?" Müşteri elbette, une belle chambre istiyor. Patronun karısı ikinci katta çok güzel bir odasının olduğunu açıklıyor, bir aya kadar boşalacakmış.

Böyledir. Bu işler böyle olur. Bu işler hep böyle olmuştur. Bir oda. Güzel bir oda. Çok güzel bir oda. Çok güzel banyolu bir oda. Çok çok güzel banyolu bir oda. Bir yatak odası, bir oturma odası, bir banyo. Bir süitin başdöndürücü yüksekliğine kadar çıkılabilir. İki yatak odası, bir oturma odası, banyo ve hol. (Küçük yatak odası, benimle yatmak istemediğin zamanlar ya da benden daha çok hoşlandığın birini bulur da gece geç gelirsen diye.) Akşam yemeği için aşağıdan ne istersen getirtebilirsin. (Ama ne yazık ki, garsonun yakasında bit var. Ne var bu adamın yakasında?... Bitte schön, mein Herr, bitte shcön. ...) Uç yükseklerde, uç. ... Şimdi de yavaş yavaş aşağı in. Çok güzel banyolu bir oda. Banyolu bir oda. Güzel bir oda. Bir oda. ...

Dur bakayım, neler konuşuyorlar? "Marthe, montrez le mumero douze." Peki, fiyat ne olacak? Ayda

dörtyüz frank. Ben, dördüncü kattaki odam için bunun üç katını ödüyorum. Demek ki, başladığım yer neresi olursa olsun, sonunda başarılı bir kadına dönüşebilmişim. Bana bir baktılar mı fiyatları artırıyorlar. Peki, ya sergi bozulup da turistler yollarına gittiler mi ne olacak? Nereye sığınacağım? Öteki odaya tabii – Gray's Inn Sokağındaki odaya, her zamanki gibi, ölünceye kadar içmek çabalamasına. ...

Yukarı çıktığımda, yandaki adam merdiven başına çıkmış avaz kıyamet Marthe'ı çağırıyor. Pamuklu gece gömleği dizlerine ancak ulaşıyor. Beni görünce sırıtıyor, merdivenin en üst basamağına gelip orada dikiliyor. Yolumu tıkıyor.

"Bonjour. Ça va?"

Cevap vermeden onu iteleyip geçiyorum, odamın kapısını çarpıyorum. Kendine göre dalgasını geçiyor herhalde. Allah bilir bir alt kattaki arkadaşına uzun uzadıya anlatıyordur: "Benim odanın yanına bir İngiliz turist taşındı. O karıyla iyice dalga geçiyorum," diye.

Benimkinin tam karşısına düşen açık bir pencerenin önünde kızın biri makyaj yapıyor. Sokak o kadar dar ki, nerdeyse yüzyüzeyiz. Odasına bir ip germiş, soket çoraplarını, ipek çoraplarını, iç çamaşırlarını asmış kurusunlar diye. Gözlerini benden kaçırıyor, yüzü sertleşiyor. Anlıyorum ki, onun yüzünü boyamasını daha fazla seyredersem, o da ben aynı şeyi yaparken bana bakarak öcünü alacak. Pencereyi yarıyarıya kapayıp önünden uzaklaşıyorum. Korkunç kötü bir otel bu – iğrenç bir yer. Çıkmam gerek buradan. Böyle bir yeri ancak ben bulabilirim, ancak ben kalabilirdim burada. ...

Tam giyinmeyi bitirmişim, kapı vuruluyor. Gelen, yan odadaki commis, sırtında şahane bir robdöşambr, lekesiz beyaz, uzun ve geniş kollu bir şey. Acaba nerden bulmuş bunu. Allah bilir kadının biri hediye etmiştir. Dikilip duruyor, aptal aptal sırıtıyor. Kötü kötü bakıyorum ona. Papaza benziyor – müstehcen ve doğru dürüst anlaşılmamış bir dinin papazına.

Sonunda konuşmayı başarıyorum: "Eee, ne var? Ne istiyorsunuz?"

"Hiçbir şey," diyor, "hiçbir şey."

"Hadi, çekip gidin."

Ne cevap veriyor, ne kımıldıyor. Kapının orada durmuş sırıtıyor. (Hadi canım, senle ben birbirimizi anlıyoruz, değil mi? rol yapmayalım artık.)

Elimi göğsüne dayayıp geriye itiyorum onu, kapıyı çarparak kapıyorum. Çok kolay oldu. Kağıttan yapılmış bir adamı, bir hayaleti, var olmayan bir şeyi itmek gibiydi.

Ben de kalakalıyorum orada, bu loş odada. Madam için bir yatak, mösyö için bir yatak, dışarda daracık bir sokak (impasse dedikleri cinsinden) papaz giysilerini andıran beyaz robdöşambrı düşünüyorum. Deli gibi korkmuşum. Sanki bir karabasanın içindeyim. ...

Bu sabah hol, Londra'daki en ucuz Türk Hamamları gibi kokuyor – dışardan baktığınızda temiz ve saygın görünür, koridorlar son derece antiseptiktir, sizi karşılayan kadın hapisane gardiyanı ile rahibe karışımı bir şeydir, herkes alçak sesle, gözlerini yerden kaldırmadan konuşur: "Köpük banyosu mu, Türk Hamamı mı bayan?" Derken Türk hamamı dedikleri yere gi-

rersiniz ve yüzünüze bayat bir ter bulutu çarpar – on yıllık mıdır, yirmi yıllık mı?

Patron, patronun karısı, iki hizmetçi, resepsiyonun gerisindeki odada yemeklerini yiyorlar. Birtakım dostları da katılmış onlara. Bir gülme, bir şamatadır gidiyor. ... " 'Tu n'oses pas' quelle m'a dit. 'Ballot!' qu'elle m'a dit. Comment, je n'ose pas? Vous allez voir que je lui ai dit: 'Attends, attends ma fille. Tu vas voir si je n'ose pas' Alors, vous saves ce que j'ai fait? J'ai. ..."

Adamın sesi sokağa kadar geliyor peşimden. "Attends, ma fille, attends. ..."

Başka bir otel bulmam şart. Hasta gibiyim, başım dönüyor. En iyisi taksiye binmek. Nereye gideceğim? Çantamda bir adres olduğunu hatırlıyorum, resimli bir broşür. Le hol, le restoran, le misafir odası, banyolu bir yatak odası, banyosuz bir yatak odası, vesaire. Hepsi son derece saygın – oraya gitmeliyim. ...

Kapıda bir kapıcı, resepsiyonda ise kır saçlı bir kadınla son moda bir delikanlı var.

"Bu gece için bir oda istiyorum."

"Banyolu bir oda mı?"

Hâlâ hasta gibiyim ve başım dönüyor. Bir sır veriyormuşcasına onlara doğru eğilerek, "Aydınlık bir oda istiyorum," diyorum.

Delikanlı kaşlarını kaldırarak beni süzüyor.

Bir daha deniyorum. "Avluya bakan oda istemem, aydınlık bir oda istiyorum"

Kadın, düşünceli düşünceli, "Aydınlık bir oda, ha?" diyor. Önündeki koca defterin sayfalarını çevirerek aydınlık bir oda arıyor.

"219 numaramız var," diyor. "Çok güzel bir oda-

dır. Banyolu. Gecesi yetmişbeş frank." (Allahım, buna gücüm yetmez.) "Banyolu, çok çok güzel bir odadır. İki penceresi var. Çok aydınlık," diye sürdürüyor, kandırmaya çalışarak.

Odayı bana göstersin diye bir kız çağrılıyor. Tam asansöre doğru yürüyeceğiz, delikanlı lafa karışıyor. Sözcükler ağzının kıyısından dökülüyor: "219 numaranın dolu olduğunu biliyorsunuz tabii."

"Yo hayır, 219 numara evvelsi gün hesabını istedi," diyor resepsiyoncu kadın. "Hatırlıyorum, hesabı ben çıkardım."

Bu konuşmaya endişeyle kulak kabartıyorum. Birden, banyolu 219 numara mutlaka benim olsun istiyorum – gül rengi perdeleri, halısı ve banyosu olan 219 numara. Bu odada bir iki gece bile kalsam, bambaşka bir düzlemde var olmaya başlayacağım. Bir çeşit ilahi işaret olacak bu. Kim demiş kaderinizden kaçıp kurtulamazsınız diye? Ben, benimkinden kurtulup 219 numaraya kaçacağım. Bir deneyin beni, bir fırsat verin yeter.

"Hesabını istemiş olabilir," diyor genç adam. Sesi, horgörü ile sinizmin harikulade bir karışımı. "Hesabını istemiş olabilir ama, bu, odayı boşalttığı anlamına gelmez."

Resepsiyoncu kadın tartışmaya girişiyor: "Biri hesap isterse, odadan çıkacağı içindir herhalde!"

"Evet, *Fransızlar* böyle yaparlar. Ötekiler, kendilerini kazıklayıp kazıklamayacağımızı anlamak için hesap isterler."

"Hey yarabbim," diyor resepsiyoncu, "bıktım bu yabancılardan. ..."

Genç adam arkasını dönerek olup bitenden kendi-

ni tamamen soyutluyor.

Şu 219 da kalan adam – çok iyi anladım onun ne biçim biri olduğunu. Bunlar konuşurlarken onu gerçekten görüyor gibiyim. – Pantolonunu, ayakkabılarını, saçını tarayış biçimini, ne tür kızlardan hoşlandığını. El bagajları açık sarı ve de hafif göbeği var. Ama yüzünü göremiyorum. Yüzünde maske var 219 numaranın. ...

"Hanımefendiye 334 numarayı göster."

Hanım hanımcık kız – burada hepimiz hanımefendileriz, hepimiz – beni asansörle yukarı çıkarıp iyi döşenmiş bir odaya götürüyor – penceresi, yüksek, boş bir duvara bakan bir oda.

"Ama ben, avluya bakan oda istemiyorum. Aydınlık bir oda istiyorum."

Kız, karyolanın başucundaki lambayı yakarak, "Bu oda çok aydınlıktır," diyor.

"Hayır," diyorum. "Benim istediğim aydınlık bir oda. *Aydınlık*. Karanlık değil." Şaşkın şaşkın süzüyor beni. Galiba biraz deli gibiyim. "Evet. ... Çok teşekkür ederim ama, hayır."

Aşağı indiğimizde resepsiyonist kadın beni durdurmaya, boş olan öteki odaları konusunda tartışmaya çalışıyor – hepsi çok güzelmiş. "Tamam, tamam, telefon ederim," diyerek kaçıyorum.

Çok güzel banyolu bir oda? Banyolu bir oda? Güzel bir oda? Bir oda?... Oysa bu odalar konusunda gerçeği hiçbir zaman söylememek gerek, yoksa her şey altüst olur ve toplum sistemimiz çığırından çıkar. Bütün odalar aynıdır. Bütün odaların dört duvarı, bir kapısı, bir ya da iki penceresi, bir karyolası, bir sandalyesi belki bir de bidesi vardır. Oda dediğiniz, dışardaki

kurtlardan saklanabileceğiniz bir yerdir ve başka hiçbir şey değildir. Ne diye tasalanayım odamı değiştireceğim diye?

Birşeyler yedikten sonra otelime döndüğümde, her şey gayet iyi gözüküyor, kokular da saygın. Hepsi benim uydurmammış, her şeyi ben uydurmuşum kafamdan. ... Posta kutularından birinden, birine gelen *Times Edebiyat Eki* çapkınca boynunu uzatmış. Ak saçlı Amerikalı bir kadınla kızıymış gibi duran bir genç kız, holde konuşuyorlar.

"Bak, şuna bak. Rimbaud'nun fotoğrafıymış bu. Rimbaud burada oturmuş diye yazıyor."

"İşte, şu da Verlaine. ... O da mı burada oturmuş?"

"Evet, o da burada oturmuş. İkisi de burada oturmuş. İkisi burada birlikte oturmuşlar. Ne kadar ilginç, değil mi?"

Benim satıcı gene merdiven başında. Beni görünce kaşlarını çatıyor ve hemen odasına girip kapısını kapatıyor. Eh, bu iyi. Bu çok iyi. İkimiz de karşılaşmamak için elimizden geleni yaparsak, herhalde başarırız.

Odam beni sevinçle karşılıyor.

"Geri geldin demek," diyor. "Kaçıp gitmedin, demek?"

"Yo, hayır, fikrimi değiştirdim. Burası tam bana göre, burada kalacağım."

O barın adını Pig and Lily koymuştu çünkü sahibinin ismi Pecanelli'ydi. Montparnasse istasyonunun arkasına düşen sokaklardan birindeydi. Eski İngiliz tavernalarını andıracak biçimde döşenmişti. Oraya yenide gitmemde bir sakınca olacağını sanmıyorum. Orada hiç rezalet çıkarmadım, fenalık geçirmedim, ağlamadım – hatırladığım kadarıyla en ufak bir sabıka kaydım yok. İkimiz birlikte giderdik oraya, bir iki kadeh içer, sosisli sandviç yer, ilerdeki savaşlardan filan konuşurduk. Ağlayacak bir şey yoktu, yani. ...

"İkimiz?" Yüzü çok uzun ve ince, gözleri çok soluk mavi olan bir adamdı. Yirmibeş yaşına değin Manchester'da bir deniz nakliyat şirketinde çalıştıktan sonra oralardan kopmuş Paris'e gelip Tıp Fakültesine girmişti. Kendisini çok seven bir akrabası para gönderiyordu ona – rivayetlerden yalnızca biriydi bu. Bir başkası ise, kumardan kazandığı paralarla geçindiğiydi. Bu, doğru olabilirdi. İyi kâğıt oynayan tipleri andırıyordu.

Bu çocuk, halk panayırlarına bayılırdı – Neuilly Panayırı, Montmartre Panayırı, ve hatta Lion de Belfort'taki dönme dolaplar – kendi kendisine müzik sevgisi aşılamak için çok uğraşmıştı. En sevdiği besteci tabii ki Bach'tı. Ötekileri dinlemeyi değil okumayı yeğlediğini söylerdi. "İşittiğimiz ezgiler tatlıdır, işitmediklerimiz ise daha tatlı" – böyle bir şey anlayacağınız. Aslında tavrı da görünüşü de balığa benzerdi. Kimi kez damarlarımdaki kanın donduğunu hissederdim ona bakarken. Ve, ince uzun yüzüne karşın, duyarlı değildi.

Bir keresinde bana demişti ki: "Gel seni oldukça ilginç bir yere götüreyim." Ve, Hallerin arkasındaki so-

kaklarda bir süre dolaştıktan sonra bir kafeye gittik. Buradaki müşteriler içki içmek için değil uyumak için para verirlermiş. Yanyana, birbirlerine çok yakın oturuyorlardı, kavuşturdukları kolları masaların üstünde, başları da kollara dayalıydı. Camların öte yanından baktık onlara. "İçeri girip daha yakından görmek ister misin?" diye sordu, bir sürü maymundan söz edercesine. "Korkma, rahatça girebiliriz, buranın sahibi beni tanır. Sık sık gelen bir herif var, birkaç içki ısmarlayıp biraz da üstelersen, bardağını yemeğe kalkıyor. Bayağ matrak, görülecek şey yani."

"Böyle bir şeyi dünyada seyretmem," dediğimde çekingen ya da duygusal davrandığımı sandı. Bunun üzerine ben de dedim ki, "Peki, öyleyse, senin bir bardak yeyişini keyifle seyredebilirim." Hiç hoşuna gitmedi.

Bu çocuğu düşünerek varıyorum oraya, bir salon dolusu insanla yüzyüze geleceğimi sanarak kendimi toparlıyorum. Ama içersi bomboş. Bir ölüm sessizliği. Malsahibi de yeni – şişko, dazlak kafalı, koca burunlu bir adam. Dediğine göre burayı alalı iki yıl olmuş.

Artık buranın spesialitesi Java yemekleriymiş. duvarlarda kalmış olan İngiliz av sahneleri ise pek egzotik duruyor. ... Hey-ya, hey-ya, hey-ya, gidiyoruz biz ava. ... Soğuk, berrak sesler, soğuk, soluk gözler. ... Hey-ya, hey-ya, hey-ya. ...

Üç kişilik bir grup giriyor içeri – iki adamla bir kız. Adamlardan biri beni süzüyor. Kıza dönüp diyor ki: "Tu la connais, la vieille?"

Kimden söz ediyor bu şimdi? Benden mi? Olamaz. Ben miyim *la vieille?*

Kız diyor ki: "İngiliz kadını mı soruyorsun? Hayır

tanımıyorum onu. Nerden tanıyacakmışım?"

Korktuğum başıma geliyor, ama düşündüğümden de kötü bu. ... Montparnasse sokaklarında dolanan deli, yaşlı bir İngiliz kadını. "A Paris il y a des Anglaises, Oah yes, oah yes, Aussi plats comm' des punaises, Oah yes, oah yes. ..." Bu gerçekten de beklediğimden kötü.

Genç adama gözümü dikip bakıyorum. Utanıyor, gözlerini kaçırıyor. Fransız değil. ...

Bu gerçekten de beklediğimden kötü. Böyle denmişti yüzüme karşı, beş yıl önce, o korkunç kış gününde Londra'ya döndüğümde. Yaşlı şeytan, "Neden kendini Seine nehrine falan atmadın sanki?" diye sormuştu. Seine nehrine hem de, düşünebiliyor musunuz? Adam aynen böyle demişti. Aslında çok uygun bir duygu – ama söylenişi pek kötüydü! En ağdalı bir melodram havası. "Seni öldü sanıyorduk. Neden suda bir delik açmadın? Neden kendini Seine nehrine atmadın?" Bu sözler, son derece saygın birtakım insanların dilinden kolayca dökülüyor. Duygusal şarkıların sözcükleriyle düşünüyor bu insanlar. Sizi onlardan deliler gibi korkutan da bu. Zalimlikleri değil, kurnazlıkları bile değil – bönlüğe varan olağanüstü saflıkları. Lanet olası dünyalarında her şey basmakalıp. Her şey basmakalıptan doğuyor, basmakalıpa dayanıyor, basmakalıpta yaşama gücü buluyor. Üstelik bu basmakalıp şeylere derinden inanıyorlar – hiçbir umut yok.

Derken, acı ilaçtan sonra bir parmak bal. Her salı avukattan bir mektup gelecek, içinde iki sterlin on şilin bulunacak. Bana bırakılmış bir miras, ama anaparaya dokunmam yasak. ... "Kimden?"

Kim olduğunu söylediğinde çok şaşırdım – o kadının beni sevdiğini hiç bilmezdim. "Çok şanslı olduğunuza inanmalısınız," dedi adam ve gözlerindeki anlamı gördüğümde ötekinin bunu neden yaptığını kesinlikle kavradım. Aileyi kızdırmak için yapmış. ... Ve tabii, daha önce bana haber vermeleri imkânsızmış, çünkü adresimi bilmiyorlarmış. Buna karşılık ne diyebilir insan? "Gülegüle, sayın bay, dikkat edin de ayağınız halıdaki deliğe takılmasın."

Bana Sacha, hatta Sophie bile olarak hitap etmemesi tam da bu adama yakışan bir davranış. İllaki Sophia diyecek. Neden kendini Seine nehrine atmadın, Sophia?... "Sophia ırmağın aktığı yere indi – Vahşi, çılgın Sophia. ..."

Evet, bu da benim sonum oldu, gerçek sonum. Her salı gelen iki sterlin on şilin ve Gray's Inn Sokağındaki oda. Kurtulmuşum, kurtarılmışım, saklanacak bir yerim de var – başka ne isteyebilirim? Sürünerek girdim oraya ve saklandım. Tabutun kapağı güm diye üstüme kapandı. Artık ne sevilmek istiyorum, ne de güzel, mutlu ya da başarılı olmak. Bir tek şey istiyorum, yalnızca bir tek şey – rahat bırakılmak. Artık ellenmek, sorgulanmak olmasın – *rahat bırakın beni.* ... (Ve bunu seve seve yaparlar, canım.)

"Başlangıçta, çit kapılarını kıç taraflarıma çarpacaklar diye korkardım, ve tanımadığım insanlardan da yerlerden de ürkerdim." *Bir Kısrağın Hatıra Defteri*'nden bir alıntı bu – en sevdiğim kitaplardan biridir. ... Biz İngilizler hayvanlara karşı çok dikkatliyizdir. Yaratıkların neler hissettiklerini ve neden öyle hissettiklerini içgüdüsel olarak çok iyi biliriz. ...

Kendimi içkiye vererek ölmek. Bu parlak fikir iş-

te o zaman çaktı kafamda. Anlaşılan, mirasımın faizinden otuz-beş sterlin birikmişti. Bu kadarı işimi görür diye düşündüm.

Bayağ gayret de gösterdim. Soğuk, sarı, sümüğümsü pislik sızdıran sokaklardan bıktım, düşman tavırlı insanlardan, her gece gözyaşları içinde uykuya dalmaktan bıktım. Düşünmekten, anımsamaktan bıktım. Yeter. Şimdi viski, rom, cin, şeri, vermut, şarap zamanı. Şişelerin üstünde "Dum vivimus, vivamus" yazıyor. ... İçmek, içmek, içmek. ... Ayıldığım anda yeniden başlıyorum içmeye. Kimi kez zorla boşaltıyorum boğazımdan aşağı. Alkol komasına girmem gerekirdi.

Hayır, hiçbir şey olmuyor. Bir çınar ağacı kadar sağlammışım. Ağladığım zamanlar dışında.

Yüzümün yavaş yavaş paralanmasını izliyorum – yanaklarım şiş şiş, gözlerim her gün küçülmekte. Aldırma, boş ver. "Yaşadığımız sürece, bırakın yaşayalım," diyor şarap şişeleri. Verebildiğimiz sürece, bırakın verelim. Ayrıca, bu benim yüzüm değil ki, bu acıdan kıvranan, eziyet görmüş maske. İstediğim zaman çıkarıp bir çiviye asıveririm. Ya da, yeşil tüylü kocaman bir şapkaya mı asayım, üstünden bir de tül sarkıtıp, karanlık sokaklarda şen şakrak gezineyim? Meydan okurcasına şarkımı söyleyeyim, "Siz beni sevmiyorsunuz ama, ben de sizi sevmiyorum. 'Reçel sevmem, jambon sevmem, et sevmem, tombul çörekten hiç yemem. ...' " Ya da başka bir şarkı: "Aşılacak bir ırmak daha var, Ürdün, Ürdün. ..."

Hiç gururum kalmadı – gururum yok, adım yok, yüzüm yok, vatanım yok. Hiçbir yere ait değilim. Ne acı, ne acı. ... Önemli değil, buradayım işte. Girdabın kıyısında yüzen bir saman çöpü gibiyim. Yavaş yavaş,

yavaş yavaş merkeze doğru çekiliyorum, ölü noktaya, orada her şey durgun, her şey sakin. Haftada iki sterlin, on şilin ve Gray's Inn Sokağında bir oda. ...

Bütün bu süre boyunca yemek listesini üstüste, üstüste okuyup duruyorum. Burada eskiden sosis, şukrut, şnitzel gibi şeyler bulunurdu. Şimdi çok daha iddialı bir liste var. 'Spécialytés Javanaises (par personne, indivisibles): Rystafel complet (16 plats) 25.00, Rystafel petit (10 plats) 17.50, Nassi Goreng 12.50. ...' Listenin arkasında bir sürü minik kadın resmi çizilmiş ve 'daha para gönder, daha para gönder' sözcükleri tekrar tekrar yazılmış. Bu komiğime gidiyor. 'Daha para gönder'diye vızıldayan bir sürü telgraf teli geliyor aklıma. Ne olursa olsun, Paris'ten çekilen teller, hep 'Daha para gönder,' diye vızlıyor.

Çantamdan bir kurşunkalem çıkarıp, listenin bir köşesine yazıyorum: 'As-tu compris? Si, j'ai comris? Umarım çaktın numarayı. Evet, çaktım.' Listeyi katlayıp çantama koyuyorum. Küçük bir yadigâr. ...

Kapı açılıyor. Beş Çinli giriyor. Tek sıra halinde salonun öteki ucuna yürüyüp orda durup konuşuyorlar. Sonra, nazikçe gülümseyerek, gene tek sıra halinde çıkıp gidiyorlar. Mal sahibi ağzının içinde homurdanıyor. Derken bir masanın üstündeki çatal-bıçakları düzeltirmiş gibi yapıyor ve durumu bize açıklıyor. İçkilerini söylemeden önce şöminede ateş yakılmasını talep etmişler – eski İngiliz atmosferinin bir parçasıydı vaktiyle. Neymiş, alevlerin dansını görmek istiyorlarmış. Adam, Montparnasse'daki herkesin deli olduğunu uzun süredir bildiğini, ama böylesine ilk rastladığını söylüyor. "Tous piqués," diyor, umutsuz bir sesle,

"tous dingo, tous, tous, tous. ..."

Yürüyerek otele dönerken hiç de kederli değilim. Londra'da şöyle iyi nişanlanmış bir 'Aman Allahım' lafının beni nasıl yere devirdiğini hatırladığımda, Paris'in bende yarattığı etkiyi ancak harika olarak niteleyebilirim. Herhalde içkilerin burada daha iyi olmasından kaynaklanıyor bu.

Hayır, içimde hüzün yok, ama St. Michel Bulvarına vardığımda bayağ yorgun hissediyorum kendimi. Ne kadar çok yürümüşümdür bu cadde boyunca, hep kendimi yorgun hissederek. ... İşte, şaha kalkmış güzelim atların olduğu çeşme. İlerde, öteki heykele yakın olan tütüncü, burada bir içki içebilirim.

Tam o sırada, arkamdan iki adam yetişiyor ve iki yanımda yürümeye koyuluyorlar. Bir tanesi soruyor: "Pourquoi êtes-vous si triste?"

Evet, hüzünlüyüm. Bir sirk aslanı kadar hüzünlüyüm, kanatları kırılmış bir kartal kadar hüzünlüyüm, tek teli kalmış, o teli de kopmuş bir keman kadar hüzünlüyüm, yaşlanmakta olan bir kadın kadar hüzünlüyüm. Hüzünlüyüm, kederliyim. ... Ya da, yalnızca 'merde' desem aynı anlama gelir.

Konuşmuyorum, sessizce yürümeyi sürdürüyoruz. Derken diyorum ki: "Ama hüzünlü değilim. Neden hüzünlü olduğumu sanıyorsunuz?"

Bir tür ritüel mi bu? Hep aynı soruyu aynı sözcüklerle yanıtlamaya mı yargılıyım?

Bir sokak lambasının altında durup birbirimizin milliyetini çözmeye çalışıyoruz. Yani, öyle diyorlar ama, bence asıl istedikleri yüzümü aydınlıkta iyice görmek. Nezaket gösterip benim nereli olduğumu çıkaramıyorlar. Peki, kendileri Alman mı? Hayır. İskandi-

nav mı yoksa? Hayır. Kısa boylusu Rus olduklarını açıklıyor. Bunu duyar duymaz birlikte bir içki içme önerisini kabul ediyorum. Les Russes – geceyi onlarla tamamlamak hoş olur. ...

Otelimin yakınındaki bu sokakta, karşılıklı iki tane kafe var – birinin sahibi bana düşman, ötekinin ki normal. Ama biraz kafayı bulmuş olmalıyım ki, onları yanlış kafeye götürüyorum.

Son derece basit ve tekdüze görünen yaşamım aslında karmakarışık bir yumak – sevildiğim kafelerle sevilmediğim kafelerden, dost sokaklarla dost olmayan sokaklardan, mutlu olabileceğim odalarla hayatta mutlu olamayacağım odalardan, beni güzel gösteren aynalarla kötü gösteren aynalardan, şans getirecek entarilerle uğursuz entarilerden oluşan bir yumak.

Dedim ya, biraz kafayı bulmuşluğumdan, sokağın öte yanındaki düşman kafeye girdik. Ama fazla önemli değil, çünkü yalnız değilim.

Ruslardan birinin, daha genç olanının, yumuşak, melankolik bir güzelliği var. Birkaç yıl önce, Alman filmlerinde hep casus rollerine çıkan adamı hafifçe hatırlatıyor. Başının biçimi aynı. Öteki, kısa boylu, sarışın, çok mavi gözlü. Burundan sıkma gözlük takıyor. Arkadaşından daha canlı olmalı ki, hep ona baktığımı, onunla konuştuğumu farkediyorum.

Hep bildik konuşmalar. ... Hüzünlü olmadığımı söylüyorum, çok mutlu, çok rahat, oldukça zengin olduğumu, buraya iki haftalığına geldiğimi, dostlarımı şaşkınlığa uğratacak bir sürü giysi alacağımı açıklıyorum – pek çok dostum varmış. Kısa boylusu, ki anlaşılan doktormuş, mutlu olduğuma inanmaya razı ama zengin olduğuma değil. Dediğine göre, İngiliz kadınla-

rının hep melankolik yüzleri olduğu dikkatini çekmiş. Bu aslında bir anlam ifade etmiyormuş. Öteki ise, kürk mantomdan etkilendi, hemen anlıyorum. O da zengin olduğuma inanmaya razı ama mutlu olmadığım konusunda ısrarlı. Kısa boylusu daha görmüş geçirmiş olmalı; ötekisi bana benziyor – birtakım şeyleri hissediyor ve duygularından vazgeçmiyor. Benimle konuşmaya başlayan oydu.

"Sizde büyük bir hüzün olduğunu hissediyorum," diyor.

Tristesse, ne güzel bir kelime! Tristesse, lointaine, langsam, meyus, meyus. ...

Şimdi, tanrı aşkına, şu konuşmaları bir dinler misiniz? İkinci kadehlerden sonra tanrılar ve tanrıçalarla uğraşmaya başladık.

"Madame, Vénus se fâchera," diyor kısa boylusu işaret parmağını bana doğru sallayarak.

"Aman bırakın onu," diyorum. "Onu sevmiyorum artık. Bana çok fazla kazık attı."

"Herkese yapar aynı şeyi. Gene de dikkatli olmanız gerek. ... İngiltere'de hangi tanrıya tapınırlar, hangi tanrıçaya?"

"Hiç bilmiyorum, ama Venüs olmadığı kesin. Biri, bir vakitler, dişi-köpek-tanrıçasına tapındıklarını yazmış. Yani, Venüs olamaz."

Derken zulümden söz ediyoruz. Gözlerimi anlamsızca uzaklara dikip diyorum ki: "İnsanoğlu çok zalim – korkunç zalim."

"Hiç de değil," diye karşılık veriyor daha yaşlı olanı ters ters, "hiç de değil. Çok dar bir bakış açınız var. İnsanoğulları sürekli mücadele içinde olduklarından egoisttirler. Ama onların tümüyle zalim olduklarını

söylemek yanlış. Çarpık bir bakış açışı bu."

Bir süre de devam ediyor, sonra bitiyor. Aşktan konuştuk, zulümden konuştuk, politika konuşmaktansa kaçınıyorlar. Oldukça garip - politikadan bu kadar kaçınmaları. Konuşacak başka bir şey kalmadı.

Eee, bir daha görüşecek miyiz? ... Tabii görüşeceğiz. Bir daha görüşmezsek yazık olur, değil mi? Yarın öğle yemeğine beni Pekin'de beklesinler mi? Yarın öğlenin yarımında canımın Çin yemeği isteyeceğini hiç sanmıyorum. Kafe Dôme'da saat dörtte buluşmayı kararlaştırıyoruz.

Otelimin kapısına kadar getiriyorlar beni. Genç olanı, yemek listesini kafede unuttuğumu farkediyor - onlara göstermiştim küçük kadın resimlerini ve 'daha para gönder, daha para gönder'leri - alıp gelmek için geri dönüyor.

"Hiç zahmet etmeyin, saklamak istemiyorum,"

Ama adam gitmiş bile. Artık saklamak zorundayım o şeyi. Yazgı.

Gene uyuyamadan yatıyorum yatakta, yarın sabah gidip saçımı boyatma arzusuna şiddetle karşı koymaya çalışarak.

*

Ertesi sabah otelden çıktığımda, ufak tefek yaşlı bir kadın önümü kesip para istiyor. Ona iki frank veriyorum. Teşekkür ederken dimdik gözlerimin içine bakıyor, ironik bir bakışla.

Köşedeki fırıncının önünden geçiyorum ki, o da dışarı çıkıyor, elinde upuzun bir somun ekmekle, bana gülümseyip keyifle el sallıyor. Ben de ona el sallıyo-

rum. Bir an için kendi kendimden kaçıyorum. Ama kadın, bir yan sokağa sapıp ekmeğini yiyerek yok oluyor ve ben yeniden saçımı boyatma konusuna dönüyorum kafamda.

İtalyan lokantasını geçiyorum. Theodore'un yerini geçiyorum. Her zaman yemek yediğim yer epeyce uzak. Bir an kararsız kalıyorum, sonra dönüyorum, içeri giriyorum. Theodore'un yerine gitmemeye karar vermiştim oysa, belki beni tanır diye, belki çok değiştiğimi düşünür, bunu açıkça söyler diye.

Bir köşeye oturuyorum, çok tedirginim.

Kendisi hiç değişmemiş. Salonun öteki ucundan, barın arkasından bana bakıp gülümser gibi yapıyor. Tanıdı beni. ... Yok canım, imkânsız. Ayrıca, tanırsa tanısın, ne var ki? Öldüremezler ya insanı? Ya, öldüremezler, öyle mi? Sahi mi?

Bugün çok dikkatli olmalıyım. Bugün zırhımı evde bıraktım.

Theodore, bu çevredeki restoranların çoğundan daha pahalı ve çok kalabalık değil. Karşı masadaki kızın tabağındaki eti kesişini, çatalı bir parçaya saplayıp yanındaki adamın ağzına uzatışını izliyorum. Adam çiğniyor, ne kadar keyiflendiğini belli etmek için ne yapacağını bilemiyor, kendi tabağındaki en nefis lokmayı arıyor ve kıza yediriyor. Bu ikisinin kanatlarını çırparak kuş gibi cıvıldamaya başlamaları her an beklenebilir.

Bir de orta yaşlı bir çift var, peçetelerini çenelerinin altına sıkıştırmışlar. Ve, kocasıyla birlikte gelmiş güzel bir kadın – yanındaki kocası, evet, âşığı değil.

Bu insanlar bana doğru fırlıyorlar. Tedirgin ve kederli olduğumdan, gerçekte olduklarından daha büyü-

müş olarak fırlıyorlar üstüme. Ama ben de kolumu kaldırıp çarpmalarını engelleyebilirim ve sessizce yere kayarlar. Bireyci bunlar, tamamen kendi kendileri ile dolular, tanrıya şükür. Ortalıkta dolanıp her an eğlenmek isteyen insan canlısı tipler var ya, asıl onlardan korkacaksın.

Dil balığı ile beyaz şarap ısmarlıyorum. Gözlerimi tabağımdan ayırmadan yiyorum yemeğimi, içimdeki panik her an büyüyor. (Sana buraya gelme dedim, değil mi, gelme dedim!)

Nihayet, kahve. Keşke kapıdan bu kadar uzak oturmasaymışım. Neyse az kaldı. Yakında bitecek. Yakında yeniden sokaktayım. Biraz rahatlıyorum.

Bir sigara yakıp kahvemi ağır ağır içiyorum. Ben bunu yaparken içeri iki kız giriyor – uzun boylu, kızıl saçlı bir kız ile, kısa boylu, tombul, esmer bir kız. Spor giyimliler, başlarında şapka yok. İngiliz.

Theodore, badi badi masalarına gidiyor, konuşuyor onlarla. Uzun boylu kızın Fransızcası çok iyi. Theodore'un ne dediğini duymuyorum ama dudaklarının kıpırdanışını ve kocaman ahçı takkesinin altındaki yusyuvarlak şişko suratını seyrediyorum.

Kızlar dönüp uzun uzun bana bakıyorlar.

Uzun boylusu, "Aman allahım!" diyor.

Theodore konuşmayı sürdürüyor. Sonra o da dönüp bana bakıyor. "Aaaah, ne günlerdi onlar," diyor.

Uzun boylu kız iyice yüksek sesle soruyor: "Et qu'est-ce qu'elle fout ici maintenant?"

Şimdi salondaki herkes bana bakıyor; salondaki bütün gözler bana dikilmiş. Olan oldu.

Aslında sakinim, ama elim öyle şiddetle titriyor ki kahve fincanını masanın üstüne koymak zorunda

kalıyorum.

"Herkes," diyor Theodore, "eninde sonunda Paris'e döner." Ve yeniden barın arkasına geçiyor.

Uzun boylu kıza bakmak için olağanüstü bir çaba gösteriyorum.

Hemen gözlerini kaçırıp yanındakine birşeyler anlatmaya başlıyor – tavuk pişirmenin çeşitli yolları. Ufak tefek olanı hayranlıkla dinliyor.

Kızıl saçları, minik kafatasının üstünde pek dikkatle düzenlenmiş. Sesi sert ve berrak. Bu gibi sesler üniformaya benzer – tenekemsi ve anlamsız. ... Bu gibi sesler silah diye kullanılır.

Ama ağzı çok bozuk. Kılığı kıyafeti, genel görünüşü gözönüne alınırsa, "Qu'est-ce qu'elle fiche ici?" demesi gerekirdi. Evet, genel görünüşüne bakılırsa, kesinlikle öyle demesi gerekirdi. Olur mu, böyle küfürlü konuşulur mu? Debenham & Freebody duysa ne der? Ya Harvey Nichols?

Neyse, herkes bana uzun uzun baktı; kızlara da kısaca ve onaylamayarak baktılar, ve herkes yeniden yemek yemeğe koyuldu.

"Ah' quelle plaie, quelle plaie, les Anglais," demişti Cros de Cagnes otobüsündeki yaşlı bey. Evet, belâdırlar ama hep onlar kârlı çıkar. Kâr getiren belâ! Ve yaşam eğlence içinde sürüp gider. ... "Quelle plaie, quelle plaie, les Anglais," demişti derin derin içini çekerek.

Garson kız önümden geçiyor, hesabı istiyorum.

"Daha kahveniz kalmış, Madam. Biraz daha almaz mısınız?" Gülümsüyor. Karşılık vermemi beklemeden cezvede kalan kahveyi fincanıma boşaltıyor. Bana acıdı, iyi davranmaya çalışıyor.

Boğazım düğümleniyor, gözlerim batıyor. Çok kötü. Ağlayacağım şimdi de. Bundan kötüsü olamaz. ... Kendimi tutamazsam, buradan çıktığımda kendimi gerçekten bir otobüsün altına atmam gerekecek.

Saçlarımı ne renge boyatsam daha iyi olur diye düşünmeye başlıyorum ve denize düşenin yılana sarılması gibi sarılıyorum bu düşünceye. Kızıl mı yaptırsam? Siyah mı yaptırsam? Siyah – doğrusu çarpıcı olurdu. Yoksa sarı sandre mi yaptırsam? Ama Madam, sarı sandre en zor renklerden biridir. Sarı sandre rengin iyi tuttuğu çok ender görülmüştür, Madam. Bu rengi tutturmak platin sarısını tutturmaktan bile zordur. Bir kere önce ilaçla açmak gerekir, yani, saçın esas rengini çıkaracağız – sonra boyayacağız, yani üstüne başka bir renk empoze edeceğiz. (Eğitim görmüş saçlar. ... Peki, sonra ne olacak?)

Kahveyi bitiriyorum, hesabı ödüyorum, çıkıyorum. O kızın masasının önünden geçerken dilimi çıkarıp, "Hadi oradan," diyebilecek gücü kendimde bulabilmek için hayatımın geri kalan yıllarını seve seve verirdim. Hattâ, onu yalnızca soğuk soğuk süzebilmek için ömrümün geri kalan yıllarını vermeye razıydım. Ama olmuyor. Ona hitap edemiyorum, ona bakmıyorum bile. Çıkıp gidiyorum.

Neyse, aldırma. ... Bir gün, birdenbire, en az beklediğin anda, koyu renkli pelerinimin kıvrımları arasından bir çekiç çıkarıp, kafatasını yumurta kırarcasına kıracağım. Tak diye kırılacak yumurtanın kabuğu ve dışarı akacak her şey, kan ve beyin. Bir gün, bir gün. ... Bir gün, yanımda yürüyen azgın kurt senin üstüne saldırdığı gibi iğrenç barsaklarını deşecek. Bir gün, bir gün. ... Şimdilik yavaş ama, sessizce, sessizce.

Theodore barın arkasından çıkıp bana kapı açıyor. Gülümsüyor, şiş gözleri ışıl ışıl. Yüzündeki gülümseme kötülük mü dolu (o zaman benimki de öyle) özür diler gibi mi (iyi niyetli bir adam) yoksa yalnızca profesyonel mi, anlayamıyorum.

Bugünkü öğleden sonra programı ne? Bundan şaşmamak gerek – en iyisi bir plan yapıp onu aynen uygulamak. Önce bir şey, sonra bir şey daha derken siz farkına bile varmadan günün sonu gelir.

Ama bacaklarım ağrıyor. Ne, şimdiden yenilgiye mi uğradım? Yo, olamaz. ... Yo, hayır, hiç de değil. Gene de karşıya geçip bir süre Luxembourg Bahçesinde sakin sakin oturmak en iyisi.

Olanları birbirine oturtmak, kafamda tartışmak.

Bütün olay kısaca şöyle: Theodore herhalde o kıza, "Bakın, sanırım şurada oturan hanım sizin yurttaşınız," demiştir. Kız da, "Aaa, Aman Allahım," diyebilir. Bunun üzerine Theodore, "Kendisini hatırlıyorum, yıllar önce buraya sık sık gelirdi," diye devam etmiştir. "Aah ne güzel günlerdi." Derken biraz daha konuştuktan sonra kızın "Qu'est-ce qu'elle fout ici?" diye sorması, kısmen benim görünüşümü beğenmediğinden, kısmen Fransızcayı ne kadar rahat konuştuğunu göstermek istemesinden, kısmen de Theodore'un Yeri'ni kendi özel keşfi sanmasından olabilir. (Oysa, pek sayın Bayan, Theodore'un lokantasının Anglosaksonlar tarafından doldurulduğunu en az onbeş yıldır ben biliyorum, ondan bile kaç yıl önce keşfedilmiştir, kimbilir.) İyi işte, olan biten bundan ibaret, bozulacak, umutsuzlanacak ne var? ... Zaten bozuk falan değilim. Değilim. Kalbim güm güm atıyor, ellerim donuyorsa,

isteyerek değil ki.

Oturduğum demir koltuğu, sırtı çocukların oyuncak teknelerini yüzdürdükleri havuza gelecek biçimde döndürüyorum. Artık, yalnızca ağaçların ince uzun gövdelerini görebiliyorum. Bu ağaçlar çok genç duruyorlar. Burası tatlı bir yer – tatlı, yumuşak, biçimsel bir yer. Hüzünlü değil burası, melankolik bile değil.

Bekçi gelip koltuk için bilet kesiyor. Artık her şey yasal. Durup dururken biri "Qu'est-ce qu'elle fout içi?" diye soracak olursa, biletimi gösteririm. Durumum yasalara uygun. ... Bilet avucumun içinde olduğu sürece kendimi güvende hissediyorum. Burada istediğim kadar oturabilirim. İki kere ikinin kaç ettiğini ve daha pek çok şeyi hesaplayabilirim, kimse de karışamaz.

Dün gece ve bugün – yanyana koyduğumuzda bayağ düzgün bir cümle oluşuyor. ... Qu'est-ce qu'elle fout ici, la vieille? Bu yaşlı kadın ne halt etmeye (nazik bir çeviri) gelmiş buraya? Neden gelmiş, ne yapıyor burada bu yabancı, bu ecnebi, bu uyumsuz, bu yaşlı kadın? ... Bence çok yerinde bir soru. Yaşamım boyunca insanların gözünde hep bunu gördüm ben. Ben de hep soruyorum kendime burada ne halt ediyorum diye. Hep soruyorum.

Yaşlı insanlar geçiyor, ve kılıksız kadınlar, arada bir ise keyifli bir kadın geçiyor, boyanmış, sırtında havalı bir kürk. Horoz gibi şişinerek, koca bir bebek arabası iterek geçen bir adam. Sırtında, düğmeleri sıkı sıkı iliklenmiş siyah bir palto, kaşkolunu mavi çenesinin altına dikkatle sarmış. Derken başka bir adam, nerdeyse aynen ona benzeyen ama zar zor yürümesini öğrenmiş bir kız çocuğuyla oynayan. Adam çocuğa sesle-

niyor, "Burnunda sümük var." Minik kız, çok keyifli bir korkuyla küçük çığlıklar atarak ondan kaçıyor, adam, adımlarını ufak ufak atarak onu kovalıyor. Ağaçlar arasında kayboluyorlar ama, hâlâ adamın sesini duyabiliyorum: "Gel buraya bakayım, burnunda sümük var, burnunda sümük var. ..."

Her şey yolunda. Mutsuz değilim. Derken o kedi yavrusu geldi aklıma.

Olay Londra'da cereyan etti, kedi yavrusu ise üst katımda oturan çifte – bir Alman kadın berberi ve İngiliz eşi– aitti. Kedi yavrusunda küçüklük kompleksi, paranoya, nostalgie de la boue ve de aklınıza başka ne gelirse vardı. Gözlerine, o korkunç gözlerine, baktığınızda yazgısının ne olacağını bildiğini anlayabilirdiniz. Mahallenin bütün erkek kedileri her dakka üstündeydiler bunun. Ensesinde bir yara oluştu, yara gittikçe kötüleşti. "İğrenç," dedi Alman kuaförün İngiliz karısı. "Bu kediyi uyutmaktan başka çare yok." Oysa, kedi yavrusu, başına gelecekleri kavradığından benim odama sığındı. Duvarın kıyısında tortop olup bana kötü kötü bakmaya koyuldu, ensesinde de koskoca bir yara. Verdiğim hiçbir şeyi yemiyor, okşamaya kalksam hırlıyordu. Yalnızca odanın köşesinde öyle tortop oturup bana kötü kötü bakıyordu. Bir süre sonra artık duruma dayanamaz oldum ve onu odadan attım. Başlangıçta istemeye istemeye, o korkunç gözlerini benden ayırmadan kıpırdandı ama, birden ok gibi fırlayarak odamdan çıktı, merdivenleri şimşek gibi inip kayboldu. Bütün gün ve akşam onu düşündüm, "zavallı kediyi odamdan attım. Şimdi de onu merak ediyorum, başına bir şey gelmiş olmasın," diye tasalandım. "Aa, duymadın mı?" dediler, "Kediye araba çarptı. Bayan

Greiner eczaneye götürüp iğne vurduracaktı uyutmak için. Ama kedi bir kaçışta kendini sokağa atmış."

Bir kaçışta kendini sokağa atmış ve merhametli bir taksi onu ezmiş. ...

Çantamdaki aynada yüzüme bakıyorum. Saat dörtte Kafe Dôme'da o Rus'la buluşmaya söz vermiştim. Parlak mavi gözlü ve 'sağlam' dedikleri türden adamlar vardır ya, öyle biri. Mutlaka iyimserdir.

Dôme'da oturup aklıbaşındalıktan ve normal insanlar arasındaki ilişkilerden söz edeceğiz. Diyecek ki: "Hayır, hayır, zulüm değil – yalnızca egoizm. Ellerinde değil." Yanlışımın nerede olduğunu, muhakememin nerede aksadığını açıklayacak bana. Belki. ...

Gözlerimin altında mor halkalar. Dôme'un terasında oturup, Pernod yudumlayarak aklıbaşındalıktan konuşmak olur mu, gözlerimin altında yumruk gibi morluklar varken?

"Hayır olmaz, teşekkürler," diye geçiriyorum içimden. "Bu halde Dôme'a falan gidecek değilim – istemem."

Ve hemen büyük bir pişmanlık duyuyorum. Beni rahatlatacak birşeyler söylerdi belki o adam. ...

Bomboşum, her şey boşalmış içimden. Her şey boşalmış içimden, ince narin ağaç gövdelerinden ve odamda bekleyen ince narin hayaletlerden başka her şey. "La tristesse vaut mieux que la joie."

Biraz önce aynaya baktığımda gözlerim aynı o kedi yavrusunun gözlerine benziyordu.

Kımıldamadan oturuyorum, mutsuz değilim.

Hava kararmaya başladı. Parkın kapıları kapanıyor. (Qu'est-ce qu'elle fout ici, la vieille?)

Kalk, kalk hadi. Yemek ye, içki iç, yürü, uygun adım yürü. ... Pourquoi etes-vous triste?

Yarın mutlaka gidip saçımı boyatmalıyım. Kime gideceğimi çok iyi biliyorum. Adı Felix, ama hangi sokakta olduğundan emin değilim. Neyse, Galeri Lafayete'e gidersem, oradan yolumu bulurum.

Salona girdiğinizde, Felix'i masa başında oturur bulursunuz. Saçları kıvırcık, yüzü duyarlı, elleri çok hoş. Sırtında siyah kadife bir ceket. Tepeden tırnağa sanatçı - Antoine'ın tek rakibi. Dükkânının vitrininde kocaman imzalı bir portre var, şöyle yazıyor üstünde: 'Saçlarımın güzelliğini yıllardır koruyan Monsieur Felix'e - Adrienne.' Bana Felix'in şahsen bakmasını umamam elbette. Belki iyice bir çırak görevlendirir.

Her şey yolunda. Yarın yeniden güzel olacağım. Yarın yeniden mutlu olacağım. Yarın, yarın. ...

*

Odama çıkıyorum. Kapıyı sürgülüyorum. Yatağa uzanıp yüzümü yastığa gömüyorum. Şimdi biraz dinlenebilirim, yeniden sokağa çıkmadan önce. Yatağa uzanıp geçmişi bir battaniye gibi üzerime çekebildiğim sürece, dünya umurumda mı? Geçmiş, gerilerde, gerilerde. ...

...Tam merdivenleri tırmanmıştım ki, yeniden aşağı inmek zorunda kaldım.

"Yok, yok, odanız hazır değil. Gidin şimdi sonra gelin, sonra gelin. Beşle altı arası gelin." "Şimdi saat kaç?" "Onbuçuk."

"Cesur olun, cesur olun, ma petite dame," diyor

kadın. "Her şey yoluna girecek."

Merdivenlerden aşağı iniyorum, trabzana sıkı sıkı tutunarak, basamak basamak.

Bir taksi durduruyorum. Adam bana bakıyor bir an kararsız kalıyor. Yoksa, bebeğimi yepyeni taksisinde doğurmaya kalkacağımdan mı korkuyor? Amma belâlı iş olur, ha!

Oysa hiçbir tehlike yok. Bunu açıklamak istiyorum. Kadının dediğine göre daha saatlerce vakit var.

Otele dönüyorum, odama varmak için merdiveni tırmanıyorum. Bunu yapmak çok zor ve kötü. Başka herhangi biri bunu yapmak zorunda kalmış mıdır? Tabii ki evet, hem de pek çok insan – fakirler. Haa, elbette, anlıyorum, fakir insanlar. ... Ama gene de çok zor bir şey, bu haldeyken yürüyüp durmak. Saatin beşbuçuğu ise – sanki yüzyılların ötesinde.

Bir kez daha o merdivenleri tırmandığımda, gözüm hemen hemen hiçbir şey görmüyor.

"Cesur olun, küçük hanım. Odanız hazır."

Oda, yatabileceğim bir yatak. Artık en kötüsünü atlattım herhalde, mutlaka atlattım. Ama gece çok uzun, gece bitecek gibi değil. ...

"Cesur olun, cesur olun," deyip duruyor kadın. "Her şey çok iyi. Her şey çok iyi gidiyor."

Garip bir yer burası. Her tarafında insanlar çocuk doğuruyor. En azından benden başka iki kişi daha doğuruyor.

"Allahım, Allahım," diye bağırıyor kadının biri. Ötekisi ise, "Anacım, anacım," diye.

Ben konuşmuyorum. Ne kadar oldu konuşmayalı?

"Kloroform, kloroform," diyorum sonunda konuş-

tuğumda. Tabii, başka ne beklenir benden? Saçmalığın âlâsı! Burada kloroform verecek hekim yok ki. Yoksul insanlar için burası. Zaten kadın kloroformdan yana değilmiş. Tanrı yok, Ana yok, kloroform da yok. ...

Ne var peki?

Bu.

Her zaman mı?

Evet, her zaman.

Gelip alnımdaki terleri siliyor. Aslında dil olmayan bir dilde konuşuyor benimle. Ama anlıyorum onu.

Geçmişe, gerilere, gerilere. ... Pek çok kere tekrarlandı bu olanlar.

Nesin sen? Âletim ben, kullanılmak için yapılmış.

Kadın bir odadan ötekine koşuşturuyor, cesaretlendiriyor, yatıştırıyor, ayıplıyor, ısrar ediyor. "Ama çaba göstermiyorsunuz, olmaz ki. Cesur olun, cesur olun." Çok eski bir dil konuşuyor – sözcüklerin sözcük olmadıkları bir dil.

Onunkisi de boktan bir hayat, düşünecek olursanız. Onun hayatını yaşamayı istemezdim. Ama onun için hayat bu. ...

Sonradan uyuyamadım. Bir iki saat uyuyor, birden uyanıyor ve düşünmeye başlıyordum: para, para, para, oğlum için para, para, para. ...

Seviyor muyum onu? Zavallı yavrum, sevip sevmediğimi bilmiyorum.

Ama, paramız olmadığı için onu ezeceklerini düşünmek – işkence!

Para, oğlum için para, güzel oğlum için. ...

Uyuyamıyorum. Memelerim kuruyor, ağzım da kuru. Uyuyamıyorum. Para, para. ...

"Ne var?" diye soruyor. "Uyuyamıyor musunuz? Olmaz böyle ama, hiç olmaz."

Allah bilir, neden uyuyamadığımı biliyordur. Burada kalanlardan bazıları da uyuyamıyorlardır allah bilir, aynı benimki gibi tasalar yüzünden. (Bu, herhangi bir çocuk değil; bu, benim çocuğum. Para, para. ...)

"Peki, neden uyuyamıyorsunuz?" diye soruyor. "Bu minik delikanlı çok mu ağlıyor?"

"Hayır, hemen hemen hiç ağlamıyor. Ağlamaması kötü bir işaret mi?"

"Yok canım, ne münasebet? Bu bebek çok güzel, harika güzel. ... Ama sizin uyumanız gerek."

Çekik, çok berrak gözleri var. Berrak ve çekik gözlü kişileri severim. Ve hâlâ, sevdiğim kişilere teslim edebiliyorum kendimi. (Ne yapmam gerektiğini söyleyin. Çözümü biliyor musunuz? Ne yapayım, söyleyin.)

Omzumu okşuyor, diyor ki: "Boş yere endişeleniyorsunuz, her şey yolunda. Sonunda her şey yoluna girecek, iyi olacak. Şimdi size ıhlamur göndereceğim, içine portakal çiçeği de koyduracağım. Bu gece uyumanız şart."

Bu bahtsız bebeği besleyemiyorum ben. Alıp götürüyorlar, Nestle sütüyle doyurmak üzere. Bir de, ben uyuyayım diye. ...

Kadın ertesi gün geldiğinde, "Şimdi size öyle bir iyilik yapacağım ki, aynı eskisi gibi olacaksınız," diyor. "En ufak bir iz, bir fazlalık, hiçbir şey kalmayacak."

Anlaşılan, onun bildiği çözüm bu.

Beni kundaklarcasına, sıkı sıkı sarıp sarmalıyor. Gövdeme dikkatle dolayıp sağlamca bağladığı bezlerden çok rahatsız oluyorum. Ancak, bu yaptığının genelde ekstra bir hizmet olduğunu, aslında bu iş için çok para aldığını da ima ediyor.

"Koca Paris'te bu işi benim kadar iyi yapan biri daha yoktur," diyor. "Herhangi bir hekimden, gazetelere ilan veren kişilerden, Paris'te herkesten iyi yaparım."

Ve işte, bütün bir hafta, o lanet olası bezlere sıkı sıkı sarmalanmış olarak yatıyorum. Oğlum da yanımda, onu da sıkıca kundaklamışlar, bir mumya gibi. Ve hiç ağlamıyor.

Artık onu kollarıma alıp yüzüne bakmak hoşuma gidiyor. Alnı, inanılmayacak kadar güzel, inanılmayacak kadar beyaz, ve kaşları, altın tozuyla çizilmiş gibi, incecik belli belirsiz.

Eee, işte, garip bir dönemdi. (Sabahları koca bir tas kahve, üstü kırmızılı mavili çiçek desenleriyle süslenmiş. Susuyup duruyordum.) Ama tedirgindim hep, tedirgin. ... Yeni doğmuş bir bebek bu kadar güzel olabilir mi, bu kadar solgun, bu kadar sessiz olabilir mi? Öteki bebekler sabahtan akşama avaz avaz bağırıyorlar. Tedirgindim. ...

Gövdemi saran bezlerden yakındığımda kadın diyor ki: "İnanın bana, bunları çıkardığımızda aynı eşkisi gibi olacaksınız." Ve dediği doğru. Bezleri çıkardığımda, bir tek çizgi, bir tek kırışık, bir tek iz yok.

Ve beş hafta sonra, öylece dikilip duruyorum, vücudumda bir tek çizgi, bir tek kırışık, bir tek iz olmak-

sızın.

Ve oğlum da öylece yatıyor; bileğine küçük bir kâğıt parçası bağlamışlar, hastanede öldüğü için. Ben de dikilip durmuş ona bakıyorum. Bir tek çizgi, bir tek kırışık, bir tek iz olmaksızın. ...

*

Sonunda kuaför de bana, "Ma petite dame" şeklinde hitap ediyor.

Saçıma bakarak bir süre düşünüyor, parmaklarıyla yoklayıp inceliyor. Sonra: "Yerinizde olsam, madam, hiç tereddüt etmem. Bir an bile düşünmem. Sarı sandre," diyor.

Kullandığı kelimeler o kadar yerinde ki. "Yerinizde olsam, madam, hiç tereddüt etmem."

Saçımı okşarcasına elliyor. Sabun, parfüm, saç losyonu kokusu, yan bölmede çalışan saç kurutma makinasının sesi, saçımı sıvazlayan parmaklar – uykuya dalabilirim.

"Öyle olsun," diyorum şımarık bir sele. (Gene başladın numaralarına, güzelim, gene başladın!)

Tabii bu ameliyeyi seyredecek değilim. Dergileri karıştırıyorum. – *Féminas*, *Illustrations*, *Eves*. Onları bitirince *Kuaför*, *Kuaförlük Sanatı*, *Haftalık Kuaför Haberleri*'ni elden geçiriyorum. Ayrıca, tuhaf bir dergi daha. ... Burada okuyucu mektuplarına ayrılmış geniş bir bölüm var "Arı Kovanı" başlıklı.

"*Pierette Clair de Lune* – Hayır, matmazel, mektubunuz saçma. O yolla hiçbir zaman zayıflayamazsınız – hiçbir zaman. Hayat o kadar kolay değil. Hayat, her zaman zordur, matmazel. Sizin yaşınızda birinin zayıf-

laması çok zordur. Ancak. ...

"*Petite Maman* – Hayır, Petite Maman, çok yanlış düşünüyorsunuz. Aşk başka şeydir, evlilik – heyhat! – çok başkadır. Bunu şimdiye dek öğrenmediniz-se, çok yakında öğreneceksiniz, inanın bana. Bununla beraber. ..."

Hayır, matmazel, hayır, madam, hayat kolay değildir. Kendi kendinizi aldatmayın. Hiçbir şey kolay değildir. Gene de umut var (Bkz. sayfa 5) ayrıca başka umutlar da var (Bkz. sayfa 9). ...

Memelerini dikleştirmiş bir hanımın yazdığı uzun bir makaleyi merakla okumayı sürdürüyorum ki, kurutucuyu kafamdan çekiyorlar.

"Voilà," diyor adam.

"Evet," diyor. "Çok güzel bir sarı sandre. Başardık."

Günler günü hiç durmadan saçlarımı düşüneceğimi sanmıştım. (İyi oldu mu? Çok mu kötü oldu?) Ama daha taksi Montparnasse'a dönmeden unuttum gitti.

Canım yemek yemek istemiyor. Dünkü gibi Luxembourg Bahçesine gidip oturmaya karar veriyorum. Kendimi bu kadar huzurlu hissetmem çok garip – sanki başka bir şey beni, ruhumu devralmış. O tarafa değil – bu tarafa. O sokaktan değil – şu sokaktan. Sen tek dansetmene bak, müziği bana bırak. ... Böyle bir şey işte.

Medicis çeşmesinin önündeki havuzda balıklar var. Üç kırmızı, bir altın renkli. Dört adet balık o kadar üzgün görünüyorlar ki, merak ediyorum: acaba burada yeni yeni mi başlıyorlar balık yetiştirmeye, yoksa

daha önce bir sürü vardı da, ötekiler öldüler mi?

Orada uzun bir süre durup balıkları seyrediyorum. Geçmekte olan birkaç kişi de durup seyre koyuluyorlar. Sıra halinde dikilmiş, balıkları seyrediyoruz.

*

Bugün öğleden sonra gidip bir şapka alayım, diye düşünüyorum, yarın da bir entari. Kendi kendimi dönüştürme harekâtını tamamlamam gerek. Ama oturduğum yerde oturuyorum ve bebek arabası süren aynı kılıksız kadınları, siyah paltolarını sıkı sıkı düğmelemiş aynı erkekleri seyredip duruyorum.

Kalabalıktan bir gövde ayrılıp bana doğru geliyor. Ancak iyice yaklaşıp elini uzattığında tanıyorum onu. Rusların genci, melankolik olanı.

O da siyah palto giymiş, düğmelerini sıkı sıkı iliklemiş. Kaşkolunu dikkatle bağlamış. Başında siyah fötr bir şapka var. Bebek arabalarıyla oyalanan öteki babalar gibi tıpkı. Son derece korekt, son derece saygın. Eğilerek selam veriyor, elimi sıkıyor.

"İzin verir misiniz?" diye sorarak yanıma bir demir iskemle yanaştırıyor.

"Dün öğleden sonra arkadaşımla buluşmaya gitmemişsiniz," diyor. "Hayır, kusura bakmayın, kendimi iyi hissetmiyordum." "Çok kızdı. Hiç de kibar davranmadığınızı düşünüyor. Dedi ki –" Gülmeye başlıyor. "Eee, ne dedi?" "Neyse, canı çok sıkkındı bu sabah. Kötü bir mektup aldı da." "Ben de kendi kendime kızdım ama," diyorum. "Gidemedim işte."

"Gözlerini benimkilerden ayırmadan konuşuyor: "Ben bir randevu verdim mi, mutlaka giderim, karşı

tarafın gelmeyeceğini tahmin etsem bile." "Sahi mi? Rusların böyle olduklarını hiç sanmazdım." "Ooof, Ruslar, Ruslar – neden bizim öteki insanlardan farklı olduğumuzu düşünüyorsunuz?"

Ukraynalıymış dediğine göre ve orası çok sıcakmış, kışın ise çok soğuk olurmuş. Ama hemen Rusya ve Ruslarla ilgili konulardan kaçıyor gene – kendisi hakkında bilgi vermeye hevesli ama. Fransız vatandaşlığına geçmiş, askerliğini de Fransa'da yapmış. Adının Nicolas Delmar olduğunu söylüyor – pek Rus adı gibi gelmiyor bana. Neyse, öyleymiş işte. *Le Journal*'ın köşesinden kopardığı bir kâğıt parçasına adını ve adresini yazıp bana veriyor. Montrouge'da oturuyormuş. Bir kadın akrabası ile birlikteymiş – kızkardeş mi, anne mi, teyze mi çıkaramadım – kadın hastaymış, bu da bizimkini çok üzüyormuş.

"Ama unutabiliyorum," diyor. "Her gün Quartier Latin'e geliyorum ya da Luxembourg Bahçesine. Unutabiliyorum."

Fransızcayı ağır ağır, dura dura konuşuyor. Bu da bana cesaret veriyor. Felsefi bir tartışmaya girişiyoruz.

Diyor ki: "Bakın bence, yani benim hayata bakışım şöyle: Biri bana gelip de doğmak isteyip istemediğimi sormuş olsaydı, sanırım Hayır diye cevap verirdim. Eminim, Hayır derdim. Ama kimse bana sormadı. Burada kendi irademe sonucu bulunmuyorum. Hayatta başıma gelen şeylerin çoğunluğu da benim irademe dışında gerçekleşiyor. Öyleyse, kendime sık sık tekrarlıyorum ki, 'Sen dünyaya gelmeyi istemedin, dünyanın böyle olmasına sebep olan da sen değilsin, kendi kendini de sen yapmadın. O zaman ne diye

kendine eziyet edeceksin? Hayatı olduğu gibi kabul et, gitsin. Bunu yapmaya hakkın var, çünkü sen suçlulardan biri değilsin.' Zengin ya da güçlü ya da iktidar sahibi değilseniz, suçlu da değilsiniz. O zaman hayatı olduğu gibi kabul edip elinizden geldiğince mutlu olmaya hakkınız var."

O bunları söylerken, birden her şeyin gerçekten de böyle olduğuna dair garip fikir beliriyor kafamda. ... Şimdi, sen X – hadi bakalım aşağı inip doğacaksın. Hayır, beni göndermeyin, n'olur. Peki öyleyse, Y, sen git dünyaya – birinin doğması gerek. Nerede bu Y? Y saklanıyor. Yaaa, öyleyse, hadi sen git Z, dünyaya in ve doğ. Çabuk, çabuk, dalga geçme. ... Her dakika biri doğmalı. Yoksa her saniye mi?

"Ama, hiç zengin ya da güçlü ya da iktidar sahibi olmayı istemiyor musunuz?"

"Artık istemiyorum," diyor. "Artık, hayır. Şimdiki halimden memnunum. Şimdiki durumda zengin ya da güçlü ya da iktidar sahibi olmayı hiç istemem. Suçlular arasına katılmak istemem. Suçlu olmadığımı biliyorum, onun için de elimden geldiğince mutlu olmaya hakkım var."

Bir süre daha böyle laflıyoruz. Ne olduğunu, hayatta ne iş yaptığını merak ediyorum. Çok dar ve sabit gelirli birine benziyor. Ben bunu düşünürken, Paris'in bu bölgesini, yani Quartier Latin'i, çok sevdiğini çünkü gençliği çok sevdiğini açıklıyor. Bunu söylediğinde çok büyük bir dikkatle bakıyorum ona. Ama gençliği sevmekten başka bir anlam taşımıyor sözleri.

"Elbette," diyorum. "Ben de severim gençliği. Kim sevmez? Burası da tam yeri. Bebek arabaları, çoluk çocuk dolu."

"Montmartre'a çok ender giderim," diyor. "Başka yerlere de pek gitmem. Paris'in en sevdiğim yerleri buralar – Quartier Latin ve Montparnasse."

"İkisi yanyana ama öylesine farklı ki."

"Hiç dikkat ettiniz mi," diye soruyor, "Paris'in bir bölgesinden bir başka bölgesine gitmek, bir kentten başka bir kente, hattâ bir ülkeden başka bir ülkeye gitmek gibi? İnsanlar farklı, atmosfer farklı, kadınların giysileri bile farklı."

Ondan neden tam anlamıyla hoşlanmıyorum, bilmiyorum. Bu yumuşak, her şeyi oluruna bırakmış melankoli – otuzunu daha yeni aşmış, belki de aşmamış olan bir erkekte doğal değilmiş gibi geliyor. Ya da, belki, kendisi var olan bir şey değilmiş de bir şeyin yankısıymış izlenimini uyandırdığı için. Bir an böyle düşünüyorum, hemen sonra ondan çok hoşlanıyorum, sanki hiç sahip olmadığım bir erkek kardeş.

Diyorum ki: "Montparnasse, buraya ilk geldiğimden beri çok değişmiş, orası kesin. Tam savaştan sonraydı." Meydan okurcasına söylüyorum bunu. (Madem gençliği o kadar çok seviyorsun, buna ne diyeceksin bakalım?)

"Buraya savaştan hemen sonra mı geldiniz?"

"Evet, beş yıl öncesine dek de burada oturuyordum. Sonra İngiltere'ye döndüm."

"Evet, çok değişmiş olmalı, hem de pek çok," diyor dudaklarını büzüp kafasını sallayarak.

"Korkunç," diyorum. "Ama aslında, birtakım şeylerin gerçekten değiştiğine inanmıyorum; bizler değiştiğini sanıyoruz. Bence her şey, hep aynen tekrarlanıyor." Diyor ki: "Üşümeye başladınız, madam. Titriyorsunuz. Bir pastaneye gidip sıcak bir şokola içmek ister

miydiniz. Şu yakında bir tane var."

Diyorum ki: "Bir kafeye gidip bir içki içmeyi yeğlerim."

Bu öneriyi onaylamadığını hissediyorum. Gene de, "Elbette, gidelim," diyor.

Bu sefer yanlışlık yapmadım. Düşman olmayan kafeye girdik.

Birer kahve ve birer *fine* ile bir köşeye yerleştiğimizde diyor ki: "Size bakınca ne hissediyorum biliyor musunuz? Çok yalnızsınız. Hemen anladım, çünkü ben de çok uzun süre çok yalnızlık çektim. Derken bir gün, kendi kendime dedim ki, 'Bu iş böyle olmaz.' Şimdilerde çok çıkıyorum, çok geziyorum, kendimi zorluyorum. Bir sürü dostum var. Hiç yalnız kalmıyorum. Çok daha mutluyum."

Bu, anlattığında kolay görünüyor. Londra'ya döndüğümde denesem mi. ...

Diyorum ki: "Geçen akşamki arkadaşınızı sevdim."

"Yaa, evet," diyor, kafasını sallayarak. "Ama bugün çok bozuktu. Kötü bir haber almış. ..." (Anlaşılan iyimser beyin artık bana ihtiyacı yok.) "Ama daha pek çok dostum var. İsterseniz sizi hepsiyle tanıştırabilirim. Olur mu, izin verir misiniz? O zaman hiç yalnız kalmazsınız, çok da mutlu olursunuz, eminim."

"Ama, bakalım arkadaşlarınız beni sevecekler mi?"

"Elbette. Mutlaka, tabii."

Bu genç adam insanı bayağ rahatlatıyor – nerdeyse kuaför kadar rahatlatıyor.

"Şimdi benimle gelip bir arkadaşımla tanışır mısınız? Ressamdır. Onu seveceğinizi sanıyorum. Her za-

man neşelidir, herkesle konuşmasını bilir. ... Evet, Serge herkesi anlar – olağanüstüdür." (Ve, karşısındaki bir fatih olsun ya da bir fahişe, elinden geleni yapardı.) "Mais, au fond, vous savez, il s'en fiche de tout, il s'en fiche de tout le monde."

Tam bana göre birine benziyor.

"Evet, tanışmak isterim," diyorum. "Ama bugün olmaz, bugün gidip bir şapka almam gerek."

"Peki, yarın olur mu?" diye soruyor ve ertesi gün saat dörtte buluşmak üzere sözleşiyoruz.

Vavin sokağında iyi bir şapkacı dükkânı vardı eskiden.

Artık öyle bir dükkân yok. Bir sürü arka sokakta amaçsız dolaşıyorum, hiçbirinde şapkacı yok. Derken, bir sokağa sapıyorum ki, safi şapkacı – Virginie Josette, Claudine. ... İlk dükkânın vitrinine bakıyorum. İçerde bir müşteri var. Kadının yarı boyalı, yarı kır saçları darmadağınık. Ben bakarken bakarken, başına bir şapka takıyor, aynada yüzünü buruşturuyor ve hemen şapkayı çıkarıyor. Sonra bir tane daha takıyor, bir tane daha. Yüzündeki anlam korkunç – aç, umutsuz, umutlu, basbayağ delice. Her an, meczuplar gibi kahkahalar atmasını bekliyorsunuz.

Ben, dışarda durmuş seyrediyorum. Kıpırdayamıyorum. Üstüste bir sürü şapka takıyor, her seferinde aynada yüzünü buruşturup şapkayı çıkarıyor, yere atıyor. Onu seyrederken, ilerki yıllardaki kendimi mi seyrediyorum? Beş yıl sonra, altı yıl sonra, ben de böyle mi olacağım?

Gene de ötekinden iyi bu kadın. Öteki, kendini bir şey sanan, şişko, ak suratlı, kara saçlı kadın, yüzün-

de sakin ve alaycı bir ifadeyle birbiri ardından şapkaları sunuyor. Ağzının içindeki dilinin döne döne yanaklarını şişirdiğini görebiliyorsunuz nerdeyse. Şeytan ile, çoktan ele geçirdiği lanetlenmiş bir ruhun alışverişi gibi bu ikisinin arasındaki ilişki. Alnımda, birinden biri olarak ölmek yazılıysa, kocakarınınki gibi bir sonu tercih ediyorum.

Orada onları seyretmeyi sürdürmemem gerektiğini anlıyor, yoluma devam ediyorum, ama bayağ sarsılmış durumdayım. Derken Rus'un söylediklerini anımsıyorum: "Dünyaya gelmeyi ben istemedim; dünyayı bu hale ben getirmedim, kendimi de ben yapmadım. Ben suçlular arasında değilim. Dolayısıyla haklarım var. ..." Vesaire.

Bu sokakta en az on şapkacı var. Sol taraftaki en son dükkâna girmeye karar veriyor, şansın benden yana olmasını diliyorum.

Dükkândaki kız diyor ki: "Son moda şapkalar çok zor. Bütün müşterilerim bu yeni şapkaları takmanın çok zor olduğundan yakınıyorlar."

Bu, ötekinden çok daha büyük bir dükkân. Aynaları aydınlatan ışıklar çok sert, çok zalim. Geride ise, loşluğa doğru uzanan bir oda.

Kız, ikide bir loşlukta kaybolup yeni yeni şapkalarla çıkageliyor. Hep aynı lafları mırıldanıyor: "Bütün müşterilerim, yeni şapkaları takmanın çok zor olduğundan yakınıyorlar, ama sanırım – eminim – size yakışacak bir şey bulacağım."

Aynaya baktığımda, sokağın başındaki dükkânda gözetlediğim kadında olan delice ifadeyi kendimde görüyorum sanki.

"Aman Allahım, hayır, bunu istemem."

Aynadan kuşkuyla bakıyorum kıza. Benimle dalga geçiyor mu? Hayır, galiba geçmiyor. Galiba, yüzünde kendi onurunu korumaya çalışan birinin ifadesi var. Onun iyi şapka yaptığını kabul etmeden bu dükkândan çıkıp gitmeyeceğime karar vermiş gibi. Gözlerinde bu anlamı okur okumaz, ona güvenmeye karar veriyorum. Ben de sakinleşiyorum.

"Biliyor musunuz, şaşırdım kaldım. Hangisini alayım, söylesenize."

"Size ilk gösterdiğimi," diyor hemen.

"Aman Allahım, hayır, onu istemem."

"Belki de üçüncü taktığınızı."

Üçüncüyü yeniden taktığımda, "Israr etmek istemem ama," diyor, "bence bu, tam size göre."

Ben kuşkuyla bakıyorum, o da bana bakıyor – ama alay ederek değil, endişeyle.

Diyor ki: "Salonun içinde gezinin biraz, başınızdaki şapkayla rahat edip etmediğinize bakın. Bakalım alışabilecek misiniz?"

Dükkânda başka kimse yok, dışarsı da iyice kararmış. Biz, ikimiz, başbaşa, olağanüstü bir tören gerçekleştirmekteyiz.

Diyor ki: "Israr etmek hiç âdetim değildir, ama inanın, bu şapkaya alıştığınızda, pişman olmayacaksınız. Bunun tam da *sizin* şapkanız olduğunu anlayacaksınız."

Bu kıza güvenmeye karar vermiş bulundum bir kez, ona güvenmeliyim.

"Pek beğenmedim ama, daha iyisi de yok galiba," diyorum aksi bir sesle.

Nerdeyse iki saattir bu dükkândayım, kızın gözleri hâlâ dostlukla bakıyor.

Şapkanın parasını ödüyorum. Başıma takıyorum. Kızı akşam yemeğine davet etmek isteği büyüyor içimde, ama cesaret edemiyorum. Bütün rahatlığım yok oldu. (Hayatta hiç rahatlığım oldu mu?' Evet, bazan oldu – gelip geçici anlar. Neyse, şimdi yok. Onu yemeğe davet etmeye kalksam sonuç kötü olur, biliyorum.)

Şapkayı başımda dikkatle düzeltiyor. "Unutmayın, iyice öne doğru takacaksınız ve bütünüyle yana doğru, comme ça."

Hâlâ gülümsemeyi sürdürerek uğurluyor beni. Garip bir müşteri, l'étrangère. ... Ağzından çıkan son sözler: "Son moda şapkalar çok zor. Bütün müşterilerim yakınıyorlar."

Bundan sonra kendimi daha aklıbaşında, daha mutlu hissediyorum. Yakındaki bir lokantaya girip kallavi bir yemek yiyorum; bir yandan da şapkamın salondaki öteki kişileri nasıl etkilediğini dikkatle izlemeyi ihmal etmiyorum, comme ça. Kimse gözünü dikip bakmıyor bana. Bence bu iyiye işaret.

Yakınımda oturan bir adam, gazeteme bakmak için izin istiyor, bu akşam sinemaya gitmeyi düşünüyormuş da. Derken, benimle konuşmayı sürdürmek istiyor. Kendi kendime diyorum ki: "Her şey yolunda. ..."

*

Odeon Meydanı'na çıktığımda mutluyum. Saçım yeni, şapkam yeni, iyi bir yemek yemişim, şarabımı içmişim, kahvemle *fine* yudumlamışım, Paris gecesi de çok güzel kokuyor. Bu gece ikinci sınıf boktan bir bara gitmeyeceğim. Hayır, bu gece müzikli bir yere gideceğim; bir sürü insanla birlikte olabileceğim bir yere;

dansedilen bir yere. Ama nereye? Tek başıma nereye gidebilirim? Bir içki daha içeyim, düşünürüm.

Dôme'a değil, hayır. Lanet olası Dôme'dan uzak duracağım. Ve tabii ki, dönüp dolaşıp Dôme'a gidiyorum.

Teras çok kalabalık, ama içerde fazla insan yok. Buraya neden geldim sanki. Hiç sevmemişimdir burayı – tabii başlangıçta başkaydı, kadifeler bu kadar parlak değildi, herkes de yere tükürürdü. O zamanlar bayağ hoş bir yerdi.

İçkimin parasını ödeyip çıkıyorum. Karşıya geçmek için beklerken biri yanaşıyor: "Özür dilerim, sizinle konuşabilir miyim? Sanırım İngilizce konuşuyorsunuz."

Karşılık vermiyorum. Yanyana karşıya geçiyoruz.

Diyor ki: "Lütfen sizinle konuşmama izin verin. O *kadar çok istiyorum ki.*"

İngilizcesi çok hafif çalıyor. Hangi dile çaldığını çıkaramıyorum. Yüzüne bakıyorum ve tanıyorum onu. Dôme'da, benim masamın karşısındaki köşede oturuyordu.

"Lütfen. Bir kafeye gidip konuşamaz mıyız?"

"Elbette," diyorum. "Olur tabii."

"Peki, nereye gidelim?" diye soruyor titiz bir sesle. "Paris'i hiç tanımıyorum da. Daha dün akşam geldim."

"Yaa?" diyorum.

Birlikte yürürken yan yan bakıyorum ona ama neyin peşinde olduğunu çıkaramıyorum. Erkeklerin genellikle yaptıkları gibi, benim neyin nesi olduğumu anlamaya çalışır bir hali yok – kendisini sergiliyor, kendi öz kişiliğini. Çok yakışıklı, Dôme'da da farketmiştim

bunu. Ama, elinin ayağının birbirine karışması, hem çekingen hem havalı gülmesi. ...

Tabii. Anladım şimdi. Aman Allahım, ben öyle bir görünümde miyim? Dişine göre birini bulmak umuduyla Montparnasse'a düşmüş zengin bir karıya mı benziyorum? Kendime çeki düzen vermek için bu kadar uğraştıktan sonra – ? Herhalde öyle.

Cehenneme kadar yolu olduğunu söyleyeyim mi? Yoo, bir dakika. Galiba şu sırada ben de biraz olsun öç alabilirim. Konuşursun bu gibilerle, anlayışlı davranıyormuş gibi yaparsın. Ve, en beklemedikleri anda dersin ki: "Sittir git!"

Closerie des Lilas'ın önünden geçiyoruz. Diyor ki: "Burası iyi bir kafeye benziyor. Girelim mi?"

"Olur tabii. Ama içersi çok dolu. Terasta oturalım."

Teras soğuk, karanlık ve bizden başka bir allahın kulu yok.

"Bir içki?"

"Garsonu yakalaman gerek. Buraya gelmez."

"Bulurum."

İçeri giriyor, biraz sonra yanında garson ve iki konyakla geliyor.

Diyor ki: "Bir an geliyor ki, artık dayanamayacağınızı anlıyorsunuz. Biriyle konuşmanız gerek. Birine her şeyi anlatamazsanız öleceğinizi biliyorsunuz. Siz hiç böyle bir duygu yaşadınız mı?"

"Tahmin edebiliyorum."

Bana bakmıyor – bana bir kez bile bakmadı. Dümdüz karşıya bakıyor, üst düzeyde bir çaba göstermeye hazırlıyor kendini. Hazırladığı konuşmayı yapacak. Aynı şeyi o kadar çok yapmışlığım var ki, bir baş-

kasının debelenmesini izlemek hoşuma gidiyor.

"Peki, neden benimle konuşmak istiyorsunuz?"

Diyecek ki: "Çünkü, çok iyi yürekli olduğunuz anlaşılıyor," ya da "Çünkü çok güzel ve çok iyi olduğunuz belli," ya da, daha büyük bir incelikle, "Çünkü anlayışlı olduğunuza inanıyorum. ..."

Diyor ki: "Çünkü bana ihanet etmeyeceğinizi sanıyorum."

Bu adamın benimle konuşmasına, bana içini dökmesine izin vermeye, sonra en korkunç İngiliz tavrımla onun canını azçok yakmayı başarmaya, böylece canımın onca yakılmasının öcünü biraz olsun almaya niyetlenmiştim. ... 'Çünkü bana ihanet etmeyeceğinizi sanıyorum, çünkü bana ihanet etmeyeceğinizi sanıyorum. ...' Bundan sonra o kadar kolay olmayacak.

"Elbette size ihanet etmeyeceğim. Neden edeyim ki?"

"Doğru," diyor. "Neden?"

Başını geriye doğru atıp gülüyor. Dişlerinin güzelliğini gösterme numarasıdır bu. Aynı zamanda, benim ona ihanet etmem fikrine de gülüyor olabilir.

"Çok iyi, çok iyi gerçekten. Harika dişleriniz var," diyorum küstah bir sesle.

"Biliyorum," diye karşılık veriyor yalnızca.

Ama onu biraz sarstığımın farkındayım. İçkisini kafasına dikip yeni bir başlangıç yapıyor.

"Fransızların mauvais garçon dedikleri adamlardanım ben."

"Ben de çok severim. Mauvais garçonlara bayılırım."

İlk kez olarak dümdüz yüzüme bakıyor. Gözlerini hemen kaçırmıyor yeniden. Ve, aynı sinirli sesle de-

vam ediyor: "Memlekette başım çok fena belâya girdi. Kaçtım."

"Kanadalıyım, Fransız asıllı Kanadalı," diyor.

"Fransız asıllı Kanadalı, demek? Anlıyorum."

"Birer içki daha içelim mi?"

Bir kez daha içeri girip garsonu ve içkileri getirmek zorunda kalıyor. Ve artık konyak içimde kıpırdanmaya başladı. Kollarıma, bacaklarıma akıyor, başımı dumanlıyor.

Anlattığı öyküyü dinliyorum. Lejyona yazılmış, üç yıl Fas'ta kalmış, daha fazla dayanamayacağını anlayıp kaçmış – önce İspanya'ya sonra da Fransa'ya. Lejyondan yeni kaçmış bir adam. ... La Légion, La Légion Étrangère. ...

"Şansım müthiş yardım etti, yoksa başaramazdım. Daha dün gece vardım Paris'e, Gare D'Orsay yakınında bir otelde kalıyorum."

"Lejyon'da hayat, dedikleri kadar kötü mü?"

"Ohoo, o konuda bir sürü olmadık masal anlatırlar. Ama benim burama gelmişti. ... Bana inanmıyorsun, değil mi? Sana söylediğim hiçbir şeye inanmıyorsun. Oysa, bir şey, doğru değilmiş izlenimini uyandırıyorsa, doğrudur. Hep öyledir." diyor.

Elbette. Biliyorum ben bunu. ... Size sunulan, dikkatle budanmış, düzeltilmiş, biçimlendirilmiş şeyin doğru olduğunu sanırsınız. Doğru olmayan da odur aslında. Olası olmayandır, doğru olan, en akla uzak şeydir. Görüntüleri eğip büken, çarpıtan sirk aynalarında gördüğünüzdür işin doğrusu.

"İnanmadığım bir şeyi açıklayayım sana. Fransız asıllı bir Kanadalı olduğuna inanmıyorum."

"Ne olduğumu sanıyorsunuz?"

"İspanyol? İspanyol asıllı Amerikalı?"

Gözlerini kırpıştırıyor ve kendi kendine, "Elle n'est pas si bête que ça," diyor. Bu laf herhangi bir anlama gelebilir.

"Burası çok soğuk," diyorum. "Artık burada oturamayacağım."

"Yoo, n'olur. N'Olur gitmeyin, gidemezsiniz. Ya da, isterseniz birlikte başka bir yere gidelim. Sizinle konuşmam gerek."

Sesinde öylesine âcil bir yalvarma var ki, çileden çıkmaya başlıyorum.

"Peki ama, ne yapabileceğimi sanıyorsunuz, küçük dostum? Başınız belâdaysa, size ancak paralı biri yardım edebilir. Benimse param yok."

Dudakları aşağı doğru bükülüyor. Hep böyle derler.

Avaz avaz bağırmak istiyorum ona: 'Param yok, diyorum sana. Yanılgının kaynağını biliyorum. Kürküme bakıyorsun. Ama kürküme inanmaman gerek. Kürkün altındaki entariye bak, elimdeki çantaya bak, yüzümdeki ifadeye bak, neye istersen bak. Ama bu kürke bakma. Bu kürkü biri bana armağan etmişti – ve çoktan satmamamın nedeni de o birini üzmek istememem. Ve ayrıca, bir şey satmaya kalktığında önerilen fiyatları bilsen şoka girersin. Ve ayrıca ...'

Neyse, böyle işte, tartışmanın bir yararı yok. Ona baktıkça kesinlikle anlıyorum: Besbelli benim zengin bir orospu çocuğu olduğuma, ve yeterince direndiği takdirde elimi cebime atacağıma inanmış.

"Benim istediğim para değil ki," diyor. "Para peşinde değilim gerçekten. Tamamiyle başbaşa kalabileceğimiz bir yere gidebileceğimizi umuyordum. Başımı

bağrına dayayıp, kollarımı sana dolayıp, dert dökmek istiyordum. Garip bir şey biliyor musun, bu gece başka hiçbir isteğim yok. Bana sarılıp tüm dertlerimi dinleyecek bir kadın uğruna canımı verebilirim. Olur mu? Böyle bir yer var mı? Gidebilir miyiz?"

"Hayır, gidemeyiz," diyorum. "İmkansız."

"Madem öyle, peki," diye itirazımı sakince karşılıyor. "O zaman belki evraklarım konusunda yardımcı olabilirsin bana. Ne pasaportum var ne de başka bir evrakım. Başım bu yüzden belâda ya. Karşıdan karşıya geçerken bir araba çarpsa, işim bitik. Kimliksizim. Ama bir pasaport ayarlayabilsem, Londra'ya gidebilirim. Oraya kapağı attım mı, tamam. Dostlarımla temasa geçerim."

Soruyorum: "Pasaport alman için ben mi yardımcı olacağım sana? Ben? Ben ki...? Sen beni kim sanıyorsun? Bu gece havamdayım galiba."

O anda her şey o kadar gülünç geliyor ki bana, çıngıraklı kahkahalar koyveriyorum. O da gülüyor.

"Bu allahın belâsı terasta bir dakika daha oturamayacağım. Donuyorum."

Cama vuruyor, garson geldiğinde içkilerin parasını ödüyor.

"Şimdi nereye gidiyoruz?" Koluma giriyor, bu kez Fransızca soruyor: "Şimdi nereye?"

İyi ya, bana ne zararı dokunabilir? Parası yok, benimse hiç param yok. Dokunulmazlığa kavuşmuşum.

Orada dikilip duruyoruz, kolkola, Closerie des Lilas'ın kapısı önünde, ve yaşamımı düşündüğümde her şey o kadar komik geliyor ki, gülmeden edemiyorum. Yaşamımın gülünçlüğünü kavramam çok uzun süre aldı, ama artık biliyorum, anladım.

"Nereye gideceğimizi sen söyleyeceksin," diyor, "çünkü ben Paris'i tanımıyorum.

Geceleri sık sık gittiğim bir kafeye götürüyorum onu – hep boş olan yere. Onu parlak ışıkta, yakından ilk kez görüyorum. Aynı zamanda, bu gibi durumlarda ilk kez olarak bir erkeğin benim hakkımda ne düşüneceği hiç mi hiç umurumda değil ve yalnızca onun neye benzediğini merak ediyorum.

Jigoloya benzemiyor – yani, jigolo dendiğinde benim aklıma gelen tiplere benzemiyor. Örnekse, saçları oldukça dağınık. Ama güzel saçları var.

Birer konyak-soda daha. Benim için harcadığı bu paraları, büyük balığı yakalayacak yemler olarak değerlendiriyor herhalde.

Garson, parasının üstünü verirken cebinden inanılmaz çeşitlilikte bozukluklar çıkarıyor. Yirmibeşlikler, onluklar, beşlikler – masanın üstü doluyor. Derken, bütün bu bozuklukları ağır ağır, birer birer yeniden toplayıp cebine indirdikten sonra, salonun bir köşesine çekilip ayakkabılarını çıkarıyor, cilalamaya başlıyor.

Diyorum ki: "Ben böyle yerleri severim işte – şık, hareketli, canlı. Beğendin mi?"

"Hayır, beğenmedim. Ama buraya neden geldiğini anlıyorum. İnsanları ben de pek sevmem."

Eeee, demek o kadar aptal olmayan biri daha var.

Diyor ki: "Biliyor musun, şu garson – bizim birbirimize âşık olduğumuzdan ve bu geceyi birlikte ve mutlu geçireceğimizden emindi. Bize gıpta ediyordu."

"Yaa, bütün gece bizi düşünmekten gözüne uyku girmeyecektir. Nah girmeyecektir."

Çok bozuk ve yorgun görünüyor birden, sanki 'Olmadı. En baştan yeniden başlamak gerek,' diye geçiriyor içinden. Zavallı jigolo.

Diyorum ki: "Kimliğin konusunda – burada sahte pasaport satan birtakım insanlar var. Birşeyler yapılabilir."

"Biliyorum. Biriyle temasa geçtim zaten."

"Ne? Hani daha dün gece gelmiştin? Acele etmişsin."

"Acele etmek zorundayım."

Başının belâda olduğu belli. Bakışından anladım. Onu rahatlatmak istiyorum – neşelendirecek birşeyler söylemek.

"Mauvais garçon'ları severim," diyorum. Gülümsüyor. "Senin ne istediğini çok iyi biliyorum," diyorum. "Çok zengin ve çok şık biri gerek sana."

"Evet," diyor. "Öylesi tam bana göre. Ama güzel de olacak."

"Ama, yavrucuğum, böyle birini Dôme'da bulamazsın ki..."

"Nereye gideyim öyleyse? Bütün bu dediklerini nerede bulayım?"

"Ritz Bar," diyorum.

Ve hemen ardından masalıma başlıyorum. Adımı, adresimi, her şeyi söylüyorum ona. Adının René olduğunu açıklamaktan başka bir şey söylemiyor. Otelde kalmaktan sıkıldığımı, bir daire ya da stüdyo kiralamak istediğimi anlatıyorum.

Hemen uyanıklığını gösteriyor: "Stüdyo, ha? Sana tam istediğin gibi bir yer bulabilirim sanıyorum."

"Hani sen Lejyondan kaçmıştın, Paris'e daha dün gece varmıştın ve bir an önce yeniden gitmek istiyor-

dun?"

"Evet, gene de sana istediğin gibi bir yer bulmakta yardımcı olabilirim."

(Boşver, güzelim boşver. Şimdi ne var?)

"Seni oteline götürebilir miyim?"

"Olur. Ama yürümek istemiyorum, taksiye binelim."

Taksinin içinde konuşmadan oturuyoruz. Sokağın köşesinde iniyoruz. Bırakıyorum parayı ödesin. (Oh olsun. Bu da sana bir ders olsun. Kimin ne olduğunu hesaplamayı daha iyi öğrenirsin belki bundan böyle.)

"Bir içki daha içelim," diyor.

Açık bir yer bulabilmek için yolda ilerliyoruz. Her yer kapanmış gibi; saat onikiyi geçmiş. St. Jacques Caddesinde elele yürüyoruz. Artık hiç utanmam sıkılmam kalmamış. Elele, kollarımızı sallayarak yürüyoruz. Birden duruyor, beni bir sokak lambasının altına çekiyor, gözlerini yüzüme dikiyor. Sokak bomboş, barların, kafelerin ışıkları sönmüş.

"Dur bir dakika, böyle numaralar yapmak için çok geç bir saat değil mi?"

Diyor ki: "Mais c'est complètement fou. Hayal görüyor gibiyim. Şurada, seninle sokakta yürürken sanki yanımdaki –"

"Dünyaaaa güzeli bir genç kız?"

"Hayır," diyor. "Bir çocuk."

Şimdi artık yeterince içtim. Şimdi artık gözyaşı noktasına çok yaklaştım. Diyorum ki: "Eee, açık bir yer yok. Her taraf kapanmış. Ben evime gidiyorum."

Otelimin kapısına vardığımızda başını kaldırıyor. "Odana gelebilir miyim?"

"Hayır, gelemezsin."

"Seni şimdi burada bırakıp, biraz sonra gelip kendime bir oda tutsam, seni ziyaret edebilir miyim?"

(Kulaklarımda patronun karısının sesi: "Gördünüz mü, L'Anglaise kendine âşık bulmuş.")

"Hayır, bu otele gelme. Buraya gelirsen çok fena bozulurum. Olmaz. Lütfen."

"Sen gelme dedikten sonra gelmem tabii," diyor. Çok incelikli. "Peki, bitişikteki otele ne dersin? Belki orada bir oda tutabilirim."

Bitişikteki otel mi? Hayır, beş altı kapı aşağıdaki otel en iyisi. Evet, orası. O oteldeki odaların birinde, ömrümde gördüğüm en geniş yatak vardır – dünyanın en büyük yatağı, yataklar yatağı. ... Odanın içindeki her şey kırmızıdır. Zaten içinde o koskocaman yatak, lavabo ve bir bideden başka bir şey yoktur. Bu gece gidip yeniden o yatağın üstünde yatayım mı – ki artık her şey karikatürleşti, bir yüz buruşturmasına dönüştü?

Diyorum ki: "Bence yapma. Bu sokaktaki oteller, karanlıkta çok kötü durmuyorlar ama, hiç de rahat değildirler. Bence daha modern bir yer ara."

"Rien à faire?"

"Rien à faire."

Omuzlarını silkiyor. "Üzüldüm," diyor. ... "Ne sokağı şimdi bu? St Michel Bulvarı'na nasıl giderim buradan?"

Paris'in yabancısı olduğu numarasını yutmuyorum, ama iyi oynadığı kesin.

Biri kapımı yumrukluyor. Sürgülemiştim – gereksiz yere, çünkü dışardan anahtarsız açılması imkânsız.

Marthe, "Telefondan arıyorlar sizi," diyor. "Ama

kapıyı sürgülerseniz olmaz ki."

Uzunca bir süredir içeri girmeye uğraştığını anlıyorum.

Başım ağrıyor, sinirlerim de çok bozuk. "Gene o adam tabii," diye geçiriyorum içimden. "Benden para koparmaya karar vermiş bir kere. Ve de, 'Vénus toute entière à sa proie attachée'aklına gelmiyor."

Bunu düşünürken sırtıma sabahlığımı geçiriyorum ve aynaya bakmaya cesaret edemeden saçımı tarıyorum.

Aşağı inip telefonu elime aldığımda karşı tarafta kimse yok.

"Bir mösyö vardı ama," diyor patronun karısı.

Bir mösyö vardı, ama artık mösyö yok.

Hasta gibiyim bugün. Burası da hiç hasta olunacak bir yer değil. Birini bitirdiğimde ikinci bir şişe su bile getirmezler bunlar adama. Hiçbir şey yapmazlar.

Zile bassam ve çarşafları değiştirmelerini söylesem yaparlar herhalde. Bence lüks demek, çarşafların her gün, Pazarları ise günde iki kez değişmesi demek. Bence, paranın gücü bu demek.

Evet, çarşafları değiştirteceğim ve bütün gün yataktan çıkmayacağım. Perdeleri sıkıca kapayıp allahın belâsı dünyayı dışarda bırakacağım. ... Bir mösyö vardı, ama mösyö artık yok. Birden daha fazla mösyö vardı, ama artık hiçbiri yok. Amma da koleksiyondu! Her cinsten bir tane. ...

Bütün gün yataktan çıkmayacağım, perdeleri çekeceğim, allahın belâsı dünyayı dışarda bırakacağım.

İKİNCİ BÖLÜM

Gene de, saat üçte, Rus'la buluşmak üzere giyinmeye koyuluyorum.

Beni bekliyor. Arkadaşı Serge de bekliyormuş bizi. "Le peintre" diye söz ediyor ondan.

Taksiye binmeyi öneriyorum ama, bu fikir onda dehşet uyandırıyor.

"Yo, yo, otobüsle gideriz. Çok yakın. Birkaç dakikalık bir yol." "O zaman, yürüsek olmaz mı?" "Elbette yürüyebiliriz, Orleans Caddesinin orada hemen. Beş dakika yürürüz." "Beş dakikadan fazla," diye itiraz ediyorum. "Yarım saat sürer."

Yakında kış gelecek. Ağaçlarda hemen hemen hiç yaprak kalmamış ve Luxembourg Bahçesinin kapısındaki adam kestane kebap satıyor.

Uzun bir sıranın sonuna takılıyoruz. Otobüs yok görünürlerde.

"Lütfen bir taksiye binelim." "Peki, madem ısrar ediyorsunuz," diyor isteksizce. Ama adam, bu kadar kısa yol için bindiğimize sinirlenecek. – Denfert-Rochereau Meydanı, metro istasyonu," diyor şoföre. "Oradan iki adımlık yer." "Doğrudan doğruya arkadaşınızın oturduğu adrese gitsek ya." "Olamaz, sokağın adını bilmiyorum." "Sokağın adını bilmiyor musunuz?" "Hayır, hiç dikkat etmedim."

Taksimetreyi nasıl bir kaygıyla gözetlediğini gö-

rünce, taksi diye tutturduğuma pişman oluyorum. Ama bunca yolu yürümeye kalksaydım oracıkta düşüp ölüverirdim gibime geliyor.

"Bırakın ben ödeyeyim, ben ısrar ettim."

Ama parayı elinde hazırlamış bile. Saya saya veriyor.

Yürürken koluma giriyor. "Bir dakkalık yol, bir dakkalık," deyip duruyor.

L'Arlesienne melodisine adımlarımı uydurarak yürüyor, o sırada giydiğim paltoyu anımsıyorum – siyah beyaz kareli, kocaman cepli. Vaktiyle oturduğum otelin önünden geçtik. Hayatımın en parlak noktasıydı – üç hafta boyunca, sabahları yediğim ay çöreği ve kahveden başka bir lokma girmemişti ağzıma.

Zamanın çoğunu uykuda geçiriyordum. Bu yüzden o kadar kolaydı herhalde. Ortalıkta dolaşacak olsaydım kendimi çok daha kötü hissederdim mutlaka. Öyle bir düzen tutturmuştum ki, yirmidört saatin onbeşini uykuda geçirebiliyordum.

İki kez, hasta olduğumu söyledim, aşağıdan etli çorba gönderdiler, arada bir de köşedeki dükkândan şarap aldırıp hesaba yazdırıyordum. Aslına bakarsanız tam anlamıyla aç kalmış değildim. Gene de, birtakım garip durumlar yaşamadığımı söyleyemem.

İlk haftanın sonunda kendimi öldürmeye karar verdim – kloroform koklayacaktım, herkes öyle yapıyor ya. Önümüzdeki hafta ya da önümüzdeki ay ya da önümüzdeki yıl kendimi öldüreceğim. Ama şu ayı bir çıkarayım, kirası ödendi nasıl olsa, kahvaltı da veriyorlar sabahları.

"Yavrucuğum acele etme, önünde ebediyyet uzanıyor." Alay eder gibi söylerdi bu sözleri Rahibe Marie-Christine çünkü her şeyi çok yavaş yapardım. Gene de sözler kafama kazındı. Önümde ebediyyet uzanıyor. Yakında yapacağım ama acelesi yok. Önümde ebediyyet uzanıyor. ...

Genellikle, öğleden sonraki uyku saatim ile geceki uyku saatim arasında yürüyüş yapardım. Arago Bulvarı'nda belli bir yere kadar yürür sonra geri dönerdim. Derken, bir akşam, ellerim paltomun cebinde, başım önde yürüyordum. O dönemde başım önde yürümeyi âdet edinmiştim. ... Bir rüyanın içinde yürüyordum, bir bulutun içinde ve adamın biri yanıma gelip benimle konuştu.

Umamadığım bir şey bu. Aynı zamanda hiç istemediğim bir şey. İstediğim, her zamanki yürüyüşümü yapmak, bakkaldan hesaba bir şişe şarap alıp otele dönmek ve uyumak. Ama madem ki böyle bir şey oldu, yaşanacak. Yaşam en temel gereksinmelere indirgendiğinde, bayağ garip.

İyi işte, Kafe Buffolo'ya giriyoruz. Bir aperitif alır mıyım? Elbette alırım. İki Pernod getiriyorlar.

Yiyecek düşünmeye başlıyorum. Örneğin şukrut – burada şukrut garni vardır mutlaka. Harika sosisler, harika haşlanmış patates, harika harika haşlanmış lahana. ... Ağzım delice sulanıyor. Boşa yutkunduğum belli olmasın diye yarım bardak Pernod'yu kafaya dikiyorum. Ondan sonra da bir tanrıça gibi hissediyorum kendimi. İçki midemi de bulandırabilirdi ama iyisini yaptı.

Bando *L'Arlesienne*'i çalıyordu, çok iyi hatırlıyorum. Bugün bile, o müziği duyduğum anda, kendimi

Kafe Bufolo'da, o adamın yanında oturuyor bulurum. Ve müzik ağırlığını koyuyor. Ve adam, uzun uzun bir arkadaşını anlatıyor. Bu arkadaş, o kadar zenginmiş ki, içtiği puroların bandında kendi resmi varmış. Çılgın bir konuşma.

"Bir gün," diyor, "ben de o kadar zengin olacağım ki, dostlarıma sunduğum puroların bantlarında benim fotoğrafım olacak. Hayattaki amacım bu."

Bir ufak Pernod daha içermiymişim? Kesinlikle bir ufak Pernod daha içerim. (Yiyecek? Artık yiyecek bir şey istemiyorum. İçimdeki bu duygunun artmasını istiyorum – ateş ve uçmak.)

Oturmuşuz şurada, birbirimizi yıllardır tanıyormuşuz gibi gevezelik ediyoruz. Kızın birinden yeni aldığı mektubu okuyor bana.

Nesi varmış mektubun? Bence, herhangi bir erkek böyle bir mektup almaktan gurur duymalı. Frisson'lardan, dayanılmaz heyecanlardan, kesin réussite'lerden söz ediyor. (Chéri, chéri, rappeles-tu que.) Bir takdirname, bu mektup.

Ama işin kokusu en sonunda çıkıyor, her zamanki gibi. Kızın yeni bir çift pabuça gereksinmesi varmış ve satın almak için üçyüz frank istiyor. Chéri, birlikte geçirdiğimiz unutulmaz saatleri hatırlayacağını, ve pabuçlarımın gerçekten çok eskidiğini söylediğimde benden bu parayı esirgemeyeceğini biliyorum. Sokağa çıkmaya bile utanıyorum. Otelin odacısı ikisinin de altında koca delikler olduğunu gördü. Bu kadar yoksul olmaktan utanıyorum, inan. Odamdan dışarı adım atamıyorum. İşte böyle, chéri, vesaire, vesaire, vesaire.

Mektubu üstüste okuyup okuyup düşünüyor. "İnanmıyorum ona," diyor. "Hepsi yalan, ağına düşür-

mek istiyor beni, tuzak kuruyor. Anlıyorsunuz ya, bu kız yalancının teki. O üçyüz frankı maquereau'suna vermek için istiyor. Peki, o pezevengine versin diye ben ona üçyüz frank verecek miyim? Hayır, vermem, vermeyeceğim. ... Gene de," diye sürdürüyor, "zavallı yavrucağın altı delik ayakkabılarla sürünmesini istemem. İnsanın ayaklarının kaldırıma sürterek yürümesi çok zevkli bir şey olmasa gerek."

"Hayır, zevkli değildir," diyorum. "Özellikle yağmurlu günlerde."

"Peki, siz ne dersiniz? Sizce bu mektup sahte mi, değil mi? Gerçek fikriniz ne?"

İkinci içkilerimizi bitirdiğimizde, mektubun her kelimesi uzun uzadıya çiğnenmiş sanki.

"Ayrıca," diyor, "sahte değilse bile, parayı hemen göndermek olmaz. Hiç olmaz. O çağırdığı anda imdadına koşacağımı bilse – olur mu hiç? Hayır, bir süre bekletmem gerek."

Çiğne, çiğne, çiğne. ...

"Yok, yok, yalan atıyor bu."

Bütün bu süre boyunca bir yandan da beni süzüyor, neyin nesi olduğumu çıkarmaya çalışıyor. Masanın altında, elini dizime koymuş.

Paris'li değilmiş. Lille'de oturuyormuş. Burada bir arkadaşının evinde kalıyormuş, çok da güzel bir katmış orası. Birlikte gidip orada bir porto içer miymişim? ... Eee, neden olmasın?

Bu adam neye benziyor? Hatırlamıyorum. Galiba yüzüne hiç bakmadım. Ellerinin çok küçük olduğunu, mavi taşlı bir yüzük taktığını anımsıyorum.

Sokağa çıkıyoruz. Ve, tabii, küüüt – temiz havayı içime bir kez çeker çekmez o kadar sarhoşum ki, yürü-

yemiyorum.

"Hé là," diyor. "Ne oldu sana? Çok mu dans ettin?"

"Siz genç kızlar yok musunuz," diyor, "çok dans ediyorsunuz. Zevk manyağısınız, bütün gençler öyle. ... Bu savaş sonrası kuşağın hali ne olacak, bilmiyorum. Çok merak ediyorum. Ne olacak? Keyiften başka bir şey düşünmüyorsunuz. ... Neyse, taksiye binelim."

Sallanarak karşıya geçip, çarpık ve sıska bir kent ağacının altında duruyoruz, geçecek bir taksiye el etmek için. Kıkırdamaya başlıyorum. Elini kolumda bir aşağı bir yukarı gezdiriyor.

Diyorum ki: "Benim nem olduğunu sahiden bilmek istiyor musun? Açım. Üç haftadır hemen hiçbir şey yemedim."

"Comment?" diye soruyor elini hemen çekerek. "Nedir ifade etmek istediğiniz?"

"C'est vrai," diyorum daha yüksek sesle kıkırdayarak. "Kesinlikle doğru. Üç haftadır ağzıma lokma koymadım." (Abartıyorum, her zamanki gibi.)

Tam o sırada önümüzde bir taksi duruyor. Bir tek söz etmeden biniyor, kapıyı çarpıyor ve beni kaldırımda öylece bırakıp gidiyor.

Peki, ben bozuldum mu? Hayır, hiç bozulmadım, hiç mi hiç. Bozulduğumu sanıyorsanız, öyle bir yaşamı hiç tanımamışsınız demektir – bir rüyanın içine fırlatılmışsınız, bütün yüzler maske ve yalnızca ağaçlar canlı ve kuklaları oynatan ipleri nerdeyse açık seçik görebiliyorsunuz. İnsan tabiatının yakın plan çekimi – birşeylere değmez mi?

Herhalde o adamcağız, kaderin kendisine komplo

kurduğuna inandı birden – o kızın istediği ayakkabılarla benim yemek istemem çok üstüste geldi. Ama bu işler böyledir, insanları ucuza kapatmaya kararlıysanız onlar da kimi kez kendi perişanlıklarını yüzünüze vurduklarında şaşmamanız gerekir.

Gecenin ortasında uyanıyorsun. Ağlamaya başlıyorsun. Bana ne oluyor? Ah, yaşamım, ah gençliğim.

Şişede biraz şarap kalmış. İçiyorsun. Saatin tiktakları. Uyumak. ...

İnsanlar bir mutlu yaşam özlemidir tutturmuşlar. Oysa, asıl mutlu yaşama, ölsem de bir, yaşasam da dediğinizde kavuşuyorsunuz. Uzun bir süre sonra, nice bahtsızlıklarla didiştikten sonra varıyorsunuz o yere. Ve, sanıyormusunuz ki, insanlar sizi orada rahat bırakıyorlar? Hiçbir zaman.

Bu kayıtsızlık cennetine vardığınız anda, sizi oradan çekip çıkarıyorlar. Ulaştığınız cennetten çıkıp yeniden cehenneme dönmek zorunda kalıyorsunuz. Tam dünyayı yok saydığınızda, o dünya gelip sizi kurtarıyor – en azından alay konusu yapmak için.

L'Arlesienne melodisine adımlarımı uydurarak yürüyorum. ... Kareli paltomun ceplerini ararken elim şimdi giydiğim kürke dokunduğunda, şaşırıyorum. ... Kendine gel, kızcağızım. Şu anda 1937 Ekiminin son günlerindesin, o eski palto son günlerini göreli yıllar oldu.

Yeni bir apartman binasının merdivenlerini tırmanıp geniş, boş, soğuk bir odaya giriyoruz – duvarlara maskeler asılmış, iki eski suratlı koltuk, bir de tahta is-

kemle var. İskemlenin üstüne 'merde' yazılmış. Her şeyin cevabı, en son cevabı bu mu?

Söz konusu 'arkadaş', kırk yaşlarında bir Yahudi. Yahudilerin o alaycı bakışı var gözlerinde – son derece nefret dolu, son derece çekici son derece hüzünlü olabilen o bakış.

Buruşturulmuş gazete kâğıtları atıp duruyor sobaya.

"Tutuşmayacak. Bugün kafası bozuk bunun. Çay yapayım," diyor. "Su birazdan kaynar."

"Batı Afrika maskları değil mi bunlar?"

"Evet, doğruca Congo'dan. ... Hepsini ben yaptım. Şu fena değil.

Duvardan indirip gösteriyor bana. Birbirine yakın göz delikleri, benim gözlerime bakıyor. Bu yüzü çok iyi tanıyorum; pek çok kez gördüm, bacakları ve gövdesi de vardı.

"Kendini neden Seine nehrine atmadın?" diye sorduklarında aynı böyle bakarlar işte. "Qu'est-ce qu'elle fout ici, la vieille?" diye sorduklarında da böyle bakarlar. "Neler anlatıyorsun, yahu?" diye sorduklarında böyle bakarlar. Gözlerini kısarlar. Kimsin sen, be? Baban kim, paran var mı, paran yoksa, neden yok? Bizlerden misin? Bizim dediğimiz gibi düşünecek, bizim istediğimiz gibi konuşacak mısın? Kızıl mısın, beyaz mı, yoksa mavi mi – reçel misin, tatlandırılmış puding mi, yoksa sahte havyar mı?

Serge, eski bir gramafona yerli müziği koyuyor – Martinique müziği ve beni dansa davet ediyor.

"Hayır, sizi seyretmeyi yeğlerim."

Maskeyi yüzünün önünde tutarak dans ediyor. "Sizi güldürebilmek için," diyor. Çok iyi dans ediyor. İn-

ce, gergin gövdesi, o iğrenç maskeyi taktığı için garipleşiyor. Delmar, son derece ciddi ve saygılı bir havayla, el çırparak müziğe tempo tutuyor.

(*Çok mu dans ettiniz?*) Durmayın.

(*Zevk manyağısınız, bütün gençler öyle.*) N'olur durmayın.

Gramafonda, "Maladie d'amour, maladie de la jeunesse" inlemekte. ...

Bir hamağa uzanmış, tepemdeki ağacın dallarına bakıyorum. Denizin sesi bir yaklaşıp bir uzaklaşıyor, sanki bir kapı açılıyor sonra kapanıyormuş gibi. Bütün gün korkunç bir rüzgâr esmişti ama, günbatımında duruldu. Tepeler bulutları andırıyor, bulutlarsa hayal ürünü tepeleri.

Aşk acısı,
Gençlik acısı,
Çekil git yanımdan,
Kendimle bırak beni,
Görmek istemiyorum seni
Artık hiç, hiç artık, hiç. ...

Derken, zenci müziğinden ve Montparnasse'ın çeşitli gece kulüplerinden söz ediyoruz. Highball mu? Yoo, Highball artık hoş bir yer değil. Fena halde bozuldu, pis bir yer oldu? Yaa, öyle mi? Evet, öyle. Artık kimse oraya gitmiyor. Öte yandan, Montmartre'daki Cuban Cabin hiç de fena değil. Orası hoşunuza gidebilir. Çok iyi müzik yapıyorlar. Çok keyifli.

Çok sakin, çok kendini bilen bir kadın olarak konuşurken konuşurken, birden gene başlıyor – gözlerim yaşlanıyor, gözyaşları yanaklarımdan aşağı akmaya başlıyor. (Kurtulmuş, kurtarılmış, ama eskisi gibi yepyeni değil. ...)

"Kusura bakmayın, n'olur. O kadar aptalım ki. Bana ne oldu, hiç bilmiyorum."

"Ah, madam, ah, madam," diyor Delmar. "Niçin ağlıyorsunuz?"

"Çok aptalım da ondan. N'olur aldırmayın bana. Bana hiç aldırmazsanız kendimi toparlarım."

"Ağlayın tabii," diyor le peintre. "Madem istiyorsunuz, ağlayın. Niçin ağlamayacakmışsınız? dostlar arasındasınız."

"Bir içki olsaydı. ..."

"İçki mi? Bir yerlerde biraz porto olacak."

Ortalıkta koşuşturuyor. Çok küçük üç kadeh bulup çıkarıyor –sake içilir bunlarla.

"Japon işi," diyorum üstün bir zekâ sergileyerek.

Cevap vermiyor. Porto şişesini araştırıyor.

Şişenin dibinde kalanı boşaltıyor. Yalnızca bir tek sake kadehini doldurabiliyor. Amma da içki!

Şöyle kallavi, sert bir içkiye ihtiyacım var – lanet olası birtakım insanoğullarına bir kez daha bana acımak ve benimle alay etmek hakkını tanımışlığımı unutmak için.

Yüksek, saldırgan bir sesle, "Git, bir şişe konyak al gel," derken çantamdan para çıkarıp ona uzatıyorum.

İşte tam bu anda beni devralmaya başlıyor Serge. Parayı ne kabul ediyor ne de reddediyor –görmezlikten geliyor. Söylediğim sözleri ve söyleyiş tarzımı silip atıyor. Sanki hiç olmamış gibi yok sayıyor. Ve anlıyorum ki, onun için gerçekten yok, benim söylediklerim. Başka şeylerde kafası.

"Şimdi bir şey içmeyin," diyor. "Daha sonra, isterseniz alırım. Şimdi çayı getireyim."

Çayı getiriyor, içine limon da koyuyor. Tadı güzel geliyor.

"Sık sık ağlamak isteği duyuyorum. Kadınların erkeklere olan bir üstünlüğü bu – hiç değilse ağlayabiliyoruz."

Gözyaşı dökmek konusunu ciddiyetle tartışıyoruz.

Delmar, dediğine göre, kolay ağlayamazmış. Hiç de kolay değilmiş ağlamak onun için. Le peintre'i Van Gogh ağlatırmış. Nedenini izah ediyor: "o korkunç çaba, o sürekli çaba – insan beynini aşan bir şeydi onun yaptığı." Vesaire, vesaire. ...

Bana sigara uzatırken eli titriyor. Yalan söylemiyor. Van Gogh yüzünden gerçekten ağlamış.

Çay içmeye devam ediyoruz. Soba tamamiyle sönmüş, oda buz gibi, ama onlar galiba farkında değiller. İyi ki sırtımda kürküm var. Resimlerini görmek istediğimi söylemem gerek, ama öyle dalmış ki lafa, sözünü kesemiyorum. Londra'da başından geçen bir olayı anlatıyor.

"Yaa, demek Londra'da oturdunuz?"

"Bir süre oradaydım, evet. Ama fazla kalmadım – hayır. Çok şık birtakım elbise aldım ama," diyor. "Boynumdan aşağı baktığınızda tam bir İngilizdim. Çok gururlanıyordum. ...Notting Hill Gate yakınında bir odam vardı. Oraları bilir misiniz?"

"Yaa, evet, bilirim."

"Çok rahat bir odaydı. Ama bir gece bakın ne oldu. Ne zaman ağlamaktan söz açılsa, hep bu olay aklıma gelir. ... Ateşin başında oturuyordum. Dışarda, birinin düştüğünü sandıran bir gürültü oldu. Kalkıp kapımı açtım, koridorda bir kadın boylu boyunca yatıyor

ve ağlıyordu. "Neniz var?" diye sordum ona, ama o ağlamayı sürdürmekten başka bir şey yapmadı. Ben de, 'bana ne' diye düşündüm, kapıyı sıkıca kapadım. Ama hâlâ duyuyordum sesini. Dayanamayıp kapıyı yeniden açtım, 'Neyiniz var, size yardımcı olabilir miyim?' diye sordum. 'İçki istiyorum,' dedi."

"Tıpkı benim gibi," diyorum. "Önce ağladım sonra içki istedim." Her şeyi açık seçik ortaya koymaktan hoşlanıyor bu peintre. Sinirimi bozacak mı?

"Yo, yo, hayır," diyor. "Hiç de sizin gibi değil."

Ve devam ediyor: "Ona dedim ki, 'İsterseniz içeri buyrun, biraz viskim var.' Beyaz değildi. Yarı zenciydi – melez. O kadar çok ağlamıştı ki, güzel mi çirkin mi, genç mi yaşlı mı anlaşılmıyordu. Ayrıca sarhoştu da, ama ağlamasının sebebi bu değildi. Her şeyin sonuna geldiği için ağlıyordu. Hıçkırıklarında öyle bir ton vardı ki, yanılmanız imkânsızdır – tıpkı bazı müzikler gibi. ... Kollarımı doladım ona, ama bir kadına sarılmaya hiç benzemiyordu. Gövdesi tümüyle taşlaşmıştı sanki. Yeniden viski istedi, verdim. Uzun bir öykü anlatmaya koyuldu, kimi kez Fransızca, kimi kez İngilizce konuşuyordu, İngilizcesini pek iyi anlayamıyordum. Dediğine göre Martinik'liymiş. Paris'te bir mösyö ile tanışmış, halen aynı mösyö ile en üst katta oturuyormuş. Binadaki herkes o adamla evli olmadığını biliyormuş ama daha da kötüsü beyaz olmamasıymış. Evdeki herkes, tiksiniyormuş gibi bakıyormuş ona, sokaktaki insanlar bile öyle bakıyorlarmış. Önceleri aldırmamış – hattâ durumu gülünç bulmuş. Ama zamanla öyle hâle gelmiş ki. insanlarla karşılaşmamak için her şeyi yapmaya hazırmış. İki yıldır, hava kararmadan sokağa çıkmadığını söyledi bana. Bunu söylediğinde olağa-

nüstü bir duyguya kapıldım, sanki çok derin bir çukura bakıyormuşum gibi. Gözlerindeki anlamdı bu duyguyu uyandıran. 'Peki, birlikte oturduğunuz bu mösyö ne diyor bu işe?' diye sordum. 'O tam bir İngiliz, her şeyi kafamdan uydurduğumu söylüyor.' Hiç sokağa çıkmayışını adamın garip bulup bulmadığını sordum. Bulmuyormuş, çok normal addediyormuş. Bu mösyö hakkında çok uzun konuştu. Anlaşılan, kadın gidecek başka yeri olmadığı için kalıyormuş onunla, adamsa bunun yaptığı yemekleri sevdiği için. Bütün bunlar size saçma ve gülünç gelebilir, ama o kadını görmüş olsaydınız onu neden hiç unutamadığımı anlardınız. 'Kendinizi böyle koyvermeyin,' dedim ona. 'Koyverirseniz her şeyin sonu gelir.' Ama onunla akıllıca konuşmak çok zordu, çünkü orada olduğu sürece, hep, artık insanlıktan çıkmış, artık tam anlamıyla yaşamayan bir şeyle konuşuyormuşum duygusu vardı içimde."

"Çok acıklı bir öykü," diyorum. "Eminim ona çok iyi davranmışsınızdır."

"Bütün mesele de burada ya, çok iyi davranamadım. O gün öğleden sonra kendini biraz daha iyi hissettiğini ve yürüyüşe çıkmaya kalktığını söyledi. 'Hava iyice kararmadı ama,' diyerek. Sokak kapısından çıkarken öteki kiracılardan birinin küçük kızıyla karşılaşmış. Her katın başka birine kiralandığı bir binaydı, birkaç aile yaşıyordu içinde. Kadın, kız çocuğuna, 'İyi günler. ...' demiş. Tabii, çok uzun bir öyküydü ve dediğim gibi bütün anlattıklarını anlayamıyordum. Ama çıkarabildiğim kadarıyla, çocuk ona pis bir kadın olduğunu, kötü koktuğunu, bu evde bulunmaya hakkı olmadığını söylemiş. 'Sen çok iğrençsin, keşke gebersen,' demiş. Bunun üzerine kadın bir şişe viski içmiş

ve kapımın önünde yere kapaklanmış. Böyle bir öyküyü dinledikten sonra ne diyebilirsiniz ki? Tabii, biliyordum, bütün bunları anlatırken aslında onunla sevişmemi istiyordu ve o sırada ona yarayacak tek şey buydu. Ama ne yazık ki, yapamadım. Odamdaki viskinin hepsini verdim ona ve gönderdim, ayakta duracak hali yoktu. ... O evde yaşayan iki kadın daha vardı. Biri ince dudaklı, ağzı kapalı bir kadın, ötekisi ise şişko orospu gülüşlü. Açıkcası, Martinikliyle konuştularını hiç görmedim ama, ikisinin de gözleri çok zalimdi. ... Bana baktıklarında da rahatsız olurdum. ... Ama, belki bütün kadınların gözleri zalimdir. Ne dersiniz?"

Diyorum ki: "Bence, insanların çoğunluğunun gözleri zalim." O pembe-beyaz, odunumsu, masum zalimlik. Biliyorum.

"Ertesi gün onunla merdivende karşılaştığımızda, günaydın dedim ama karşılık vermedi. ... Bir keresinde o kız çocuğunun zavallı kadıncağıza dilini çıkardığını gördüm. Bilemediniz yedi-sekiz yaşındaydı ama, nasıl zalim olunacağını öyle iyi öğrenmişti ki – kime zalim davranmakta bir sakınca olmadığını da. ... İnsan tabiatına şaşmalı mı, hayran mı kalmalı? O olaydan sonra o eve karşı bir nefret oluştu bende. Ne zaman içeri girsem bir duvara çarpıyordum sanki – hani, canlı insanların üstüne örülmüş bir duvara. Bunu hiçbir zaman unutamadım. Ciddi söylüyorum, Londra'da kaldığım bütün süre boyunca sanki boğuluyordum, birileri koca kıçlarıyla üstüme oturmuşlar gibi bir duygu yaşıyordum."

"İşte, kimi insan böyle duygular yaşar ve tabii ki kimileri yaşamaz. Hangi türden olduklarına bağlı."

"Aaaa, saat altı olmuş. Sizi burada arkadaşımla bı-

raksam çok ayıp olur mu? Size her şeyi gösterir. Lütfen kalın. Bir saate kadar dönerim. Ama şu an gitmem gerek. Birine sözüm vardı, zaten yarım saat gecikmişim. Vous êtes chez vous."

Gideceği yere (Rue du Bac'ta bir yer anlaşılan) en kolay nasıl gidileceği konusunu Delmar ile konuşuyorlar. Tam kapıdan çıkacakken dönüyor, yüzünde açık seçik alaycı bir ifadeyle Rusça birşeyler söylüyor. Yani, herhalde Rusçadır.

Delmar, odanın ortalarında bir yerde çok soluk bir ışık yakıyor, derken yanıma geliyor, kararsızca elimi tutup öpüyor. Sonra yanağımı öpüyor.

"Ağladığında öylesine hüzünlendim ki!"

Ben de onu öpüyorum. İki adet şapırtılı ve anlamsız öpücük, Fransız generallerinin birine nişan taktıktan sonra dağıttıkları öpücükler gibi. İyi çocuk. ...

"Çıkmadan önce ne dedi?"

"İstemediğin takdirde resim satın alman gerekmez," dedi. "Kimsenin böyle bir beklentisi yok."

"Ama istiyorum. Mutlaka alacağım bir tane."

"Dur o zaman, resimleri en iyi biçimde görebilmen için birşeyler ayarlayayım."

Duvara dayanmış bir sürü boş çerçeve var. Delmar, bunları odanın çeşitli yerlerine yerleştiriyor ve tuvalleri bir bir içlerine koyuyor. Tuvaller direniyor. Bir türlü çerçevelere sığmıyorlar. Onları itiyor kakıyor, zorluyor, şu ya da bu şekilde çerçevenin içine girip orada düzgün durmalarını sağlamaya çabalıyor.

"Böyle yapmasaydık keşke. Geldiğinde ne diyecek?"

"Önemli değil. Kötü bir şey yapmadık. Bunları iyice göresin istiyorum."

İşi bittiğinde, odanın üç duvarına dizili çerçeveler içinde resimler yerlerini almış bulunuyorlar.

"Şimdi hepsini görebilirsin," diyor.

"Evet, şimdi hepsini görebiliyorum."

Çepeçevre resimlerle kuşatılmışım. Bu loş ışıkta bile nasıl canlı duruyorlar, inanılır gibi değil. ... Birden oda genişliyor ve yüreğimi çevreleyen demir kuşak gevşiyor. Mucize gerçekleşti. Mutluyum.

Resimlere bakarken belli belirsiz bir rüyaya dalıyorum. Belki günün birinde, köşebaşındaki, bunun kadar boş odada yaşarım gene. Odanın içinde karyola ve aynadan başka bir şey yok. Öğleden sonra saat ikiye doğru sobayı tutuşturmak – soğukla sobanın mücadelesi. Sobanın yakınında kesin bir huzur içinde uzanmak, üstüne pate sürülmüş bir dilim ekmek yemek, sonra bir içki içmek, uzun öğle sonrası boyunca o boş odada yatmak – içinde karyoladan, sobadan, aynadan başka bir şey yok ve dışarda Paris var. Ve ne düşler kurar insan, boş bir odada yalnızken, kapının açılmasını beklerken, mutlaka gerçekleşecek olanı beklerken.

Serge döndüğünde saat yediyi geçmişti. Soluk soluğa daldı içeri. "Geciktiğim için özür dilerim." Delmar'la Rusça birşeyler konuşuyor. "Nasıl, karı iyi miydi bari?" diye mi soruyor yoksa şöyle mi diyor: "Resim satın alacak mı? Parayı ödeyebilecek mi?" Bu ikincisini sordu sanıyorum – sesinde ticarî bir ton vardı.

"Sizden bir resim satın almak istiyorum çok – şunu."

Kırmızı burunlu, yaşlı bir Yahudi'nin banjo çaldığı resim.

"Onun fiyatı altıyüz frank," diyor. "Size çok yük-

sek gelirse birşeyler ayarlarız."

Bütün sevimliliği, rahat havası yok oldu. Endişeli ve aksi görünüyor. Beceriksizce konuşuyorum: "Hayır, hiç de çok yüksek bir fiyat değil. Ama param yok. ..."

Devam etmeme fırsat vermeden kocaman bir kahkaha patlatıyor. "Sana dememiş miydim?" diyor Delmar'a.

"Ama alın, beğendinizse sizin olsun. Sevdim sizi. Armağan ediyorum."

"Yo, yo. Yani, demek istediğim, parayı şu anda ödeyemem."

"Haa, zarar yok canım. Parayı Londra'dan gönderirsiniz. Asıl nasıl iyiliğiniz dokunur bana, biliyor musunuz? Resimlerimi satın alacak başka aptallar bulabilirsiniz."

Bunları söylerken öyle yumuşakça, öyle cana yakın bir havayla gülümsüyor ki. Bir insan elinin dokunuşu. ... Nasıl bir şey olduğunu unutmuştum, insanca bir elin dokunuşunun.

"Ciddi söylüyorum. Hiç çekinmeyin. Alın resmi, parayı ne zaman isterseniz gönderirsiniz."

"Bu gece verebilirim."

Nerede buluşacağımız konusunda bir süre tartışıyoruz.

"Artık Montparnasse'a tahammül edemiyorum," diyor. "O suratlar! Çekilmez. Midemi bulandırıyorlar. Quartier Latin'de bir yerde olsun."

Capoulade'da karar kılıyoruz, saat onbuçukta. Resmi, ince kâğıtlarla rulo halinde sarıyor, bir sicimle bağlıyor, ben de koltuğumun altına sıkıştırıyorum. Derken elimi uzun uzun sıkıyor ve, "Amis," diyor.

Elimi böyle sıkıp da "Amis," dediğinde çok mutlu oluyorum. ...

Delmar ile ikimiz avluya çıkıyoruz. Çok soğuk, berrak bir gece. Dış kapı kapalı. Concierge ile görüşmek zorunluluğu.

Şimdi geçmişi hiç düşünmüyorum artık. Şimdiki zamanın tam ortasındayım.

"Capoulade'da – onbuçukta. ..."

Resimler benimle birlikte yürüyorlar. Eğri büğrü cüceler, kocaman, rengârenk balonlarla oynuyorlar, dört memeli kadın sergileniyor, yaşlı fahişe umutsuzca urinoir'ın kıyısında bekliyor, genç olanı ise bec de gaz'ın altında. ...

Saat onu yirmibeş geçe – hâlâ keyfim yerinde olarak – Capoulade'a varıyorum. Onbeş dakika bekliyorum, yirmi dakika. Gelen giden yok... Bon, bien, durup dururken böyle keyiflenirsen sonu bu olur elbet, kızım. Gene de, koruyucu zırhım işini görmeye devam ediyor – hiç de bozulmuyorum atlatıldığıma.

Beni düşündüren tek şey, bu adama parasını nasıl vereceğim. Mektupla ödeyemem, çünkü evin numarasını hatırlamıyorum. Stüdyonun kapısının altından itsem olur mu acaba?

Tam bunlar aklımdan geçerken, Delmar çıkageliyor. Üstü başı gayet düzgün, eldivenlerini sol elinde tutuyor.

"Ah, özür dilerim, çok özür dilerim. Stüdyoda yarım saat le peintre'i bekledim, görünmedi. Ne yapacağımı şaşırdım. Sonunda buraya geleyim bari dedim.

Çok canım sıkıldı, çok."

"Zararı yok. Hiç önemli değil."

İçinde para olan zarfı uzatıyorum.

Gözlerini şöyle bir kapattı mı, yüzünde rahatlamış bir ifade mi belirdi? Evet, galiba öyle. Peki, neden olmasın? İnsaf et, neden olmasın?

Öte yandan, gerçekten de bozulmuş gibi – onun gibi biri ne kadar bozulabilirse tabii, yani çok değil. Kendi ilkelerine sıkı sıkı bağlı bir adam bu: "Doğmayı ben istemedim. Bu dünyaya gelmeyi ben istemedim. Kendimi ben yaratmadım, dünyayı bu hale ben getirmedim. Ben suçsuzum, dolayısıyla haklarım var," vesaire vesaire vesaire. ...

"Le peintre!" diyor. "Il est fou, le peintre. ... Hoşlandınız mı ondan?"

"Evet, çok hoşlandım."

Eldivenlerini dikkatle masanın üstüne bırakıyor.

"Kahve içer misiniz, madam?"

"Hayır, bir konyak lütfen."

Bana konyak, kendisine kahve söylerken endişeli gibi. Hey yarabbim, ne sinir!

"Le peintre," diyor, "delidir. Neden bu kadar kabalık yaptı, bilemiyorum, ama bu tip bir adamdır işte. Deli ya. Biliyor musunuz, iki yıl önce nasıl bir hayat yaşıyordu? ... Korkunçtu. ... La crasse, madam. ... Ona dedim ki: 'Böyle yaşamayı sürdürümezsin." 'Je m'en fous,' dedi. ... Neyse, uzun uzun konuştum onunla ve sonunda sergisini açabilecek parayı toparlamayı başardı. Ve resimleri satıldı. Evet, alıcı buldular. ... Onsekiz bin frank. C'est inoui, une somme pareille. ... Ondan sonra taşındı elbet. Gördüğünüz o temiz, güzel, saygın odayı tuttu. ... Gene de delidir."

Le peintre hakkında konuşmayı sürdürüyor. Anlaşılan ondan etkileniyor ama aynı zamada kıskanıyor. Çekiciliğinin ne olduğunu kestiremiyor. Neden? Neden?

"Demek hoşlandınız ondan?"

"Evet hoşlandım. Hem de çok."

"Yaaa," diyor dertli dertli, "voilà. Aslına bakarsanız bu aşırı solculardan bıktım. Aile terbiyeleri yok bir kere. Moi, je suis monarchiste. ... Ayrıca, bunun da kendisine aşırı solcu süsü vermesine bakmayın. Laf hepsi. Aslında hiçbir şeye aldırdığı yok."

"Tabii aldırmaz."

"Evet, evet. ... Moi, je suis monarchiste. Meselâ bir kraliçe, bir prenses – ne üstün kişilerdir kimbilir."

Eğer adamın kafası böyleyse, tartışmanın ne anlamı var? ... Her dediğine katılıyorum. Bir kraliçe, bir prenses – üstün kişiler.

Bir daha buluşup buluşamayacağımızı sorduğunda, "Bilmem ki, belki bir fırsatını bulurum," diyorum. "Ama çok meşgulüm."

İstediğim içkiyi ısmarlayamamak durumu beni çıldırtıyor, çünkü benim ödememe izin vermiyor, kendisi de ödemek istemiyor. Fazla yorucu.

"Haftaya Paris'ten ayrılıyorum. Düşündüğümden daha erken."

Ne zaman gideceğimi haber verir miymişim, Gare du Nord'a gelip beni geçirmek istermiş de.

"Ya, gelin tabii. Gelirseniz çok iyi olur. Bir geçiren olmadan bir yerden ayrılmak çok hüzün vericidir."

Odama döndüğümde adamcağızın benim yüzümden harcadığı parayı düşünüp tasalanıyorum. Derken, kendi kendime diyorum ki: "Allah bilir, o altıyüz

franktan yüzdesini alacaktır. Belki parayı sahibine vermeyecektir bile."

Soyunduğum sürece gülüyorum.

*

Panteon'un çevresindeki dar sokaklarda dolanıyorum. Yağmur başlıyor.

Bir tabac'ya giriyorum. Barın arkasındaki kadın kötü kötü bakıyor bana: Senin ne işin var burada? Biz turistleri sevmeyiz burada. Bizim clientèle'imiz başkadır. ... Eeee, sayın madam, doğrusunu isterseniz, benim buradaki işim içki içmekle ilgili –iki, belki de üç kadeh.

Dışarısı soğuk ve karanlık, benim içimdeyse, elemden başka her şey boşalmış.

"Bir Pernod," diyorum garsona.

İçkimi getirdiğinde yan yan bakıyor bana, alaylı gözlerle.

Tanrım, kadın olmak ne komik! Peki, ya öteki –barın arkasındaki– kıkırdayacak mı ya da benim hakkımda, duyabileceğim kadar yüksek sesle bir şey diyecek mi? Yapmak istediği bu, biliyorum.

Hayır, bir şey söylemiyor. ... Ama her şeyi söylemiş oluyor.

Eee, böylesi de iyi, cherè madame, çok daha güzel becerdiniz. Hiçbir şey söylemediniz ama, her şeyi söylediniz. Ama ben, gene de buradayım ve burada kalacağım.

Masamın arkasında bir kapı var. Toilette –yazmasalar da olurmuş. Onun hemen yanında küçük bir kapı. Servis. O kapının ardından bulaşık yıkama sesle-

ri geliyor.

Biraz sonra bir kız çıkıyor oradan, elinde tepeleme temiz bardak dolu bir tepsiyle. Kapıyı açık bırakıyor. İçerde bir musluk, küçücük bir musluk taşı ve yıkanmayı bekleyen bir sürü kirli bardakla tabak var. Kızın ancak sığabileceği küçüklükte bir yer. Musluk taşından korkunç bir koku geliyor.

Kız, bana bakmadan yanımdan geçiyor. Çıplak, sağlam bacaklar, keçe terlikler, siyah bir entari, pislik içinde bir önlük, kalın, kıvırcık, dağınık saçlar. Tanıyorum onu. Bütün pis işleri yapan ve karşılığında çok az para alan kız o. Salut!

Barın arkasındaki odaya giriyor, bardakları bırakıyor, yeniden o dolap gibi yere dönüp kapıyı üstüne kapatıyor. Her kıpırdanışında dirseklerini bir yerlere çarpmamayı nasıl başarıyor? O tabutlukta bayılmadan beş dakika nasıl dayanabiliyor? ... Acıyor muyum ona? Neden acıyacak mışım? Sapsağlam bacakları, kıvırcık saçları var ya. Güçlü elleriyle Marseillese'i söyleyebiliyor ya. Ve devrim gerçekleştiğinde o eller öpülecek ya. Yani, Monsieur Rimbaud aynen böyle söylüyor ya. İnşallah doğru söylüyordur. Acaba mı? Bilmem ki. Bilmem ki. ...

Paramı ödemek üzere garsonu çağırıyorum. Yüklü bir bahşiş veriyorum. Bunu görünce, "Merci," diyor, sonra "Merci beaucoup." En yakın sinemanın yolunu soruyorum. Orada bulunmama bir sebep uydurmak gibi zavallı bir istekten kaynaklanıyor bu soru. Buraya, yalnızca en yakın sinemanın yolunu öğrenmek için girmiştim. Saygın bir kadınım ben, un femme convenable, sinemaya gitmekten başka bir niyetim yok. Faites comme les autres – hayat boyunca parolam bu olmuş-

tur. Faites comme les autres, lanet olasılar.

Sanki adamın umurunda –boşuna zahmet etmeseymişim. Ama işte, yaşama yaklaşımım bu benim. N'olur, n'olur, monsieur et madame, bayım, bayan, hanım, size benzeyebilmek için çok çabalıyorum. Başaramadığımı biliyorum, ama ne kadar çok çabaladığıma bir bakın. Bir şapka seçmem üç saat sürüyor; her sabah, yüzümü herkesinkine benzetebilmek için birbuçuk saat harcıyorum. Ağzımdan çıkan her kelimenin bilekleri zincirli; kafamdan geçen her düşünceye ağır demirler yüklenmiş. Doğduğum günden beri, söylediğim her sözcük, düşündüğüm her düşünce, yaptığım her şey, bağlı, yüklü, zincirli değil mi? Üstelik, her şeye rağmen başaramadığımın da farkındayım. Ya da, yer yer küçük ve parlak başarılarım oluyor, o kadar. ... Ama ne kadar çok çabaladığımı ve ne kadar ender olarak ataklık gösterdiğimi düşünsenize. Düşünün –ve biraz olsun acıyın. Yani, siz goriller arada bir de olsa, düşünebiliyorsanız. Hiç sanmıyorum.

Şimdi de garson, en yakın sinemaya nasıl gidileceğini anlatmayı tamamladı.

"Bir Pernod daha," diyorum.

Getiriyor. Bardağımı nerdeyse ağzına kadar dolduruyor, belki yüklü bahşiş beklentisiyle, belki bir an önce beni sarhoş görme umuduyla, belki de eli kaydığı için.

Kız, en son bardak yığınıyla çıkıyor, memnun oluyorum. Şimdi aklıma geldi, eğer ben burada olmasaydım, belki de tabutluğunun kapısını açık tutardı. Belki. Bu, daha önce aklıma gelmiş olsaydı kalkıp gidecek değildim tabii. Ne diye gidecek mişim? Marseillaise söyleyen eller, çok daha güzel olabilecek bir dünya

–bana ne bunlardan? Ben ne yapabilirim? Hiçbir şey. Kendi kendimi aldatmıyorum.

Neyse, bu kesinleştiğine göre, ikinci Pernod'ya başlayabilirim.

Şimdi salonun havası başkalaştı. Neyin nesi olduğumu hepsi biliyorlar. Ben, buraya sarhoş olmak üzere gelmiş bir kadınım. Olur böyle şeyler bazan. Bir içki içerler bu kadınlar, sonra bir tane daha ve sessizce ağlamaya başlarlar. Bir süre sonra tuvalete girerler, sonra çıkarlar –yüzleri pudralanmış ama gözleri boş– ve başları önlerinde, sokağa sıvışırlar.

"Zavallı kadın, gözlerinde yaş var."

"Başka ne bekliyordun? Elle a bu."

Çok doğru, chère madam. Sarhoşum. İçmişim. Ama artık yapılacak bir şey yok. İçmişim bir kere. Ama bunun dışında, sessiz, korkak, evcil, yüklü bahşişler vermeye hazır biriyim. (Beni rahat bırakırsanız çok bahşiş bırakırım.) Bon, bien, bien, bon. ...

Kimi kez birileri pul almaya ya da adamın biri içki içmeye geliyor. Kapı açıldığında sokağı görebiliyorsunuz. Sokak içeri giriyor. O tür sokaklardan –karanlık, güçlü, büyülü. ...

"Haa, demek buradasın," diyor kapıdan içeri girdiğinde, "demek buradasın. Nicedir nerelerdeydin?"

Kimse tanımıyor beni, ama sokak tanıyor.

"Demek sen de buradasın?" diyorum Pernod'mu bitirerek ve kafam dumanlı. "Salut, salut!"

(Ama kimi kez de güneşli olurdu. ... Güneşin altında, kırmızı mavi çizgili bir entari sırtımda, sokakta yürümek. ... O sokakta bir daha yürüyemeyeceğim.)

Le Cinèma Danton. İyi niyetli genç bir adamın,

patronunu para düşkünü metresinden kurtarma çabalarını seyrediyorum. Patron, neşeli bir yaşlı çapkın, tuvalet malzemeleri imal ediyor. İyi niyetli genç adamın beceriksizliği, kendinden eminliği, utangaçlığı ve zavallılığı, tam da iyi niyetli delikanlılarda olan cinsten. Bunların başbaşa konuşmalarını ikide bir kesiyor, kapıyı güm güm vuruyor, ya bir mektup getiriyor ya bir paket, vesaire, vesaire. Derken kadın sinirleniyor, havalı bir şekilde ayağa kalkıp çıkıyor. Tam kapının önündeyken durup son sözünü söylüyor: "Alors bien, je te laisee à tes suppositoires." Burada bütün seyirciler kahkahayı basıyor. Ben de gülüyorum. Kadın lafı iyi söyledi.

Film uzayıp gidiyor. Bir sürü karışık olaydan sonra iyi niyetli delikanlı her türlü engeli aşıyor. Patronunun kızına evlenme teklif etme iznini koparıyor. Kızı büyük bir havuzun kıyısında bekliyor, ona takacağı yüzük yeleğinin cebinde hazır. Gene de emin olmak için çıkarıp bakıyor. Mutluluktan çıldırmış gibidir. Havuzun kıyısında, ellerini kollarını sallayarak beş aşağı beş yukarı dolaşıyor. Derken çok geniş bir hareket yapıyor ve yüzük elinden kurtulup havuzun ortasına düşüyor. Pantolonunu çıkarıp suya giriyor. Yüzüğü bulması gerek; yüzüğü bulması şart.

Aynı bu gibi şeyler gelir benim başıma da. Gözümden yaş gelinceye kadar gülüyorum. Ancak, filmin bitmeye hiç niyeti yok. Kalkıp çıkıyorum.

Sinemanın bitişiğindeki barda bir Pernod daha. Dipte bir masaya oturup içkimi saygın biçimde yudumluyorum. Je suis une femme convenable, en yakın sinemadan yeni çıktım. ... Artık gerçekten iyiyim, chère madam. Akşam yemeğinde bir şişe Bordeaux içer-

sem, nerdeyse umduğum kadar sarhoş olabileceğim.

Otele le peintre'den mektup gelmiş. Geçen akşamki randevuyu kaçırdığı için çok üzüldüğünü belirtiyor – il faut m'excuser. Delmar altıyüz frangı vermiş, teşekkür ediyor. Satın aldığım ihtiyarı beğenmezsem, onu fazla hüzün verici bulursam, bir manzara ya da istediğim herhangi bir resimle değiştireceğini söylüyor. Ayrıca, bana au revoir demek için Gare du Nord'a gelmeye çalışacağını (eminim gelmez) ve hep dost kalacağımızı belirtiyor Serge Rubin.

Resmi açıyorum. Kaldırım kıyısında durmuş banjosunu çalan adam, gözlerini dikmiş bakıyor bana. Yumuşak, alçakgönüllü, mütevekkil, alaycı ve biraz deli bir adam. Gözünü benden ayırmıyor. Çift-kafalı, çift-suratlı. "Bir zamanlar," diye şarkı söylüyor, "Ve ilerde." Çift-kafalı, dört tane de kolu var. ... Ben de gözümü ona dikiyorum, ve açlığı, üşümeyi, canımın yanmasını, alay edilmeyi düşünüyorum sanki hepsi bunda değil de başka bir yaşamda olmuş gibi.

Bu lanet olası oda – geçmişi olduğu gibi emmiş. ... Ömrümde yattığım bütün odalar, yürüdüğüm bütün sokaklar, bu oda. Ve şimdi her şey, düzgünce sıralanmış olarak gözlerimin önünden salınarak geçiyorlar. Odalar, sokaklar, sokaklar, odalar. ...

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

...Steen'lerin Evindeki Oda.

Ahşap bölümleri parlayan kırmızı kadife mobilyalarla doluydu. İçinde laleler duran birkaç vazo, iki kanarya kafesi, ikisi birbirinden daha yüksek sesle tiktak etmeye uğraşan iki saat de vardı. Pencereler hemen her zaman kapalı dururdu ama oda küf kokmazdı. Dükkâna açılan kapı açık olduğunda ilâç ve kolonya kokusu gelirdi. Gerideki masanın üstünde duran ispirto ocağının üstünde koca bir çaydanlık kaynardı hep. Mavimsi alev buna bir mihrap havası veriyordu.

O odada insan düşünemezdi, plan kuramazdı. Saatlerin tik-takı, dışardaki temiz, dar sokaklar, ötekilerin Felemekçe konuşmaları ve benim dinlemem ama anlayamamdı buna sebep. Yeniden çocuk olmak gibi bir şeydi, dinliyorsun ama başka bir şey düşünüyorsun, sesler duyuyorsun – hiç bitmeyen, kaçınılmaz, huzur verici sesler. Pazar günleri gibi.

Eee, Londra: ... Kulağa hoş geliyor, ama benim için ne anlamı var Londra'nın? Küçücük, ağır kokan bir odaydı oradaki, havagazı ateşinin önüne çoraplarımı asardım kurusunlar diye. O odada hiçbir şey temiz değildi; hiçbir şey pis de değildi. Her şey, her zaman yarım yamalaktı. Çarşafları birer birer değiştirirlerdi, onun için yatak hiçbir zaman tamamen temiz olmazdı

ama tamamen kirli de değildi.

Düşünürdüm: "Hiç değilse bütün bunlardan kurtuldum. Geri dönmesem, hiç dönmesem. ..."

Tonny'i severdim, tatlı kadındı. Hans Steen'den ise nefret ederdim. Kabadayımsı bir görünümü vardı. Öyle esip savurmazdı, çok nazikti. Ama soluk mavi gözlerinde bir de ellerinde o hava vardı. Daracık sokaklar. Aynı yönde gidenler sokağın bir yanından yürürler, karşı yönde gidenler öbür yanında. Son derece düzenli. Haagsche Bosch Parkında, ağaçlar, buz-yeşili suda ters-yüz olmuşlar.

Her gün, aperitif almak için Centraal'a gidiyoruz. Yemek yediğimiz küçük lokantada kemancı duygusal parçaları çok iyi çalıyor. ("Madam için *Le Binyou*'yu çalar mısınız?..")

Hiç param yok. Onun da yok. İkimiz de ötekinde para olduğunu sanmışız meğer. Ama insanlar her yerde delilikler yapıyorlar. Savaş sona erdi. Artık savaş yok, olmayacak – asla asla asla. Après la guerre, her yerde keyif olacak. ... Ve Londra'ya dönmektense. Londra'da bıraktıklarım dönülecek gibi değil.

Peki, ya parasızlık? Meteliksizlik? ... Çantamdaki mektup: "Delirmiş olmalısın. Böyle bir şey yapmakta inat edersen. ..."

Masanın üzerinde koca bir vazo dolusu boyun bükmüş laleler. Nasıl da sunuyorlar kendilerini! "Belki sunacak birşeyleri olmadığını bilmiyorlar da ondan," diyor Enno.

Onsekiz yaşından beri yaşadığı Paris'ten söz ediyor. Anlaşılan, gazeteciliğe başlamadan önce chansonnier'miş. Savaşın ilk haftasında gönüllü yazılmış. 1917'den bu yana ise bir boşluk var. Onunla Lond-

ra'da tanıştığımda para durumu çok iyi görünüyordu. Ama şimdi metelik yok. Ne oldu peki. Bana açıklamıyor.

Ama Paris'e vardığımızda her şey eskisinden iyi olacakmış. Ayrıca paramız da hiç yok değilmiş ki. İkimizinki birarada onbeş sterlin ediyor.

Gene de, evleneceğimizi hiçbir zaman aklım kesmemişti. Günün birinde bir plan yapacağım, neler yapacağımı önceden bileceğim. ...

Derken bir sabah gözümü açıyorum ki, düğün günüm. Hava soğuk ve yağmurlu. Delft'teki bir terzinin veresiye diktiği gri tayyörü giyiyorum. Pek beğenmiyorum. Enno içeri giriyor, elinde bir demet inci çiçeği; çiçekleri paltomun yakasına iğneliyor, beni öpüyor. Taksiye binip yağmur altında belediye nikâh dairesine gidiyoruz. Yarım daire oluşturmuş bir sürü başka çiftle birlikte nikâhımız kıyılıyor. Oradan çıkıp Tonny ve Hans ile bir tek içki içiyoruz. Onlar, dükkânı açmak için evlerine dönüyorlar. Biz başka bir yere gidiyoruz: Orada bizden başka kimse yok – saat daha çok erken. Birer bardak Porto içiyoruz, sonra birer bardak daha.

"Ne saçma sapandı merasim," diyor Enno.

Porto içmeyi sürdürüyoruz. O gün ilk kez olarak kendimi ısınmış ve mutlu hissediyorum.

Diyorum ki: "Beni hiç bırakmayacaksın, değil mi?"

"Allons, allons, biraz neşe," diyor Enno.

Dickson adlı bir arkadaşı var, La Scala'da söyleyen bir Fransızmış. Dickson adını almış çünkü şu sıralar İngiliz şarkıcılar çok rağbetteymiş. O gün öğleden sonra onun evine gidip şampanya içiyoruz. Herkes pek neşeleniyor. Aynı kabarede dans eden Louis ile

Louise, bize gösterilerini yapıyorlar. Dickson *Şu Zor Günlerde* diye bir şarkı söylüyor.

Giydiğin o minnacık elbise
Bakıyor bir karış yukardan dizlerine
İyidir orana dek örtünebilmen bile
Şu zor günlerde.

Derken Enno söylüyor:

Quand on n'a pas de chaussure
On fait comme les rentiers,
On prend une voiture,
On ne vous voit pas les pieds!

Parlons donc de chausettes!
Faut pas les nettoyer,
On les retourne, c'est pas bête,
Puis on les change de pied!

Derken ben söylüyorum: "*Bu gecelik, bu gecelik, bırak rüyamı sürdüreyim, Tra-la-la. ... Şu kederli dünyada bırak ben de bir gün göreyim, Tra-la-la. ...*"

Bayan Dickson, bir tiyatro gazetesinden heyecanlı heyecanlı birşeyler okuyor. Tanıdıkları iki kız, bir cinayet olayına karışmışlar. Riri ve Cricri ile ilgili haberi okurken, 'R'leri tırlatıyor. Rrrrrirrri Crrrricriiii. ...

Amsterdam trenine bindiğimizde kafayı bulmuş durumdayım.

*

...O gece, Amsterdam'daki otel odası.

Çok temizdi, duvarları gül desenli kâğıtla kaplan-

mıştı.

"Şimdi, para konusunda kaygılanmamalısın," diyor Enno. "Para konusunda kaygılanmak aptallıktır. Her şeyi bana bırak. Her zaman para bulabilirim. Paris'e vardığımızda her şey düzelecek.

(*Paris'e – var – dı – ğı – mız – da . ...*)

Karyolanın yanındaki masanın üstünde bir şişe şampanya daha var.

"Aşk," diyor Enno, "aşk üstüne konuşmalısın. Konuşma. ..."

Konuşmamalısın, düşünmemelisin, düşünmekten vazgeçmelisin. Tabii, doğrusu da bu. Her şeyin ucunu bırakmalısın, düşünmekten vazgeç. ...

Ertesi sabah müthiş bir kahvaltı ediyoruz: sosis, söğüş et, peynir ve süt. Amsterdam'da geziniyoruz. Rijkmuseum'da resimlere bakıyoruz. "İkizini görmek ister misin?" diye soruyor Enno.

Artık en yükseklerden uçuyorum. Her şey rahat, kolay, yumuşak ve tatlı. Sevişmek. Resimlerin renkleri. Günbatımları. Güneş battığında yumuşacık kuzey renkleri – pembe, mor, yeşil, mavi. Ve rüzgâr çok taze, çok soğuk, kanallardaki ışıklar altın kırkayakları andırıyor ve de martılar suya doğru dalışlar yapıyorlar. En yükseklerden uçuyorum. Her şey çok tatlı ve melankolik – kimi kez yaşamın da olduğu gibi, bir an boyunca. ... Ve Paris'e vardığımızda; *Paris'e – var – dı – ğı – mız – da*. ...

"Paris'e dönmeyi çok istiyorum," deyip dururdu Enno. "Hiçbir sebebi yok, anlamı yok. Gene de oraya dönmek istiyorum. Kimi evler, kimi sokaklar. ... Anlamsız, sebepsiz. Yalnızca şu nostalji. ... Ayrıca, unut-

ma, bazı şarkılarım bayağ para kazanmıştı. ..."

Birden, ben de biran önce oraya varmak için inanılmaz bir telâş içindeyim. Hadi yola çıkalım, hadi yola çıkalım. En azından, Brüksel'e varamaz mıyız? Hadi, Brüksel'e kadar gidelim bakalım; Brüksel'de birşeyler ayarlanabilir belki.

Ancak, onbeş sterlinin suyu çekmiş. Birkaç kuruş toparlayabilmek için elimizden geleni yapıyoruz. Giysilerimizin çoğunu satıyoruz.

Güpgüzel hayatım önümde, elimde tuttuğum bir yelpaze gibi açılıyor. ...

*

Sonra ne oldu? ... Ne olur ki?

Brüksel'deki otel odası – çok sıcak. Bitişikteki sinemanın zilleri çalıyor. Uzun, dar bir oda ve ucunda uzun, dar bir pencere ve bitişikteki sinemanın zilleri, keskin ve anlamsız.

İşler yolunda değil. Enno diyor ki: "Yalnızca otuz frankımız kaldı." (Aman Allahım, o kadarcık mı?) "Evet, yalnızca otuz frank. Yarın bu konuda birşeyler yapmamız gerekecek."

Sinemanın zilleri ikide bir çalıyordu ve her seferinde onun irkildiğini hissediyordum.

Ertesi sabah çıkarken dedi ki: "Bir yerlerden para bulabileceğimi sanıyorum. Beni burada bekle."

"Çok kalacak mısın?"

"Hayır. ... Neyse, sen dışarı çıkma."

Yatağın üstünde oturup beklemek. Odanın içinde beş aşağı beş yukarı dolaşıp beklemek. Tahammül edemiyorum bu beklemelere.

Derken sanki biri kafamın içinde yüksek sesle konuşmuş gibi – Mr. Lawson. Tabii, Mr. Lawson. ...

Gözlerinin ne denli cam gibi olduklarını unutmuşum, bu Bay Lawson'un.

"Evet," diyor. "Benimle görüşmek istemişsiniz?" Kaşlarını hafifçe kaldırarak: "Eveeet?"

Beni tanımadı. Çok kötü görünüyor olmalıyım.

Diyorum ki: "Korkarım beni hatırlamadınız. Hani, Temple'da bir dairede kalıyordum da siz de daireye bakmaya gelmiştiniz. Sonra beni yemeğe götürdünüz. İstiridye yemiş, İrlanda'dan söz etmiştik. Sonra Hollanda'ya giderken gemide karşılaştık, bana Brüksel'deki adresinizi verdiniz. Buraya gelecek olursam aramamı söylemiştiniz."

"Haa, tabii. Küçük bayan – "

"Küçük değil," diyorum, "küçük değil." Adamın bana küçük demesine izin veremem.

Konuşup duruyorum, fıkra anlatırcasına hafiften alarak, "Tam anlamıyla ortada kalmış sayılmayız. Paris'e varır varmaz işlerimiz yoluna girecek. Hattâ bir iki gün içinde işlerimiz yoluna girecek. Ama tam şu sırada, çok komik ama, biraz açıkta kalmış gibiyiz."

O da birşeyler söylüyor, biraz daha konuşuyoruz, sonunda bana yüz frank veriyor. "İşinize yarar mı bilmem. Şimdi, kusura bakmayın ama, çok acelem var."

Elimde para öylece dikilip duruyordum, yanıma gelip beni öpüyor. Ömrümde hiç kimseden tiksinmediğim kadar tiksiniyorum ondan, gene de dudaklarının altında dudaklarımın yumuşadığını, kollarımın çözüldüğünü hissediyorum. "Good-bye" diyor, Amerikalıları taklit ederek. Sırıtıyor.

"Bir şey bulabildin mi?"

"Pek bulamadım," diyor Enno.

Diyorum ki: "Ben yüz frank ödünç bulabildim."

"Kimden aldın?"

"Londra'dayken iyi tanıdığım bir kadın. Şimdi burada oturduğunu biliyordum, rehberden adresini buldum. Miss Cavell'in arkadaşıydı. Evet, Miss Cavell'i iyi tanırdı. Louise Caddesinde oturuyor, gidip gördüm onu."

"Aslında benim dostum sayılmaz," diye ekliyorum. "Aslına bakarsan bana çok kaba davrandı, pis kocakarı. Bir daha gidecek olursam beni kabul etmeyeceğini bile ima etti. Mademoiselle regrette, mais mademoiselle ne reçoit pas aujoud'hui. ..."

"Louise Caddesi mi? Kaç numara?"

"Aman bırak artık, üstünde durma." Kendimi yatağın üstüne atıp ağlamaya başlıyorum.

"Ağlama. Ağlarsan aklımı kaçırırım."

"O zaman üstüme varma, lanet olası yüz frank yüzünden konuşup durma" (Yüz franka seni sınırsız küçümseme hakkını satın alırlar. Bayağ ucuz.)

"Neden ağlıyorsun, peki?" diye soruyor.

"Entarime baksana. Kendimi çok kötü hissediyorum. Pis hissediyorum. Yıkanmak istiyorum. Başka bir entari istiyorum. Temiz iççamaşırı istiyorum. Kendimi çok kötü, çok pis hissediyorum."

"Paris'e varır varmaz yeni entari alacağım sana. Borca alabileceğimiz bir yer biliyorum. ... Göreceksin, Paris'e vardığımızda her şey yoluna girecek."

Yiyecek birşeyler almaya gidiyor. Uzandığım yerde mutluyum, her şeyi unutuyorum. Mutlu ve serinkanlı, yaşasam da bir ölsem de, aldırmıyorum. Kapı-

dan girdiğimde Mr. Lawson'un bana bakışını gözümün önüne getiriyorum – uzun, dar, şaşkın yüzünü. Gülmeye başlıyorum, bir türlü susamıyorum.

*

İstasyondaki tuvalet – ondan sonra ilk kez orada ağladım. Kusmuştum, gebe mi kaldım acaba diye çok korkuyordum. ...

O kadar çok kustuğum halde, kendimi daha iyi hissetmiyorum. Duvara yaslanıyorum, soğuktan donuyorum ama ter döküyorum. Biri kapıyı yokluyor, kendimi toparlıyorum, ağlamayı bırakıp yüzümü pudralıyorum.

Calais'ye gidiyoruz. Enno, orada yaşayan bir garsonla dostluk kurmuşmuş, adam bize borç vermeye söz vermiş.

Bu garsonun salata sosu yapmakta üstüne yok. Ertesi gün, onunla ve karısıyla yemek yiyoruz. Şişko sırtlı, kalın enseli, eğilmiş sosu karıştırıyor. Almanların yaptığı gibi şeker kullanıyor. Karısı onu seyrediyor, hem kin dolu hem korkmuş bir görünümü var. Sıska çirkin bir kadın, genç de değil.

Garson, büfenin yanında ayakta durmuş, sosu çok ağır ağır karıştırıyor. Kendimi aynada görebiliyorum. Zayıf – çok zayıf - pis ve bitkin görünüyorum – çok yorgun olduğunda, olan biten her şey bir rüyaymış izlenimini uyandırdığında ve çevredeki kişilerin dediklerinden çok farklı olduklarını anlamaya başladığında insanın gözlerinde beliren bir ifade vardır, benimki de aynı.

Bütün bunlar hesapta yoktu. Hiç düşünmemiştim böyle olacağını – döküntü giysiler, eski püskü ayakkabılar, gözlerimin altında mor halkalar, düzleşen, seyrekleşen saçlar, sokakta insanların bir tuhaf bakması. ... Böyle olacağını hiç düşünmemiştim.

Garsonun karısıyla Calais sokaklarında dolaşmak. Rodin'in yaptığı o heykeli görmeye gittik. Yol boyunca cılız bir sesle yakındı durdu, kocası giysi alsın diye para vermiyormuş hiç, oysa para kendi parasıymış, evlendiklerinde adamın meteliği yokmuş.

Bizim hakkımızda herhangi bir merakı yoktu, kocasıyla nerden tanıştığımızı falan sormadı. Yalnızca adamın kendisine kötü davranmasından ve satın almak istediği giysilerden söz etti uzun uzun.

Kurşunî bir gündü. Londra'da yürümeyi andırıyordu, bir rüyanın içinde yürümeyi andırıyordu. Tanrım, o aynada ne korkunç görünüyordum! Eğer hep böyle görüneceksem, hiç umut yok. Paris'e böyle biçimsiz gitmek ne kadar akla uzak. ...

Eve döndüğümüzde absinthe içtik. Garson uzun uzadıya hazırladı bizim için. Çok uzun sürdü. Tadını sevmedim ama üşüyordum, içki içimi ısıttı. Biz içkilerimizi yudumlarken Enno ile garson bir köşede konuşuyorlardı. Kadın ağzını açmıyordu, bir süre sonra ben de konuşmadım artık. Absinthe kavga etme isteği uyandırdı içimde, keşke onlara "kesin artık" diye bağırabilseydim diye düşündüm ve beni pek beğenmediğini anladığım için garsona sinirlenmeye başladım. ("Pek bir şeye benzemiyor. İlk gördüğümde daha güzel bir şey sanmıştım")

Onları dinlemekten vazgeçtim, ama iyice kafayı

bulduğumda bağırıyorum sandım. Hattâ kendi sesimi bile duydum: "Kesin, sizden nefret ediyorum." Ama aslında bir şey söylemedim, Enno bana baktığında gülümsedim.

Neyse, Gustave – garson – vaadettiği parayı verdi ve Calais'den ayrıldık.

Enno, Gustave'ın karısını hiç beğenmemişti. "Bu da kendini kadın sanıyor!" dedi.

"Ama para kadınınmış," dedim.

"Olsun," dedi Enno, "adam gayet iyi kullanıyor, yalan mı? Kadın parayı nasıl harcayacağını bilemezdi ki, o biliyor."

Ağır giden bir trendi, kompartıman ağzına kadar doluydu. Bagaj yerinde yatmış, Enno'un bastonuna yaslanmış uyumaya çalışırken, trenin tekerlekleri hep aynı şeyi söylüyordu: Paris, Paris, Paris, Paris. ...

*

Kafeye bir kız girdi, yanımızdaki masaya oturdu. Gri bir tayyör giymişti, eteği kısacık ve daracık, bluzu çok şık ve çok temiz. Başında çarpıcı bir şapka vardı, İskoç askerlerinin keplerini andıran. Çantasını masanın üstüne koydu – ayakkabılarına uygun, rugan. (Çanta. ... Almam gereken ne kadar çok şey var! şunun gibi bir tayyör alsam nasıl olur? Yok, başka türlü bir şey alsam daha iyi. ...) Yüksek topuklu ayakkabılarının üzerinde ne kadar dik ve çabuk yürüyordu. ...

"Beni rahat bekleyebileceğin bir yere götüreyim seni," dedi Enno. "Gidip bir iki kişiyi görmem gerek."

Sabahın çok erken bir saatinde kahve içmek, her şey bir rüya gibi. Öylesine yorgundum ki.

Metrodan inip Montparnasse Bulvarına çıktık.

"Buraya," dedi Enno. Kolumdan tuttu.

Rotonde, uzun sopalara geçirilmiş gazeteler okuyan adamlarla doluydu. Kılıksız adamlardı, bana küçümseyerek bakmadılar, hiç bakmadılar. Duvarda resimler.

Saatin hızla ilerleyen akrep ve yelkovanı. Bir saat, iki saat, üç saat. ...

Burada böylece oturmama daha ne kadar izin verirler? Fincanımda bir damla kahve kalmadı. Son yudum çok soğuk ve çok acıydı – çok soğuk ve çok acı, son yudum. Beş frankım var ama, bir kahve daha söylemeye korkuyorum. Parayı buna harcamamalıyım.

Resimlerin renkleri birbirine karışıyor, başımı banketin arkalığına yaslamışım. Burada uyuklamaya başlarsam beni mutlaka kapı dışarı ederler. Belki de etmezler ama, göze alamam.

Üçbuçuk saat. ...

Onu görür görmez, yüzünden anlıyorum para bulduğunu. Yanında uzun boylu bir adam var, müşfik yüzlü bir adam, elleri ince, uzun.

Hemen bitişikteki La Napolitaine adlı bir yere gidip raviyoli yiyoruz. İçim ısınıyor. Yavaş yavaş ye, olabileceğince uzun sürsün.

Ömrümde hiç bu kadar mutlu olmamıştım. Yaşıyorum, raviyoli yiyorum, şarap içiyorum. Kaçtım, kurtuldum. Bir kapı açıldı ve ben güneşe çıktım. Daha ne istiyorum ki? Her şey olabilir.

"Bir oda tuttum," diyor Enno. "Lamartine Sokağı'nda."

"Bütün gün koşuşturup durdum," diyor. "Paulette

evde yoktu, not bıraktım. Tam binanın kapısından çıkarken Alfred'e rastladım."

Alfred gülümsüyor, başıyla selam veriyor, ellerini sinirli sinirli oğuşturuyor ve gidiyor.

"Hoş bir adam," diyorum.

"Evet, iyi çocuktur. Kendisi Türk."

"Ya? Fransız sanmıştım."

"Değil. Türk."

Ne kadar para bulabildi? Hayır, sorma. Bilmek istemiyorum. Daha sonra söylesin bana, yarın söylesin. Mutluluğum sürsün, şimdilik. ...

Kızıl güller satan yaşlı bir adam yaklaşıyor. Enno bir demet satın alıyor. Demek ki bir süre yetecek kadar parası var.

Yaşlı adam ayaklarını sürüyerek çıkıyor. Derken dönüp geliyor ve masanın üstüne, tabağımın yanına iki gül daha bırakıyor. "Vous permettez, monsieur?" diyor Enno'ya, bir prens gibi eğilerek.

Paris. ... Paris'teyim. ...

*

Lamartine Sokağındaki otelde tuttuğumuz oda iyi görünüyordu. Dördüncü kattaydı, en üst kat. Kırmızı kuştüyü bir yorganla örtülü kocaman bir yatak ve önünde küçücük bir balkon vardı. Orada durup, dirseklerinizi serin demir parmaklığa dayayıp sokağı seyredebilirdiniz.

Beğendik, bir aylık kirayı peşin ödedik – ve geceyarısı her tarafımızı kaşıyarak uyandık, duvar da silme tahtakurusu doluydu, ağır ağır kımıldanıyorlardı.

Tahtakurularına pek canım sıkılmadı. O sırada

hiçbir şeye canım sıkılmazdı. ...

"Impossible, Monsieur. Mais qu'est-ce que vous me dites là? Ce n'est pas possible. Voyons. ..." Vesaire, vesaire.

Kadın parayı geri vermek istemiyordu; bir sürü tartışmadan sonra odayı ilâçlatması, bu arada bizim başka bir odada kalmamız kararlaştırıldı. Çıkmak zorunda kalmadığımıza sevindim.

Odanın ortasında şezlonga uzanmışım, içersi hâlâ kükürt kokuyor. Kapıları açtım, kapanmasınlar diye kâğıt sıkıştırdım. Güneş girmesin diye kepenkleri kapattım. Oda loş, tavan tepemin üstüne üstüne basıyor sanki. *Figaro* Gazetesinin ilân sayfalarını inceliyor, İngilizce dersi isteyenleri işaretliyorum.

Enno, masada oturmuş piposunu içiyor. Mösyö Alfred ise yatağın üstünde oturuyor. Yüzünde, şakaklarından çenesine doğru sızan ter taneciklerini seyrediyorum. Ömrümde böyle terleyen kimse görmedim – olağanüstü bir şey. Arada bir kapalı dudaklarının arasından üflüyor, mendilini çıkarıp yüzünü siliyor. Derken, bir dakika sonra, yüzü gene ıslak ve parlak.

Alfred'den hoşlanıyorum. Bir keresinde bana, "Bugün hava çok sıcak," dedi. "Sizi serinleteyim." Bileğimi tutup üstüne üflemeye koyuldu, çok yumuşak çok düzenli bir şekilde. Elimi çekmeyi düşündüm ama, bize beşyüz frank borç verdiği için çekmedim. Derken serinlemeye başladım, huzur duydum.

Alfred, şiir söyler gibi, "Tanrının sonsuz sessizliğine soğuk bir sessizlikle karşılık verin," diyor. Deliler gibi terliyor.

"Kapıyı kapatmamda sakınca var mı, madam?

Korkunç kurander var da."

"Ah, non mon vieux, non," diyor Enno. "Kapı açık kalsın."

"Nasıl isterseniz," diyor Alfred, uzun, güzel elleriyle bıyığını elleyerek. Çekingen ve incinmiş görünüyor. "Madamın iki hava arasında oturması iyi olmaz diye düşünmüştüm."

"İki hava arasında değilim," diyorum. "İyiyim."

Alfred, bıyığını sıvazlamayı sürdürüyor. Gözlerinde kötülük beliriyor, kimi kez birden kötüleşiveren kadın gözleri gibi.

O kötü bakışların eşliğinde diyor ki: "Bence bu ders verme fikri çok iyi, madam." Derken, Enno'ya hitap ediyor: "Hiç de fena bir fikir değil, hiç de fena değil. Birkaç tane cebi dolu burjuva buldunuz mu tamam -ça va. Ne derseniz deyin, burjuvalar olmadan yapamayız."

Enno karşılık vermiyor.

"Ben evli olsaydım," diyor Alfred. "Karımın başka bir erkeğin yanında çalışmasına izin vermezdim. Yo, yo, karımın benden başka bir erkek için çalışmasını yüz karası sayardım. İzin vermezdim. Dünyada hiçbir şey bunu bana yaptıramazdı."

"Tu m'emmerdes!" diye bağırıyor Enno yerinden fırlayarak. "Tu m'emmerdes, je te dis. Ne demek istiyorsun yani?"

"Bon, bon, gidiyorum," diyor Alfred, ayağa kalkarak. "Bugün asabın bozuk belli ki. Gidiyorum. Bana bağırman gerekmez."

"Yoo, gitmeyin," diyorum.

"Sen sesini kes," diyor Enno.

Alfred kapıda durarak, "Madame," diyor, eğili-

yor.

Eğildiği zaman gülüyorum. "Çok komik, değil mi? Çok komik, değil mi?" deyip duruyorum. Alfred'in beni serinletmek için bileklerime üfleyişini hatırlıyorum, daha da çok gülüyorum. O kadar yoruluyorum ki, başımı ellerimle tutuyorum.

Enno diyor ki: "Çıkıp yiyecek birşeyler alayım."

"Şimdiden mi? Daha çok erken."

Karşılık vermeden, kapıyı çarparak çıkıyor.

*

"Sen sevişmesini bilmiyorsun," dedi. Paris'e vardığımızdan bir ay kadar sonraydı. "Çok pasifsin, aşırı tembelsin, içimi sıkıyorsun. Bıktım, yetti artık. Allahaısmarladık."

Çıkıp gitti, beni yalnız bıraktı – o gece ve ertesi gün ve ertesi gece ve daha ertesi gün. Masanın üstünde yirmi frank vardı. Üstelik, artık gebe olduğumdan emindim ama kendisine bir şey söylememiştim.

Dışarı çıkıp yiyecek birşeyler almam gerek. Patron biliyor, patronun karısı da biliyor, herkes biliyor. ... Geceleri uyanmak, kulak kabartmak, beklemek. ...

Üçüncü gün, geri gelmeyeceğine karar veriyorum. Mavi bir gün. Bugün ilk kez, başım önümde dışarı sıvışacağıma, patronun karısının yüzüne bakıyorum. Mösyö'nün nerelerde olduğunu soruyor. Mösyö bir süre gelmeyebilir.

Evlerin, barların, kafelerin, manav dükkânlarının ve Faubourg Montmartre'ın üstünde masmavi bir gökyüzü. ...

Süt, ekmek, dört tane de portakal alıp otele dönü-

yorum.

Portakal kabuğunu parmaklarım arasında sıkıp yağını kokluyorum. Çok yağlı –bayağ taze demek bunlar. ... Düşünüyorum: "Ne olacak şimdi?" Sonuç olarak, ne olacağına pek aldırmıyorum. Ve tam ben bunu düşünürken, Enno, koltuğunun altında bir şişe şarapla içeri giriyor.

"Merhaba," diyor.

"Para buldum," diyor. "Aman Allahım ne kadar sıcak. Bana bir portakal soy."

"Çok susadım," diyor. "Bana bir portakal soy."

"Kendin soy," dememin tam zamanıdır, "Cehenneme kadar yolun var," demenin tam zamanıdır, "Bana böyle davranamazsın," dememin tam zamanıdır. Ama çok fazla güçlü –oda, sokak, benim içimdeki şey, ah, çok fazla güçlü. ... Portakalı soyuyorum, bir tabağın içine koyup ona veriyorum.

Diyor ki: "Param var."

Bir binlik çıkarıyor, bir binlik daha. Bunları nerden bulduğunu sormuyorum. Sormak neye yarar? Para dolaşır, el değiştirir; hem de öyle bir el değiştirir ki, şaşarsınız, inanmazsınız.

Bana bir kadeh şarap dolduruyor. "Serin. Şişeyi güneşten uzak tuttum."

"Ellerin ne kadar soğuk," diyor. "Yavrucuğum. ..."

İçeri güneş girmesin diye perdeleri çekiyor.

Beni uyandırmak için gözkapaklarımı öptüğünde hava kararmıştı.

Aslolan bütün bunlar değildi. Aslolan, ne zaman zalimlik yapacağını dakikası dakikasına, nasıl iyi davranacağını harfi harfine bilmesi değildi. Onu sevdiğim-

den kesinkes emin olduğum gün çok başkaydı.

Yiyecek birşeyler almaya çıkmıştı. Perdenin gerisinde durmuştum, onu sokakta, bir lambanın altında görebiliyordum, yukarı bizim pencereye bakıyor, beni arıyordu. Çok zayıf ve ufak duruyordu ve yüzündeki anlamı çok açık seçik gördüm. Kaygılıydı. ...

Bir kolunun altında şarap şişesi vardı, paltosu kabarmıştı çünkü altında ekmek saklıydı. Patron, odamızda yemek yememizden hoşlanmıyordu. Arada bir yesek pek aldırmıyordu da, insan her gece odasında yemek yerse, tümden parasız olduğu ortaya çıkıyor.

Onun öyle yukarı bakışını gördüğümde, onu sevdiğimi ve hep seveceğimi bildim. Garip bir duygu bu – bir şeyin hep süreceğini içinizde kesinlikle bilmeniz. Ölüm böyle bir şeydir herhalde. Bütün o dalgacılık, aldırmazlık, neşe, blöften başka bir şey değil. Londra'dan kaçmak istediğim için ona asıldım, peşine takıldım, şimdi onu da aşağı çekiyorum. Bütün neşesi yok oluyor, artık zayıf ve kaygılı. ...

Ona el sallamadım, perdenin gerisinde öylece durup baktım. Bir süre sonra caddenin bu tarafına geçip otele girdi.

"Uyuyamıyorum," dedi. "Başımı gümüşten bağrına yaslayayım, olur mu?"

*

Perdeler ince, kapalı olduklarında bile hafif bir ışık sızıyor içeri. Pencerenin içinde çiçekler var, perdeye vuran gölgelerini görebiliyorum. Aşağı kattaki çocuk avaz kıyamet bağırıyor.

Rüzgâr var, pencere içindeki çiçekler ve perdeye vuran gölgeleri sallanıyor. Gagalarını suya sokup çıkaran kuğular gibi. Hesaplanamaz olanın, başını, bir an için, yararsızca ve çılgınca kaldırıp sonra yenilerek yeniden karanlığa gömülmesi gibi. Uzun, ince boyunlar üstünde kafatasları gibi. Rüzgâr esti mi, delice atılıyorlar perdenin bir ucuna, şekilsizleşerek. Perde, onların hiçyokluğu.

Küf kokusu, tahtakuruları, yalnızlık, dışardaki sokağın parçası olan bu oda – hayattan bundan başka bir istediğim yok.

İşler iyi gidiyor. Yerleştik. Enno iki yazısını sattı. Lapin Agile'in sahibiyle gitti konuştu, şimdi her gece orada şarkı söylüyor. Ufukta gerçek bir iş de belirdi. Bir reklâm kampanyası, Fransa'da çayı yaygınlaştırmak için – Timmins Tea. Bu iş konusunda çok coşkulu. Bir afiş hazırladı bile, Fransızları çok etkileyeceğini söylüyor: 'Çay, dünyanın en ekonomik içkisidir. Fincan başına bir kuruştan az harcayacaksınız.' Ben, İngilizce dersleri veriyorum. Saati on franka. Üç öğrencim var – parfümeri dükkânında çalışan bir kız, Figaro'ya ilan vermiş olan bir adam ve Enno'nun Lapin Agile'de tanıştığı genç bir Rus. İngilizcesi benim kadar iyi.

Berlitz'in kitabını aldım, olduğu gibi, körlemesine izliyorum. Çok komik oluyor dersler, yalnız Rus'unki hariç. Verdiği on frankın değerini sonuna dek çıkarmaya kararlı, başarıyor da.

"TH sesini doğru çıkarıp çıkarmadığımı söyler misiniz bana lütfen?" The, this, that, these, those – hepsi doğru.

Oscar Wilde'ın eserlerinin toplu basımını getiriyor, baştan sona okumak istediğini belirtiyor. "Herhangi bir kelimeyi yanlış telaffuz edersem, beni durdurun lütfen. ... Bence Oscar Wilde İngilizlerin en büyük yazarı. Siz de aynı fikirde misiniz?"

"Şeeeey. ..."

"Ya, demek aynı fikirde değilsiniz?"

"Yo yo, çok severim. Bence yazar olarak çok – sempatik."

İngilizlerin ikiyüzlülüğü konusunda kısa bir konferans çekiyor. Tereciye tere satmak!

Sokaklar, ateş gibi bir sıcak, yediğim şeftaliler. Uzun, harikulade mavi günler, sonsuza dek süren, hâlâ süren. ...

Sokağın köşesindeki eczanenin vitrininde Abbé Bilmemkimin Şurup'unun ilânları var – şuna iyi gelirmiş, buna iyi gelirmiş, gebe kadınların sabah bulantılarına iyi gelirmiş. Benimkine iyi gelir mi acaba? Bilmem ki.

Yüzüm güzel, karnım kaf dağında. Cezayir lokantasında en son yemek yediğimizde, kusmadan kendimi tuvalete zor attım. ... Herkes bana çok iyi davranıyor. Otobüslerde falan kalkıp yer veriyorlar. Passe, Femme Sacrée. ... Tamamen böyle değil belki ama, gene de – bana öyle geldi, iyi davranıyorlarmış gibi geldi. Buna karşın, sokağa çıkmaya pek hevesli değilim, uzun süreler tek başıma oturuyorum.

Bitişiğimizde bir kitapçı dükkânı var, elden düşme İngilizce romanlar satıyor. Tezgâhtar Hintli. Ben şöyle uzun, sakin bir kitap istiyorum, geliri bol insanla-

rı anlatan – üzerinde koyunların otladığı dümdüz yeşil çayırlar gibi bir kitap. Oysa adam, beyaz esir ticaretiyle ilgili dehşet hikâyeleri satmakta ısrarlı. "Çok iyi bir kitap bu, çok güzel, çok gerçekçi."

Ama zamanla, gerçekten beğendiğim kitaplar almayı başarıyorum. Vaktimin çoğunu okumakla geçiriyorum ve mutluyum.

*

Odaya girip çıkıp duruyorlar – Lise, Paulette, Türk Alfred, Jean. Onları seyrediyorum, hiçbir zaman tam olarak tanımıyorum. Ama Lise'i seviyorum.

Brodeuse'müş – ya da, bir vakitler brodeuse'müş. Şimdilerde, Cujas Sokağında, ucuz bir kabarede İngilizce şarkılar söylüyor – *Roses of Picardy* ve *Love, Here is My Heart* gibi. Bir kelime İngilizce bilmiyor. Yirmiiki yaşında, benden üç yaş küçük.

Lise, her yanıyla şaşkınlığa uğratıyor beni – yumşaklığı, aşırı duygusallığı Fransız kızları hakkında işittiklerime hiç uymuyor. *Manon*'dan havalar mırıldanıyor, minik güllerle süslü pembe jartiyerler takıyor. ... "İngiliz kadınlarının hiç douche kullanmadıkları doğru mu? Ben, şahsen, günde iki defa kullanırım. ... bütün iç çamaşırlarım elle dikilmiştir. Evet, bütün dikişleri."

Siyah, kıvırcık saçları, çok güzel bir yüzü ve – ne yazık ki – çok kalın ayak bilekleri var. ... "Gounod'nun *Ave Maria*'sına bayılıyorum. Müzik sanki dua gibi, sence de öyle değil mi?.." Bize sık sık yemeğe geliyor.

Bir gece, Lise ile ikimiz odadayız. Çok iyi bir yemek yemişiz – flamme bleu üstünde pişmiş spagetti,

bir şişe de Asti spumante. Kendimi bayağ iyi hissediyorum.

Diyor ki: "Keşke bir savaş daha çıksaydı."

"Aaa, Lise, böyle şeyler söyleme."

"Sahi söylüyorum. Belki şansım açılırdı da ölürdüm. Artık yaşamak istemiyorum ben."

Ve başlıyor anlatmaya. Hiç kimsesi yok. Onu kimsenin sevmediğine inanıyor. Cujas Sokağındaki kabaredeki işine son verilmiş. Başka şarkıcılık işi bulamıyor. Yeniden brodeuse olarak çalışmak zorunda kalacak. "Atölyedeki ışık o kadar bozuk ki. Kimi kez insanın gözleri öyle yanıyor, öyle acıyor ki, açamıyorsun bile." Yeniden annesinin yanına dönmek zorunda. Annesi Clamart'da bir manav dükkânı sahibi ve Lise annesinden korkuyor. Çocukken annesi onu dövermiş. "Ne yüzünden olursa olsun, hattâ hiçbir şey yüzünden. Sen bilemezsin ki. Hiç durmadan pis pis konuşur benimle. Ağladığımı görmek hoşuna gider. Benden nefret ediyor annem. Hiç kimseciğim yok. Yakında gözlük takmak zorunda kalacağım. Yakında yaşlanacağım."

"Yapma be Lise, daha önünde birkaç yıl olsa gerek. Hadi, keyiflen biraz."

"Non, j'en ai assez," diyor. "Şimdiden bıktım. Yeter artık."

"Lise, ağlama."

"Non, non, j'en ai assez."

Ben de ağlamaya başlıyorum. Hayat ne kadar hüzün dolu; tahammül edilecek gibi değil.

Flamme bleu'nün önünde oturmuşuz, kollarımız birbirimizin beline dolanmış, ağlıyoruz. Hayır, hayat gerçekten çok acı. ... Gözyaşlarım, her zaman çok gü-

zel kokan gür saçlarının üstüne dökülüyor.

Enno, elinde bir şişe daha Asti spumante ile giriyor, "Aman Allahım, bu ne neşe," diyerek kahkahayı basıyor. Lise ile birbirimize bakıyoruz ve biz de gülmeye başlıyoruz. Çok geçmeden, hepimiz kahkahalar içinde yerlerde yuvarlanıyoruz. Hayır, bu kadarı fazla, dayanamayacağım artık, bu kadarı çok fazla. ...

"Zavallı minik Lise," diyor Enno, "iyi kızdır ama biraz fazla duygusaldır."

Paulette'in ise havası çok çok farklı. Şen şakrak, edepsiz, parlak bir kız ve Enno'nun çok yakın arkadaşı. Ona hayranım, onu taklit etmeye çalışıyorum, onu kıskanıyorum.

Taşrada oturan bir âşığından gelen mektuplardan parçalar okuyor bize: " 'Tu es belle et tu sens bon.' Ne dersiniz buna? Bir de şunu dinleyin: 'Memelerin, gözlerinin vaadini doğruluyor.' Çok orijinal bir herif, değil mi? Peki, göndermeni istediğim ikibin frank ne oldu – Nerede ha, vieux con? Boş ver, onunla işim bitmeden paraları sökülecek nasıl olsa. Sen bekle bakalım. Attends, mon salaud."

Bir seferinde, Enno ile Paulette gelirken bana bir biftek getirdiler. Yemeği dışarda yemişlerdi, onlarla gitmemiştim çünkü midem bulanıyordu, ama döndüklerinde bulantım geçmişti, acıkmıştım. Paulette bifteği flamme bleu'de pişirdi, ben de hepsini yedim bitirdim. "Beğendin mi?" diye sordu. "Evet, beğendim." "Tuhaf bir tad farketmedin mi?" "Biraz sert olduğunu farkettim," dedim. "Yoksa beğendim." "At etiydi," dedi. "Yaa, öyle mi?" İkisi de gözlerini kısmış bakıyorlardı bana, Anglaise numaramı yapacağımı bekleyerek.

Ama ben, "Ya, öyle mi?" dedikten sonra, gülmek için kocaman açılmış olan ağızları yeniden küçüldü. Bu olaydan sonra Paulette, benim refah içinde yetişmişlerden olmadığımı, hayatımın hiç de öyle kolay geçmediğini anladı sanıyorum. O olaydan sonra beni daha çok sevdi.

Romantik geleneğe uygun bir kız Paulette. Upuzun sarı saçlar, yumuşak kahverengi gözler, odasında her zaman bir tas mor menekşe. Çırılçıplak aynanın karşısına geçip kendine baktığında, şeytan kadar gururlu. Romantik geleneğe uygun ve çok cömert. Gelirken bana armağanlar getiriyor, ipek çoraplar. Bir gün de, Enno'ya birkaç çift çorapla çıkageliyor. "Benimkinden aşırdım," diyor. "Çakmaz, çok çorabı var onun."

Dediğine göre, âşıklarından biri, Kont Bilmemkim, onunla evlenmek istiyormuş ama, adamın ailesi dehşet içinde kalmış. "Voilà," diyor Paulette, "je ne joue pas de piano, moi." Bu nedenle kızgın ya da küskün değil –üzgün yalnızca, kaderci.

Zaten hiç şansı yokmuş –bu Kader değil de neymiş? Örneğin, daha geçen gün, Kont'un annesi uzun ısrarlar sonucu nihayet onunla öyle yemeği yemeyi kabul etmiş. Peki, tam lokantadan çıkarlarken ne olmuş? Paulette'in donu düşmüş.

Buna inanıyor muyum? Son bölüme inanıyorum, evet, çünkü aynı şey benim de başıma gelmişti.

Lamartine Sokağındaki otel odasında, yatağın üstünde deliler gibi kıkırdayarak, anımsıyorum o adamın bana, "Karşı koyabilecek misin?" diye sorusunu. "Evet, karşı koyacağım," dedim son derece soğuk bir havayla. Karşı koyabilirim, böyle açık ve Kuzeyli oldu mu, elbette karşı koyabilirim. "Delisin sen," dedi, "de-

li." (Nerede oluyor bu? Kensington'da.) Bundan sonra ettiği ilk söz, beni otobüs durağına götüreceğini açıklamak. "Aptal kız, aptal," diyor düğmelerini iliklevyerek, ve beni otobüs durağına götürüyor. Bir sokak lambasının yanında hiç konuşmadan dikilmiş, otobüs bekliyoruz. Derken ne oluyor? Donum düşüyor. Yere bakıyorum, hiç bozulmadan bir adım geriliyorum, eğilip donumu alıyorum, elimde yuvarlayıp çantama koyuyorum. Başka ne yapılabilir ki? Adam gözlerini boşluğa dikmiş, tarif edilmez şoklar içinde. Otobüs geliyor. Şapkasını havalı bir şekilde kaldırarak selam veriyor, uzaklaşıyor.

Ertesi sabah, durumu sarsılanın ben olduğunu kavrıyorum. Kesinlikle öyle. Her bakımdan çok kötü hissediyorum kendimi. En yakın telefona gidip onu arıyorum. "Dün akşam bozuldun mu bana?" Cevap veriyor: "Evet, bozuldum. Çok bozuldum. ... Sana bir kutu Türk Lokumu göndereceğim."

Yani, şimdi, ne demek oluyor bu Türk Lokumu? Bir yorum mu, ironi mi, telâfi mi, özür dileme mi, ne yani? Her neyse, ne olursa olsun çöpe atacağım.

*

Şimdi kar yağıyor. Odanın içinde karın yansıması. Bu ışık her şeyin görünümünü yabancılaştırıyor. Karnımın kocamanlığı yatak örtülerinin altında saklı. Karşı duvardaki aynada kendime bakarken sonsuz sâkinim. Saçlarım iki omuzumdan sarkıyor. Yeniden kıvırcıklaştılar, ağzımın iki köşesi yukarı kıvrılıyor. Kendimi seviyorum bugün. Artık hiç midem bulanmıyor. Çok iyiyim, çok mutluyum. Bu bebeği yapmak nasıl ola-

cak, hiç düşünmüyorum ya da, düşünsem bile, kafamda bir kapı kapanır gibi oluyor. Berbat, korkunç! Ve kafandaki kapı kapanıyor.

Para konusunu da hemen hemen hiç düşünmüyorum, ne de doğurduğumda yalnız kalabileceğimi. Eğer çay işi gerçekleşirse, kaybetmeyi göze almak olmaz. O zaman Paris'te bir süre yalnız kalma olasılığım var.

Ama her şey ayarlandı. Sancı başlar başlamaz bir taksiye binip sage femme'a gitmem söylendi. Odam ayrıldı – her şey tamam. Fazla büyütülecek bir şey değilmiş, herkes öyle söylüyor.

Patronun karısıyla dost olduk. Enno burada yokken bana göz kulak olacak. Bir şey olmayacak bana.

Rus geliyor, ders için. Gelmemesini söyleyen bir not yazıp Enno'ya vermiştim. Postalamayı unutmuş herhalde.

Beni yatakta görünce şaşırıyor Rus – önce şaşkın sonra şüpheci bakıyor. Yatakta olmamı önceden hazırlanmış bir şey mi sanıyor? Benimle sevişmesini istediğimi mi sanıyor? Böyle bir şey düşünmesine imkân yok. Sanırım öyle düşünüyor ama.

"Femme" dediğinde ağzını büküyor. (Nefret mi, korku mu?) Les femmes – onlara hiç güvenmiyor, her şeyi yapabilirler.

Sonsuz sâkinim, Tanrı kadar alaycı, karnımın kocamanlığı örtülerin altında saklıyken ... Tartışmak boşuna. Madem gelmiş, işimize bakalım.

"Korkarım bu son dersimiz olacak," diyorum.

Işık her şeyin görünümünü yabancılaştırıyor. Elimi öpüyor, o öperken elimi seyrediyorum – beyaz, tırnaklar kırmızı cilalı.

Lady Windemere'in Yelpazesi'ni okuyoruz.

" 'Kahkaha, dünyanın korkunç kahkahası – dünyanın döktüğü tüm gözyaşlarından daha trajik bir şey. ...' Herhangi bir kelimeyi yanlış telaffuz edersem beni durdurun, olur mu?"

İngilizce konuşma bölümü. ... Devrimci olduğu için Peter ve Paul'un hapishanesine kapatılmış, fareler tarafından kemirilmiş bir Rus prensesinin öyküsünü anlatıyor bana. "On gün boyunca çığlıklarını işitmişler, sonra ses gelmez olmuş. Bir gün geçmesini bekledikten sonra hücresine girmişler. Kadının saçlarından başka bir şey kalmamışmış. Uzun, çok güzel siyah saçları varmış."

Hemen hemen bütün konuşmaları acı ve işkence üstüne.

Londra'da ailesiyle buluşacak, oradan da Oxford'a gidecek. Bunların şansı yaver gitmiş. Epey bir parayla kaçmayı başarmışlar. The, this, that, those, these, hepsi doğru.

"Sizce İngilizler benden hoşlanacaklar mı?"

"Evet, mutlaka." (İngilizlerin senden hoşlanacaklarını bilmem için sana bir kez bakmam yeterli.)

"Ya İngilizcem?"

"Kusursuz konuşuyorsunuz."

Buna memnun oluyor. Dudak bükercesine sırıtıyor. "Hiç durmadan pratik yapmaya çalışıyorum," diyor. On frankımı veriyor, yeniden elimi öpüyor, belden eğilerek selam veriyor ve gidiyor. Gülegüle, sayın bay, gülegüle. ...

On frankı başımın altına koyup ışığı söndürüyorum. Uyuyabildiğim sürece uyuyayım bari. Nehrin üstünde, dümdüz, yeşil nehrin üstünde salınan bir kayık. Dışarda esrarlı sokaklar. Şarkı söyleyen bir adam:

"J'ai perdu la lumière. ..."

*

... Magenta Bulvarı'ndaki ev.

Ebe kadının elleri bembeyaz, çekik gözleri ise parıl parıl. Yüzünüze baktığında dünyanın sallanması duruluyor. Bulutlar bulut, ağaçlar ağaç, insanlar da insandır, o kadar. Bir daha birbirine karıştırma. Peki, karıştırmam.

İçine portakal çiçekleri atılmış ıhlamur var ne de olsa.

Ama kalbim, kalbim kurşun kadar ağır, taş kadar ağır.

Bileğine bir etiket taktılar, çünkü öldü. Bileğinde etiket, soğuk ve kıpırtısız yatıyor, çünkü öldü.

Düşünmemek. Yalnızca o ağacın dallarını, soğuk gökyüzüne çizdikleri resimleri seyretmek. Hepsinden önemlisi, düşünmemek. ...

Otele döndüğümüzde kendimi çok yorgun hissettim. Yatağın üstüne oturdum, yere, halıya baktım. Yorgun olmaktan başka bir şeyim yoktu. Ama durmadan üstündeki entariyi düşünüyordum – ne güzeldi. Bozulacak, diye geçirdim içimden. Her şey bozuldu.

"Tanrı çok zalim," dedim, Şeytanın biri de ondan. Tabii, her şeyin sebebi bu – akla yakın tek açıklama."

"Ben dışarı çıkıyorum," dedi Enno. "Burada kalamam. Çıkmam gerek."

Ben orada kaldım, koyu kırmızı, kirli halıya bakarak, sıcak güneşte karanlık bir duvar görerek – o kadar sıcak bir duvar ki, dokunduğunda eli yakar – ve kırmızı ve sarı çiçekler ve günün hiç kıpırtısız vakti.

*

Şimdi ışıklar kırmızı, loş kırmızı, bitkin kırmızı, zalim kırmızı. Uzun, ince burunlu, keskin, mavi gözlü bir adamın yavaşça titrettiği teller.

Şansımız döndü ve ışıklar kırmızı.

İşte hepimiz buradayız – Lise, Alfred, Jean. ... Şişko bir adam bağırıyor: "La brune et la blonde, la brune et la blonde." Şampanya şişesinin tıpası patlıyor. Neden tasalanacakmışız? Şansımız döndü.

Şişko adamla ben, bir köşede başbaşa kalıyoruz.

Diyor ki: "Hayat ne kadar berbat. Başka biriyle evli olup da hastalanan bir kadına âşık olan adamın öyküsünü biliyor musunuz? Adam gidip kadının sağlığı hakkında bir şey soramıyormuş çünkü koca karısından şüpheleniyor, bu adamdan da nefret ediyormuş. Bütün gün evin çevresinde dolaşıp gözetliyormuş. Düşündüğü tek şey, gidip kadını görmek istediğini açıklasa mı korkaklık yapmış olacak, gitmese mi korkaklık olacak! Derken günün birinde kararını verip gitmiş, sormuş, öldüğünü öğrenmiş. Gülmez misiniz böyle bir öyküye? Kadın ölmüş, anlıyorsunuz ya, ve adam ona bir haber olsun gönderememiş. Üstelik seviyormuş onu, kadın ölüm döşeğinde, adam onun ölüm döşeğinde olduğunu biliyor ve bir haber olsun göndermemiş. Eski bir öykü bu, ama komik değil mi? Belki de gerçektir bu öykü, olamaz mı?"

(Pourquoi êtes-vous triste, madame. Il ne faut pas être triste, madame. Hüzünlü olmamalısınız; gülmelisiniz, dans etmelisiniz. ...)

Şişko adam hâlâ konuşuyor.

"Ortağımın karısı çok güzeldi ama nedendir bilin-

mez mutsuzdu. Kalkmış, Bois de Boulogne'a gitmiş, uzun uzun yürümüş, bir ağacın altında durmuş. Orada göğsüne bir tabanca dayayıp tetiği çekmiş. Öldü mü? Elbette, hayır. Ne gezer? Gerçekten ölmek istiyorsanız tabancayı ağzınıza sokmanız gerek – damağınıza dayayacaksınız. Neyse, hâlâ hastanede. ... Başlangıçta olay ortağımı çok etkiledi. Çok perişan oldu adamcağız, karım kendini öldürmek isteyecek kadar mutsuzmuş diye pek üzüldü. Ama o geçen haftaydı. Şimdiyse olayı lüzumsuz bir belâ olarak görüyor, kadının kendini rezil ettiğine karar verdi ve artık ona hiç acımıyor. Yaşam tuhaf değil mi?"

Yaa, işte böyledir. Hayatın garipliği, böyle şeylerin olması değil, böyle şeyler olduktan sonra yaşamayı sürdürmek de değil, bütün olanların unutulması. Sonsuza vardığınızı sandığınız an bile uçup gidiyor, unutuluyor, ölüyor. Yaşamı tuhaflaştıran bu işte – nasıl da unutabildiğiniz; ve her gün yeni bir gün ve herkes için umut var, yaşasın. ...

Şimdi de bizim şansımız döndü ve ışıklar kırmızı.

*

Bir oda? Güzel bir oda? Çok güzel bir oda? Çok güzel, banyolu bir oda? Üç, yükseklerde üç, bir aşağı bir yukarı, üç, bir sağa bir sola. ... Bu olmuştu sonra şu da olmuştu. ...

Derken, yapayalnız kaldığım günler geldi.

*

"Sana mektup yazarım," dedi. "Biraz para gönderme-

ye çalışırım."

Ama ben, bittiğini biliyordum. Başından beri biliyordum günün birinde böyle olacağını – birbirimize veda edeceğimizi.

Vagonun penceresinden dışarı eğildi. Aşağıdan ona baktım, gözlerinin bu kadar parlamasına sebep gözyaşları mı acaba diye merak ettim. Kolay ağlayan erkeklerden değildi Enno.

Tren gittikten sonra, Gare du Nord yakınlarında bir yerde kahve içtim, camekandan karanlık ve geniş dünyaya baktım.

Yalnızca kısa bir süre için. İşler düzelince gene birlikte olacağız. Oysa içimde biliyorum ki, bitti. ...

Sona vardığımızda Enno'yu seviyor muydum? O beni hiç sevmiş miydi? Bilmiyorum. Bildiğim, ondan sonra parçalanmaya başladım. Birdenbire ve tamamen değil elbet. Önce bu oldu sonra da şu oldu. ...

*

...Madeleine Meydanı'na yakın bir otele geçiyorum. Bu odada müthiş sinek var. Delirtiyorlar beni. Birini öldürüyorum. Sineklerin de sizin benim gibi kanları olduğunu bilmezdim. Neyse, orada yatıyor işte, kanatlar kıpırtısız, bacaklar havada. Bir daha dans etmeyeceksin. ...

İngiltere'ye mektup yazıp para bulmaya çalışıyorum. Cevap vermeden önce uzun süre bekletiyorlar beni, yemeklerimi yakındaki bir manastırda yemeğe başlıyorum. Rahibeler, çok fakir kızlara çok ucuz yemek çıkarıyorlar. Bu işe bakan yaşlı rahibe iyi yürekli biri, ya da işte, kötü yürekli değilmiş gibi geldi bana.

Yemek yediğimiz salonun pencerelerinden geniş, taştan bir avlu görünüyor. Birkaç kuruşa dörtte bir şişe şarap alabiliyorsunuz.

Ancak, otelde bir İngiliz odacı var. Bu adam patrona diyor ki, şimdi takma ad kullanmama karşın kendisi beni Londra'dan çok iyi tanıyormuş, Paris'e onun çok iyi arkadaşı olan bir cokey ile gelmişim sonra da ona çok fena kazık atmışım, ben, onun bu güne kadar karşılaştığı en âdi orospuymuşum, bu da hiç az bir şey değilmiş. Bütün bunları inkâr etmek faydasız. Adam hasta mıydı, benden ilk görüşte nefret mi etmişti, yoksa gerçekten o kız olduğuma inanıyor muydu? Hiç bilemeyeceğim.

Ama işte, hayatımı cehenneme çeviriyor bu odacı.

Sonunda İngiltere'den para geliyor. "Bu böyle sürüp gidemez," diyorlar. "Madem öğütlerimizi hiçe sayarak bu işi yapmakta inat ettin..." Vesaire. ... Peki, bir daha sizden bir şey istemem. Güçlüklere yiğitçe göğüs geren cinstendir onlar.

Otelden ayrılıyorum. Mahalleden ayrılıyorum. Çatal bıçağımı, kaşığımı son kez yıkayıp göze kaldırdım. Fakir kızlarla yemek yemek yok artık.

Oysa, gene de o günler, bir kafeye girip kahve içebildiğim, yarım şişe şarapla neşelenebildiğim günlerdi, önce şunun olduğu, sonra bunun olduğu günler.

Ancak, altın günler hiçbir zaman sürekli olmaz. Ve öğle sonrasının güneşi hüzünlü olabilir, değil mi? Evet, hüzünlü olabilir öğleden sonra açan güneş, hüzünlü ve korkutucu.

Şimdi, gece için para geliyor. Saçımı, dişlerimi yaptıracak para, ayaklarımı yara içinde bırakmayacak ayakkabılar için para (çok yüksek topuklu, ucuz papuçlarla dolaşmak kolay değil artık), güzel giysiler için para, para para. Gece geliyor.

Başımıza ne gelirse para olmadığından hep. Tam da en ihtiyacınız olduğunda para yoktur. *Parasızlık.* İnsanın içi kararır.

'Moche' olduğum doğru mu? Hayır, hiç de değil. Bunu söyleyen bir kadındı mutlaka. Yok, değildi. Adamın biri söylemişti. 'Moche' muyum? Hayır, hayır, gençsin, güzelsin.

Bazan her şey yolunda gibi, iyisin, işler tıkırında. Çoğu kez işe yarıyor. Ve günler. Ve geceler. ...

Ye. İç. Yürü. Marş marş. Otele dön. Hoşgeldiniz Oteli'ne, Gülegüle Oteli'ne, Gelecek Oteli'ne, Martinik Oteli'ne ve Evren Oteli'ne. ... İsimsiz sokaktaki isimsiz otele dön. Düğmeye basarsınız, kapı açılır. Burası, İsimsiz-Sokak'taki İsimsiz Otel, müşterilerin de adları yok, yüzleri yok. Merdivenlerden çıkarsınız. Hep aynı merdivenler, hep aynı oda.

Oda size der ki: "Tıpkı eskiden olduğu gibi. Evet? ... Hayır? ... Evet."

*

Bunlardan sonra ne oldu?

Olan şuydu: Elime geçen ilk fırsatta, saklanacak bir delik bulduğum anda, o deliğe girdim sürünerek ve saklandım.

Eh, kimi kez havalar güzel oluyor, değil mi? Kimi kez gökyüzü mavi. Kimi kez hava hafif, soluk almak

kolay. Ve tabii, bunun her zaman bir yarını var. ...

Yarın, Galeries Lafayatte'e gidip bir elbise seçeceğim, oradan Printemps'a uzanıp eldiven alacağım, koku alacağım, dudak boyası alacağım, 6.25 franklık, 19.50 franklık bir sürü şey alacağım, ucuz olsun da ne olursa alırım. Önemli olan, para harcama duygusu. Kırmızılı, yeşilli, mavili yapay taşlarla süslenmiş bileziklere bakacağım, inci taklidi gerdanlıklara, sigara tabakalarına, taşlı bağa taraklara. ... Ve birkaç kadeh içtikten sonra, gün dün müdür, bugün mü, yarın mı bilemeyeceğim.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Odamın anahtarını almak için ofise girdiğimde, patronun karısı, bir İngiliz mösyönün bana bir not bıraktığını bildiriyor. Bir İngiliz mösyö mü? ... Evet, kendisi öyle anlamış – Londra'dan bir mösyö.

> Allo! Sizi bir göreyim diye uğramıştım. Benim işler gayet iyi. Şansım çok açıldı. Yarın ya da öbürgün Paris'ten ayrılıyorum. Sizi göremediğime üzüldüm.
>
> RENÉ

Dördüncü katın merdiven başına vardığımda, gezgin satıcı kapısını açıp kafasını dışarı çıkarıyor. "Vache! Sale vache," diyor beni görünce. Kafası içeri giriyor, kapısı çarpılarak kapanıyor ama yüksek, tiz bir sesle konuşmayı sürdürüyor.

Paltomla şapkamı çıkarıyorum, yeni aldığım çoraplarla kokuyu kaldırıyorum. Bunları yaparken kulağımı dört açmış dinliyorum dediklerini işitebilmek için.

Ses susuyor. Kapım güm güm vuruluyor. Artık bu kadarı da fazla, şimdi ben de ağzıma geleni söyleyeceğim. Senden korktuğumu sanıyorsan yanılıyorsun. Şimdi bekle bak görece. ...

Marş marş kapıya gidip arkasına kadar açıyorum.

Karşımda jigolo duruyor, heyecanlı ve hayatından

memnun görünüyor. İki eliyle birden elimi tutuyor.

"Daha önce de uğramıştım. Söylediler mi? ... Peki, ne oldu? Neden bu kadar korkmuş görünüyorsunuz?"

"Korkmuş değilim. Sinirlenmiş görünüyorum."

"Yooo, korkmuş görünüyorsunuz. Kimden korktunuz? Benden mi yoksa? Bu ne büyük iltifat!"

"Yan odadaki adam sandım. Bana bağırıp çağırdı da. Âsabımı bozuyor."

"Size kabalık mı etti? Voulez-vouz que je lui casse la gueule?" diye soruyor.

"Hayır, katiyyen. Kesinlikle yapmayın."

"İsterseniz yaparım. Tek bir konuda değil, çeşitli bakımlardan işinize yarayabilirim."

"Aman Allahım, hayır! Böyle bir şey yapmayın."

"Neyse, belki de haklısınız. Kimliğimi cebime koymadan kavgaya filan karışmamakta yarar var. Yakında alacağım kimliğimi. Yarın her şey hallolacak. ... Bu odayı sevdim," diyor. "Güzel bir oda, çok sevimli bir oda. Yataklardan başka bir şey yok. Oturabilir miyim?"

"Yalnızca iki yatak var."

"Eveeet, görüyorum ki öyle – yalnızca iki yatak. Ama, nedense, bir sürü yatakla doluymuş izlenimini uyandırıyor. ... Bugün burada nerdeyse bir saat bekledim. Otelci kadına Londra'dan bir dostunuz olduğumu söyledim. İngilizce konuştum onunla, o da istersem burada bekleyebileceğimi söyledi."

Anlaşıldı, 'Vache! Sale vache!' ın sebebi buymuş demek.

"Çok iyi hoş da, size buraya gelmemenizi söylemiştim siz de gelmemeye söz vermiştiniz."

"Peki ama, neden? Aşağıdaki kadın son derece nazik. ... Sizi anlamıyorum. Kadının aldırdığı yok ki. Buraya her saat birini getirseniz sesini çıkarmaz. Bu odayı, bu oteli ziyan etmek yazık. Çok çok iyi sevişilir bu odada. Burada bulunduğunuz sürece gerçekten ziyan mı ettiniz odayı? Hiç sanmıyorum, inanmam." Yüksek sesle gülüyor. "Şu gözlere bakın, gözlerinizin altındaki derin mor halkalara – onlar nerden çıktı peki?"

"Hiç de sandığınız gibi değil. Uykusuzluk çekiyorum, uyuyabilmek için luminal alıyorum."

"Zavallı kız, zavallı kızcağız," diyor gözlerime dokunarak. "Üstelik benim bu soruna çare bulmama da izin vermiyorsun."

Artık benimle alay edilmesinden bıktım – bıktım, bıktım, bıktım benimle alay edilmesinden. Allez-vous-en, salaud. Eğlence konusu olmaktan bıktım.

Sinirlendiğimi anlıyor. Son derece terbiyeli, resmi bir sesle diyor ki: "Bu akşam benimle bir aperitif almayı kabul edip etmeyeceğinizi sormaya gelmiştim. Lütfen kabul edin. Etmezseniz müthiş düş kırıklığına uğrayacağım."

Ne kadar çabuk, ne kadar kolay oldu bu tavır değişikliği, kuyruğunu salladığı gibi bir yerden bir başka yere kayan bir balık sanki.

"Pekâlâ, saat yedibuçukta Closerie des Lilas'ya gelirim. Şansının yaver gittiğine sevindim."

"Amerikalı bir kadınla tanıştım," diyor esrarlı bir havayla. "Çok güzel ve çok çok zengin. Nasıl derler – üstünden akıyor?"

"Paçalarından akıyor."

"Evet, paçalarından akıyor."

"Ritz'in barına mı gittin?"

"Hayır."

"Öyle bir kadınla Dôme'da karşılaşmış olamazsın."

"Dôme'da değil. Hani Danimarkalı bir yer var ya, orada. İşte, konuşmaya koyulduk, derken başka bir yere gidip dans etmek istediğini söyledi. Ben de çok açık sözlülükle dedim ki - çok açık sözlü davrandım, anlıyorsunuz ya. ..."

"Hiç kuşkum yok."

"Dedim ki: 'Bunu ben de çok isterim, hem de pek çok. Yalnız, ne yazık ki, şu sıra meteliksizim - yani, nerdeyse meteliksizim.'Ondan sonra her şey yolunda gitti. Meurice Otelinde kalıyor. Çok başarılıydım."

"Olanları bana anlatmak için ta buralara kadar gelmekle büyük nezaket gösterdiniz."

"İşte mesele burada. Sizin anlayamayacağınız bir şey bu. Ama, benimki gibi bir yaşam sürdürdüğünde insan bâtıl inançlara çok bağlanıyor ve bana şans getirdiğinize inanıyorum. Sizinle tanıştığım geceyi hatırlıyor musunuz? Cesaretim iyice kırılmıştı, berbattım. Siz bana şans getirdiniz."

Şans getiren kadın. ... Doğrusu kendimi hiç böyle bir bağlamda düşünmemiştim.

Elimi eline alıyor, yüzüğüme bakıyor, gözleri kısılıyor.

"İşe yarar bir şey değil," diyorum. "Etse etse elli frank eder - belki o kadar bile değil."

"Ne ? Eliniz mi?"

"Elime bakmıyordun, yüzüğüme bakıyordun."

"Ohooo, bu hanım da ne kadar kuşkucu. Olağanüstü. ... Ama bu akşam geleceksiniz, değil mi?"

"Evet, geleceğim. Geçen akşam oturduğumuz yerde. Saat yedibuçukta orada olurum."

Çıkıp gidiyor, hâlâ zafer kazanmış gibi bir ifadeyle.

Odanın içinde beş aşağı beş yukarı dolaşıyorum. Heyecanlıyım. Aynaya gidip kendime bakıyorum, kendimi uzun uzun süzüyorum, yüzümü buruşturuyorum, dişlerime bakıyorum. Bu ışığın Allah cezasını versin – bu kadar loş ışıkta ne görüp de nasıl boyanacağım?

Kendimden hoşnut sırıtarak ortalıkta koştururken birden duruyorum ve kendi kendime diyorum ki: "Hayır, hiçbir şey yapmayacağım, hiçbir şey. Biraz gururlu olalım, biraz onurlu olalım sonunda, Allah aşkına. Bugün satın aldığım çorapları bile giymeyeceğim. Hiçbir şey yapmayacağım, hiçbir şey. Artık bu insanların önünde yüzler takınıp pozlar vermeyeceğim."

Ayrıca, aslında bu heyecan da son derece yüzeysel. Derinlerde kayıtsızım. Derinlerde durgun bir su var, sakin ve kayıtsız – acı bir huzur, ölüme çok benzeyen, nefreti çok andıran. ...

Binaltıyüz frankım kalmış. Bugün seçtiğim elbiseyi almaya yeter, otel faturasını ödemeye ve Londra'ya dönüş biletine yeter. Geriye ne kalıyor? Dörtyüz frank kadar. Yanıma ikiyüz elli alsam. İkiyüzü yemeğe gider, yemek yersek eğer tabii. Ellisini çantamdaki aynanın arkasına saklarım, kavga ettiğimiz takdirde, pisleştiği takdirde taksiyle dönebilmek için. "Hey, taksi" dediniz mi her şeyden kurtulursunuz.

On dakika geç gitmek üzere ayarlıyorum kendimi, saat sekize yirmi kala Closerie des Lilas'dayım. Terasta şöyle bir bakınıyorum. Kimseler yok. Köşeyi dönüp öteki yanına bakacak değilim. Bu kadar soğuk

bir gecede mutlaka içerdedir.

Bardaki taburelerden birinin üstünde çok güzel bir kız oturmuş, içkisini içiyor. Jigolo görünürde yok.

Bir cinzano söylüyorum ve her an nabzımı yokluyorum sanki. Düş kırıklığı duyuyor muyum? Sinirleniyor muyum? Hayır, çok sakinim, hem de çok kendime güvenli. Onun buralarda bir yerde olduğunu sanıyorum.

Garsona soruyorum: "Terasta kimse var mı?"

"Yoo, hiç sanmam. Bu gece hava çok soğuk."

"Gidip bir bakar mısınız?" diyorum. Sukûnetim ve özgüvenim yerli yerinde. "Bekleyen biri varsa, benim içerde olduğumu söyler misiniz?"

Adam bir dakika sonra geri geliyor, jigolo peşinde.

"Demek buradasınız. Beni atlattınız sandım."

"Eminim dünyanın sonu geldi sanmışsındır. Eminim inanamamışsındır."

"Doğrusu, hayır, inanamadım," diyor. "Ama garson geldiğinde inanmaya başlıyordum. İçimden sövüyordum. Geçen gece oturduğumuz yerde demiştiniz, ben de orada bekliyordum. ... Üşüdüm. Isınmak için iki Pernod içtim, gene de üşüyorum. Ellerime bir dokun. Bir Pernod daha içeceğim."

Biraz sarhoş görünüyor, ama güneyli tipi bir sarhoşluk bu – son derece canlı, son derece gergin.

Bardaki kız, taburesinden inip önümüzden ağır ağır geçerek çıkıyor.

"Aaah, ne güzel bir kız! Bak. Şu yürüyüşüne bak. Kalçalar nasıl kıvrılıyor. Ayyy, çok güzel, değil mi? Vücudu şahane olmalı bu kızın!"

"Peşinden gidip öğrenmek istemez misin?" diye

soruyorum. "Sanırım onun istediği de bu."

"Yo, yo ben seninle konuşmak istiyorum."

"Ben de onun için geldim. Konuş."

"Yemek yerken konuşuruz," diyor. ... Karşılık vermem için yarım saniye susuyor.

Benimle yemek yemeğe davet ediyorum onu.

"Teşekkür ederim," diyor. "Açık konuşmak gerekirse, bu içkileri ödedikten sonra pek param kalmayacak."

"Ne? Amerikalıdan para sızdırmadın mı?"

"Yooo, daha değil, daha değil. Ondan istediğimde iyi bir şey isteyeceğim. Ama bu konuda çok acele davranmamak gerek, elbet. Hazır olması gerekir. ... Nerdeyse hazır o da. Sanırım yarın tam hazır olacak."

Konuştuğu sürece dümdüz gözlerimin içine bakıyor, bana meydan okuyormuş gibi bir havası var.

Takside giderken, "Yemek parasını şimdiden verir misin, restoranda vereceğine," diyor. "Öylesini tercih ederim."

"Tabii, zaten verecektim."

İki yüz frankı uzatıyorum, ağız kenarları aşağı doğru bükülüyor.

"Her şeyi ödedikten sonra – yemek, içkiler, taksiler," diyorum, "sana iki frank kadar kalacak. Hesabını yaptım."

"Oh, ce qu'elle est rosse, cette femme!"

Bu adamda öyle bir şey var ki, nedense çok doğal ve neşeli görünmesini sağlıyor – benim de kendimi doğal ve mutlu hissetmemi sağlıyor bu, sanki gençmişim gibi – ama gerçekten genç. Hiç genç olamadım ben. Gençliğimde hep çok gergin, çok kaygılıydım. Gerçek-

ten genç olmadım hiç. Hiç oynamadım. ...

"Karnım aç," diyor. "O kadar acıktım ki, yemekten başka bir şey düşünemiyorum. Yemek, yemek, sonrası hiç önemli değil."

"Sevdiğim şık, keyifli bir başka yer burası da," diyorum. "Göreceksin bizden başka kimse olmayacak."

Oysa, tesadüf bu ya, bizden başka birkaç kişi var, hepsi de ciddi ciddi atıştırıyorlar.

Kendimi iyi bir ışıkta görmek istiyorum, üst kata, tuvalete çıkıyorum. Pig and Lily'nin en çekici yerlerinden biri tuvaletleri. Son derece temiz, görkemli, iyi aydınlatılmış, bol aynalı ve sizi gözetleyecek birileri yok. İyi görünüyor muyum? Fena değilim. Aslında, hiç fena değil. ...

"Nihayet," diyor aşağı indiğimde. "Nihayet karnımızı doyurabileceğiz.

Hiç aç değilim. Hiç de keyifli olmayan bu lanet olası yerde yemeklerin de iyi olmadığını farketmiştir herhalde. Ama farketmemiş görünüyor. Bol bol yiyor. Konuşuyor.

Amerikalı kadın hikâyesine inanmıyorum – kafadan uydurdu onu sanıyorum. Gene de, kendi kendisinden bu kadar hoşnut ve emin durduğuna göre birşeyler olmuş olması gerekir. Ayrıca, birkaç güne kadar Londra'ya kapağı atacağından da emin görünüyor.

Benden, işine yarayacak bazı bilgiler edinmeye çalışıyor. Gece kulüpleri, örneğin, lokantalar. Hangileri gözde yerlermiş? Londra'da her şey kulüplerde oluyormuş, öyle mi? Kulüpler, kulüpler. ... Evet, her şey kulüplerde olur Londra'da, kulüpler, kulüpler, kulüpler, kulüpler. ... Gerçekten şık bir terzi nerede buluna-

bilirmiş? İyi terziler gazetelerde ilân veriyorlar mıymış?

"Bilmiyorum. Bu gibi şeylerin sorulacağı bir kişi değilim."

"Bir parti verip beni dostlarınla tanıştıramaz mısınız?" Yarı alaycı, yarı yaltaklanarak söylüyor bunu.

"Hiç dostum yoktur."

"Aaa, yazık, çok yazık."

Anlaşılan hiç Londra'da bulunmamış ama kent hakkında çok bilgisi var. Birileri şunu söylemiş, birileri bunu söylemiş.

İkinci şişe şaraba başladığımızda, Manş'ın öteki kıyısındaki altın madeni hakkında bir sürü şey öğrenmiş bulunuyorum.

Orada durum bir garipmiş – arkadaşlarının dediklerine göre. Erkeklerin yüzde ellisi homoseksüel olup geriye kalanların çoğu da o işten pek hoşlanmıyorlarmış. Zavallı İngiliz kadınları aşka deli gibi susamışlarmış, aman Allah! Ve işini bilen bir adama bu iş için para vermeye dünden hazırlarmış, aman Allah! Durum bir garipmiş, kısacası.

Üç beş adım ötede, Manş'ın karşı kıyısında, el değmemiş bir altın madeni. ...

Çok az yemek yediğim için şarap etkisini çabuk gösteriyor ve bu iyimser geri zekâlıyla tartışmaya girişiyorum.

Ama, ileri sürdüğüm tüm iddiaları dinledikten sonra sakin bir sesle diyor ki: "Kadın olduğun için böyle söylüyorsun, İngiltere'nin kadınlara yaramayan bir ülke olduğunu herkes bilir. Eski bir deyim bile vardır: 'Türkiye'de köpek, İngiltere'de kadın mutsuzdur'. Ama benim için her şey farklı olacak."

O öyle sanıyor. Cinsel değil ırksal özelliklerle boğuşmak zorunda kalacağını anlayacak çok geçmeden. Çelikten bir erdemdir İngiltere'de aşk. (Genelde bir sağlık meselesi, azizim. Muzır bir gereksinme – muzır bir gereksinme üstüne kim kafa yorar, kim para ya da vakit harcar? ... Hepimizin bir tutam gül yaprağı var ama, gül yaprağından oldukça hafif bir müsil yapılır da ondan.)

"Bence dikkatli ol. Onca çabadan, uğraşmadan sonra sahte taşlarla süslü bir sigara tabakasından başka bir şey geçmeyebilir eline."

İşlerinin yolunda gideceğinden o kadar emin ki, acıyor insan. Bir de yakışıklı ki bu küçük şeytan, öyle canlı, neşeli, sağlıklı ki, sanki çok içmeyen, sanki. ... Mesleğinin tekniklerinden söz ediyor – çok anlamsız geliyor bana. Herhalde anlamsızdır da. Yalnızca beni şoke etmeye ya da heyecanlandırmaya falan çalışıyor.

...

Saat dokuzbuçuk oldu. Hâlâ öylece oturmuş gevezelik ediyoruz.

"İngiliz erkeklerinin giysilerini çıkarmadan sevişmeleri, böylece işin daha saygın olacağını düşündükleri doğru mu?"

"Evet, elbette. Bütün giysileri üstlerinde olur. Tabii, bir de muşamba."

Bu laftan sonra tam gaz yola koyuluyoruz.

"Şimdi gerçekten komik bir şey göstereceğim," diyor. "Şu kaşığa bak, içindekini görüyor musun?..."

"Evet, oldukça komik."

"Daha iyisini de yaparım," diyor.

Dikkatle izliyorum. Bu numarayı öğrenebilirsem, eğlendirme dağarcığıma eklersem, değerim yükselir.

Bunu sever misin? Şunu sever misin? Gerçekte her şeyden çok neyi seversin? Geçende çok garip bir şey işittim, sana anlatayım. Vesaire, vesaire. ...

Gerçekten de usta – sakin ve kayıtsız, gözünde pis bir ışık yok. Ama sesi gittikçe yükseliyor. Neyse ki yalnızca bir tek dolu masa kaldı salonda, onların da İngilizce anladıklarını sanmıyorum.

Ama patron kesinlikle anlıyor. Kahveyi getirdiğinde bana yarı acıyan, yarı ayıplayan bir havayla bakıyor, sanki, "Olmadı, hiç olmadı, ben sizi daha aklı başında biri sanırdım. ... Hiç olmadı bu. ..." dercesine. Evet, mutlaka ingilizce anlıyor.

Bakışlarına karşılık ben de ona gözümü dikiyorum. Eee, n'apalım, ne olmuş yani, seni aksi ihtiyar? Sen tümüyle suçsuz ve kusursuz musun? Öyle misin? Hiç sanmıyorum. Ben sana bir şey demiyorum, sen de beni eleştirme. Tamam mı?

Ağırbaşlı, onurlu bir havayla yanımızdan uzaklaşıyor. "Tous piqués," diyordur kendi kendine, "tous dingo, tous, tous, tous. ..."

Gene de bu konuşma artık canımı iyice sıkmaya başladı. Nereye varmak istiyor? ... Haa, anlaşıldı!

"Her şeyi ayarladım. Terasta seni beklerken garsona sordum. Senin otele dönmemizi istemediğine göre, götürebileceğim başka bir yer öğrendim. Raspail Bulvarı üstünde gayet iyi bir otel varmış."

"Aman Allahım!" diyorum. "Garsona mı sordun?"

"Evet, tabii. Garsonlar bu gibi yerleri iyi bilirler."

"Buyrun, bir daha o kafe'de yüzümü gösteremeyeceğim demek."

"Bir de burjuva olmadığını söylüyorsun."

"Ben öyle bir şey demedim. Sen dedin."

Aslında o haklı tabii. Yarın, hiç çekinmeden o kafeye gidip, terastaki aynı masaya oturup bir içki içmeliyim. Ama "yarın" diye düşündüğümde kafamda bir boşluk var, bir delik – sanki dipsiz bir kuyuya yuvarlanıyorum. Yarın hiç gelmez.

Diyorum ki: "Yarın hiç gelmez."

"Anlamıyorum."

"Dinle. En başından beri söylüyorum bunu – benden hayır yok sana. Ne diye hâlâ sürdürüyorsun bu numarayı? Aptalca bir şey."

"Yazık," diyor kayıtsızca, "çok yazık. Ne güzel olacaktı oysa. Seni kesinlikle düş kırıklığına uğratmayacaktım."

(Peki, ya ben seni düş kırıklığına uğratsaydım?)

Akıllı bir herif bu, ne düşündüğümü hissediyor. Diyor ki: "Benden korkman gerekmez, bunu bil. Kıyıcı, kötü sözler etmem sana ya da senin hakkında. Kadınlara zalim davranmam – bu yönde yani. Çünkü, severim kadınları. Oğlanları sevmem. Fas'ta denedim bir kere ama hiç tutmadım. Kadınları seviyorum ben."

"Ağırlığın kadar altın değerindesin anlaşılan. Umarım elde edersin."

"Sen kızlardan mı hoşlanıyorsun?" diye soruyor meraklı bir bakışla.

"Hayır."

"Ne? Hayatın boyunca sevebileceğin bir kızla karşılaşmadın mı hiç?"

"Hayır, hiç. ... Evet, bir kere. Bir genelevde bir kız görmüştüm, onu sevebilirdim."

"Yeri de uygunmuş!"

Gülüyor. Patron irkiliyor, bizden yana bakıyor,

omuzlarını silkip sırtını bize dönüyor.

"Neden sevdin o kızı?"

"Bilmem ki," diyorum. "Ne biçim soru bu?"

İnsan birini neden sevdiğini nerden bilir? Yıldırımın nereye düşeceğini bildiğini iddia etmek gibi bir şey bu. Ya da, bana hep öyle gelmiştir.

"Şu kızı anlatsana bana."

"Anlatacak pek bir şey yok, ondan hoşlandım işte. Son derece yumuşak ve hüzünlü duruyordu. Sık sık olmayan bir şey."

Çok eğleniyormuş gibi bir hali var.

"Seninle sevişti mi?"

"Ne münasebet?" diyorum. "Elbette, hayır."

"Ne oldu peki? Hadi, anlat, n'olur."

"İşte, ben birtakım duygusal düşüncelere dalmışken, yeni bir müşteri geldi, o da adamın çevresine doluşan kızların yanına koştu. Hep öyle yapmazlar mı? ... Genelevlerden tiksinirim zaten."

(Şimdi, bu kız, geçmişin neresinden fırlayıp geldi böyle? Güzel değildi, hiç parlak değildi. Besbelli kötü bir yaşam sürdürüyordu. Ama kollarımı ona dolayıp gözlerinden öpmeyi, onu avutmayı istemiştim – bu, sevgi değilse, nedir?)

"Bütün kadınlar genelevlerden tiksinirler," diyor.

"Yaa, öyle mi? Bazılarının konuşmalarına bakılırsa hiç de öyle değil. Hem, benim başka kadınlara benzediğimi söyleme – başkalarına benzemem ben."

"Evet, bütün kadınlar böyle derler," diyor.

Havada bir gerginlik, hattâ düşmanlık seziyorum. Kavga ederek ayrılırsak yazık olur.

"Ben kimsenin işine yaramam," diyorum. "Cérébrale biri olduğumu görmüyor musun?"

Düşünüyorum da, "Yalnızca bir Cérébrale ya da Düş Kurmamı Engelleyemezsiniz" gibisinden bir kitap adı ne kadar komik olurdu. Ama tabii, gerçek olarak benimsenmesi, şu ya da bu biçimde inandırıcı olabilmesi için bir erkek tarafından yazılması gerekirdi. Ne yazık, ne kadar çok yazık!

"Sen kendini öyle mi görüyorsun?" diye soruyor.

"Tabii, elbette."

"Bense seni hiç öyle görmüyorum. Daha ziyade aptalca olduğunu düşünüyorum."

Bu laf olduğum yere mıhlıyor beni. Beni şimdi aptal buluyorsa, olağan günlük konuşmalarımı duysa ne der acaba? "Sanırım bugün hava iyi olacak – evet, umarım öyle olur – evet – evet – evet – "

"Beni aptal mı buluyorsun?" diyorum.

"Yo, yo, hayır, sinirlenme. Aptal demek istemiyorum. Yani, düşüncelerinden çok duyguların derin demek istiyorum."

Öyle mi acaba? Bilmem ki. ... Ya, demek aptal. ... Kafamın içinde son derece gülünç bir monolog sürüp gidiyor – ya da bana son derece komik geliyor. Yüksek sesle gülmemek için kendimi tutmam gerekiyor, onun için diyorum ki: "Bu konuşmanın entelektüel düzeyi çok yükseldi. Cérébrale dediğimiz ne ki zaten? Ben bilmiyorum, ya sen?"

"Bir cérébrale," diyor ciddi ciddi, "erkeklerden hoşlanmayan ve de onlara ihtiyacı olmayan bir kadındır."

"Ha, öyle mi' Ben de hep merak ederdim. O dediğin kadınların pek bol olduğu kesin. Sayıları gün geçtikçe kabarıyor da."

"Ama, cérébrale dedikleri, kadınları da sevmez.

Kesinlikle hayır. Gerçek bir cérébrale, hiçbir şeyi, hiç kimseyi sevmez, kendisinden, kendi beyninden ya da beyni sandığı şeyden başka."

Silindir şapka giymiş zenci bir çocuk kadar kendi kendinden hoşnut. ...

"Yani, bir canavar."

"Evet, bir canavar."

"Eee, bu durumda, beni aptal bulman bayağ içimi rahatlattı. ... Hesabı isteyelim, hadi. Gidelim artık."

"Geçen sabah sana telefon ettim," diyor.

"Biliyorum. Uykudaydım. Aşağı ininceye kadar kapanmıştı."

"Kim olduğunu anlamış mıydın?"

"Sen olabileceğini düşündüm. Emin değildim."

"Paris'te arkadaşların var demek?"

"Geçen gün tanıştığım iki Rus'tan başka bir tek allahın kulunu tanımıyorum burada. Rusları sevdim ama."

"Ruslar, ha?" diyor kin dolu bir sesle. "Paris'teki Ruslar! Onların ne olduğunu herkes biliyor – ya yahudi ya yoksul beyazlar. Dünyanın en sıkıcı insanları. Korkunç tipler."

Nedense bu dediklerine bozuluyorum. Burada aradığımı merak etmeye başlıyorum. Kutu boyutlarındaki bu lokantada, açık saçık fıkra alışverişine meraklı bu lanet olası jigolonun karşısında ne işim var? Kaçmak istiyorum. Buradan çıkıp gitmek istiyorum.

"Sergi'ye gidiyorum," diyorum. "Paris'ten ayrılmadan önce bir kere de gece görmek istiyorum."

"Sergi mi?"

"Sen görmedin mi?"

"Hayır, görmedim. Sergi'de ne işim var?"

"Neyse, ben gidiyorum. İstemiyorsan gelmek zorunda değilsin. Tek başıma giderim."

Tek başıma gitmek istiyorum, taksiye binmek, sokaklardan geçmek, orada tek başıma durup soğuk ışığın altında fıskıyelere bakmak istiyorum.

"Ne münasebet?" diyor. "Madem sergiye gitmek istiyorsun, birlikte gideriz. Elbette."

*

Trocadéro kapısından giriyoruz. Etrafta pek kimse yok. Soğuk, boş, çok güzel – gözümün önüne tam böyle getirmiştim, bunu istemiştim.

"Şu tepedeki ışık ne?" diye soruyor.

"Barış Yıldızı. Tanımadın mı?"

Uzunca bir süre bakıyor.

"Ne kadar mesquin! Çok bayağı, bu Barış Yıldızı."

"Binanın mimarisi çok iyi," diyorum ilkokul öğretmeni sesiyle.

Fıskıyelerin üstüne düşen gezi yerinde durup aşağı bakıyoruz. Evet, istediğim buydu – soğuk fıskıyeler, soğuk hava, suyun üstünde gökkuşağı ışıkları. ...

Yineliyor: "Senin Barış Yıldızı çok mesquin."

Bir süre daha duruyoruz orada, parmaklıklara dayanarak. Koluma giriyor. Titrediğini hissediyorum. Bunu ona söylediğimde. "Eeee, Fas'tan sonra burası soğuk," diye cevaplıyor.

"Ha, evet, tabii. Fas."

"Benim Fas'tan geldiğime inanmıyorsun, değil mi?"

Başka hangi konuda yalan söylemiş olursa olsun,

giysilerinin bu havaya uygun olmadığı doğru.

Işıklar, suların üstünde titreşiyor, fışkıran fıskıyeler soğuk ve güzel. ...

"Amerikalı kadından para isteyip kendine bir palto alsana."

"Hayır, biraz sabredeceğim. Giysilerimi Londra'dan satın almak istiyorum."

Hey Allahım! Gene Londra terzilerinin adreslerini sormaya başlayacak. ...

"Gidip bir yerde bir şey içelim. Isınırız."

"İçmek mi?" diye soruyor. "Ha evet, tabii. Peki, ya, ucuz bir içki içmek uğruna bu soğukta bir sürü yol yürümek istemiyorsam?"

Islık çalmaya başlıyor tıpkı cesaretini yitirmemeye çabalayan küçük bir çocuk gibi – çok yüksek, berrak, saf bir ıslık.

"O melodinin adı ne? Hoşuma gitti."

"Lejyon Marşı," diyor, "gerçek olanı. Ya da ben öyle sanıyorum. Ama nerden bilebilirim ki?"

"Fas'ı anlatsana bana."

"Hayır, orası hakkında konuşmak istemiyorum. ... Düşünmek bile istemiyorum," diyor fazlaca yüksek bir sesle. "Hadi, gidip içkimizi içelim."

"Veda içkimizi," diyorum.

"Pekâlâ – veda içkisi olsun. Ama burada değil. Burdan çıkalım..."

Takside, birbirimize değmeden yanyana oturuyoruz. Hafiften ıslık çalmayı sürdürüyor yol boyunca. Camdan sokakları seyrediyorum. Eee, Paris şehri, işte geldik gidiyoruz, bu veda içkisi olacak. ...

"Nereye gidiyoruz?" diye soruyor.

Tam Les Deux Magots'yu geçmekteyiz.
"Burası iyi. Buraya girelim."

Kafe çok kalabalık değil. Herkesten mümkün olduğu kadar uzak bir masa seçiyorum. İki konyak ısmarlıyoruz.

Yaşının yirmi altı olduğunu söyledi bana, ama daha büyük olduğunu sanıyorum – otuz var. Ayrıca jigoloya benzemiyor, hiç mi hiç benzemiyor.

Birdenbire utangaç ve güvensiz hissediyorum kendimi. (Ne kadar saçma! Adama belli etme bari. Allah aşkına.) Konyak-sodamın yarısını içip Deux Magots'ya en son geldiğim geceyi anlatmaya koyuluyorum, nasıl bir süredir Antibes'de kalıyormuşum da döndüğümde gayet güzel yanmış ve çok neşeli ve paralıymışım ve işte bütün olan bitenler.

"Parayı kendim kazanmıştım. Sans blague. O kadar komikti ki. Çok zengin bir kadın için peri masalları yazmıştım. Birini bulmak için Montparnasse'a gelmişti, tabii herkes birden atladı. Aralarında en ucuz ben olduğum için beni seçmişti. Sonra, yeniden Montparnasse'a –çok zengin olarak– döndüğümde olayı kutladık. Bu kafeden başladık, çünkü bu yerlerde bir otelde kalıyordum."

Bir yandan konyak-soda, bir yandan yeniden Deux Magots'da bulunmak, geçmişteki olayları kafamın içinde döndürüp dolaştırıyor. Sabahları erkenden, sırtında sabahlığı, saçları iki örgü halinde iki omzunda, odama gelirdi. Doğrusu pek şeker bir görünümü olurdu. "Uyandınız mı, Bayan Jansen? Aklıma bir öykü geldi. Stenoyla alabilirsiniz, değil mi?" "Hayır, korkarım steno bilmiyorum." (Dolandırıldım! Verdiğim on-

ca paraya karşılık steno bilmesi gerekiyor.) "Ama ne anlatmak istediğinizi bana söylerseniz, sanırım yazabilirim." O da başlardı anlatmaya. "Bir varmış bir yokmuş. bir kaktüs –" Ya da beyaz bir gül ya da sarı bir gül ya da kırmızı bir gül, aklına ne geldiyse o sırada. Bütün bunlar sabahın altı buçuğunda oluyor, dikkatinizi çekerim. ... "Bu öykü," derdi kaygılı bakışlarla, "aslında bir alegori. Ne demek olduğunu anlıyorsunuz, değil mi?" "Evet, anlıyorum." Ama ne tür bir alegori olduğu konusunda açık seçik bir şey demezdi hiç. "Bir Acem bahçesi olsun, olabilir değil mi?" "Olmaması için bir sebep göremiyorum." "Ha, bir de, sizinle bir konu görüşmek istiyorum, Bayan Jansen. Korkarım Samuel son yazdığınız öyküyü beğenmemiş." Aman Allahım, yüreğim kayar gibi oluyor – tıpkı hızla asansörle iniyormuşum gibi. Bu iş gerçek olamayacak kadar iyiydi zaten. "Beğenmemiş mi? Çok üzüldüm. Nesini beğenmemiş?" "Korkarım yazma stilinizi beğenmiyor. Aslında dediği, yani diyor ki, bu öykülere ne kadar para verdiği düşünülürse, hep kısa kısa kelimelerle yazmanızı doğru bulmuyor, garip karşılıyor. Çok tekdüze oluyormuş, öyle söylüyor. Hiç uzun kelime bilmiyor musunuz, biliyorsanız eğer, lütfen kullanır mısınız?... Madam Holmberg benimle işbirliği yapmaya çok hevesli. Üstelik kendisi gerçek bir yazar – Napolyon'un Yaşamı adlı kitabının üçüncü cildini yeni tamamladı." Bu incelikli imadan sonra ekliyor: "Samuel sizinle kendisi konuşmak istedi ama, ben böylesini tercih ettim. Çünkü sizi incitmek, kalbinizi kırmak istemiyorum. Onun görüşlerini size ilettiğimde, daha iyi yazmaya başlayacağınızdan emin olduğumu söyledim kendisine. Sizi incitmeyi hiç istemiyorum, çünkü garip

bir biçimde birbirimize çok benzediğimize inanıyorum. Sizce de öyle değil mi?" (Hayır, hiç de öyle değil, seni kendini beğenmiş, şımarık sersem.) "Öyküyü beğenmediği için çok çok üzgünüm," diyorum.

Kocaman bir masanın başında oturuyorum, önümde beyaz bir kâğıt, dışarda güneş ve mavi Akdeniz. Monte Carlo, Monte Carlo, kıyılarında Maaaviiii-Ak-deniiz-iiiin, Monte Carlo, Monte Carlo, orada bekler faaa-tihi-kalbi-miiiiiin. ... Acem bahçesi. Uzun kelimeler. İncelikli tezatiyet? Buğulu şeffafiyet? ... Eminim, olayların akışının felâketlerle bezenmesini ve merkezkaçımsı karışıklıklar olmasını istiyordur. İyi hoş da, bunları bir Acem bahçesine nasıl sokacağım? ... Belki de becerebilirim. Hayatta daha garip şeyler bile olmuştur. ... Boş bir kâğıt önümde. ... Bir varmış bir yokmuş, vakti zamanında bir kız varmış, davar güdermiş. ... Acem bahçeleri. ... Dışarda hava o kadar güzel ki. Bir yerlerden müzik sesi de geliyor. ... Yaz bakalım, hey Allahım, mümkün olduğunca uzun kelimelerle. Dışardaki müzik, *Valencia* çalıyor. ... "Hâlâ burada mısınız, Bayan Jansen? Sokağa çıkmadınız ya? Aklıma yeni bir öykü geldi. Bir varmış bir yokmuş. ..."

Dünyada bunun kadar kurnaz bir kadın az bulunur, taş kadar da sert üstelik, ve de malına mülküne inanılmaz düşkün! Louis Quinze koltuklarından birinin üstüne bir damla şarap dökülmeyegörsün, ortalığı ayağa kaldırırdı. Koltuklar da sahici Louis Quinze tabii.

Bu gibi insanları açıklamak için, kafalarının su geçirmez bölmelere ayrıldığını söylerler ya, bana hiçbir zaman öyle gelmemiştir. Kafalarında ne varsa, bir ge-

minin ambarındaki sintinedeki su gibi bir o yana bir bu yana çalkalanıp duruyor – öyle su geçirmez bölmeler yok. ... Periler, kırmızı güller, mülkiyet duygusu – Tabii birtakım şeyleri bizim gibi hissetmiyorlar – Ayışığında zambaklar – Ölümden sonra bir yaşam olduğuna inanıyorum. İspatını gözlerimle gördüm. Bu dünyada kaybettiğimiz sevdiklerimizi öteki dünyada bulacağız – Samuel süppozütuarlarını satın almayı unutmuş – Bu durumda acımak söz konusu olamaz – O gibileri pahalı restoranlara götürmem. Tamamiyle gereksiz, üstelik akıllarına olmadık fikirler girebilir. Böylesi *iyilik* olmuyor ki – Gene de, bütün kuşcuklar öter – Psikanaliz işe yarayabilir. Adler'in yaklaşımı Freud'den daha sağlıklı, ne dersiniz? – İngiliz yargıçları hiç hata yapmaz – Bu piano sanki Mısırlı – Yani öyle bir duygu uyandırıyor. ...

Hepsi aynı gemi ambarında çalkalanan sintine suyu. Su geçirmez bölmeler yok. ...

İşte bütün bunları René'ye anlatmaya çalışıyor, bu arada kıkırdayıp duruyorum ki, birden sözümü kesiyor.

"Ama ben o kadını tanıyorum. Çok iyi tanıyorum. Gene inanmıyorsun bana. Ama inanmamazlık edemezsin bu kez. Dinle, neye benzediğini söyleyeceğim –" Ve kadını harfi harfine tarif ediyor. "Ev ise şöyleydi –" Bir zarfın arkasına küçük bir kroki çiziyor. "Şurada palmiye ağaçları. Burada, giriş kapısının merdivenleri. Korkunç bir İngiliz uşak vardı, hatırlıyor musun? Şurada iki vitrin dururdu içinde yeşim taşından biblolar falan, öteki iki vitrinde de porselen koleksiyonu vardı. İkinci kata çıkan dairemsi çifte merdivenler – akşamları nasıl aşağı inerlerdi hatırlıyor musun?"

"Evet," diyorum. "Bir merdivenden nasıl inilir, çok iyi bilirim ben."

"Sen hangi yatak odasında kalıyordun? İkinci katta, tam banyoya girmeden, yeşil saten kaplı divanı olan odada mı?"

"Hayır, benimki üçüncü katta, öylesine bir odaydı. Ama ne kadar çok parfüm şişesi vardı! Kimi kez rüyalarıma giriyor o şişeler."

"Ne gülünç bir evdi, değil mi?"

"Ben çok etkilenmiştim," diyorum. "Kaldığım ilk ve son milyoner eviydi."

"Ohooo, ben çok daha zenginlerinde kaldım. Bir tanesi o kadar zengindi ki, tuvaletin sifonunu çektiğinde müzik çalardı. ... Ah zenginler – insan acıyor onlara. Paralarını nasıl harcayacakları konusunda en ufak bir fikirleri yok; Ya tümden zevksiz oluyorlar, ya da, zevkleri varsa eğer, kabristana kapanır gibi içine kapanıyorlar."

"Sense bunların hepsini değiştireceksin, değil mi?"

Bu adamın o evde kalmış olduğundan ve o insanları gerçekten tanıdığından kuşkum yok elbette. Bunun, birbirimize olan güvenimizi artıracağı da düşünülebilir ama öyle olmuyor. Tam tersine, kuşkulanıyoruz birbirimizden. Bu gibi durumlarda kesinlikle anonim olmak en iyisi.

Bütün bunlar ne zaman olmuş peki, nasıl bir hikâye anlatacak? Bir ara Fransa'da kalmış da, sonra burada başı belâya girince mi Lejyon'a katılmış? Hikâye bu mu? Neyse, ne hikâye anlattığı hiç de önemli değil. Her gün bir yenisini uyduruyordur Allah bilir.

"Bir dakika izin verir misin?" diyorum, kalkıp tu-

valete gidiyorum.

Bu tuvalet de çok iyi tanıdıklarımdan biri, şu ayna, iyice tanıdık bir ayna.

"Oooo, merhaba," diyor bana, "buraya geçen sefer baktığında çok farklıydın, değil mi? İnanır mısın, gördüğüm yüzbinlerce yüzün her birini hatırlarım. Bir daha bana baktıklarında onlara geçmişten – hafif bir ses, bir yankı gibi – bir resim göndermek için hayaletler saklarım." Bütün tuvaletlerdeki bütün aynalar aynı numarayı yapar bana.

Ama, olabileceği kadar kötü değil bu. Tam bir ara zamandayım şu anda. İçkinin insanı güzel gösterdiği süreden, korkunç gösterdiği süreye geçmeden önceki zaman.

Diyor ki: "İkide bir tuvalete kaçıp duruyorsun. C'est agaçant."

"Başka ne bekliyordun ki?" diye soruyorum gözümü ona dikerek. "Yaşlanıyorum."

Kaşlarını çatıyor. "Hayır, öyle deme. Böyle konuşma. Yaşlı değilsin. Ama genç olmaktan korkuyorsun, öyle bir yere varmışsın. Seni çok korkutmuşlar, neden? Neden izin verdin böylesine korkutmalarına? Hep bunu yapmaya uğraşırlar, şu ya da bu biçimde."

"Güzel öğütlerin için teşekkürler. Umarım aklımda kalır. Şimdi, galiba bir *fine* daha içecek durumdayım."

"Ama çok içtiğinde ağladığını söyledin bana. Ağlayan sarhoşlardan nefret ederim."

"Canım hiç de ağlamak istemiyor. Ömrümde hiç bu kadar mutlu olmadım."

Bana bakıyor, ve, "Hayır, ağlayacağını sanmıyo-

rum," diyor. "Pekâlâ."

İşte bir konyak daha geldi. İçine sodayı boşaltıyorum ve kadehin dibinden yükselen köpükcüklere bakıyorum. Yavaş yavaş içeceğim bunu.

"Eee, çok uzatma ama. Bitir şunu da gidelim."

"Nereye?"

"Senin otele ya da Raspail Bulvarına. Nasıl istersen. ... Çok aptal bir kadınsın," diyor. "Ne kadar aptalsın. Neden ille de rol yapıyorsun. Şimdi, gözümün içine bak, ve istemediğini söyle."

"Elbette istiyorum."

"O zaman, neden yapmıyorsun istediğini? Hiç değilse bunun nedenini söyle bana. Senin de, benim de istediğim bir şey – "

"O kadar önemsiz bir şey ki."

"Öööf, neden önemli olsun ki?" diyor. "Ama güzel olurdu. Hiç değilse nedenini söyle. Yoksa bunu istemem bile ağırına mı gidiyor?"

"Hayır. Ağırıma gitmiyor. Söyleyeceğim. Korktuğum için."

"Korkmak mı?" diyor. "Korkmak, ha? Neden korkuyorsun, peki? ... Seni boğacağımdan falan mı? Parmağındaki o güzel yüzük uğruna seni boğazlayacağımı mı sanıyorsun. Bu mu korkun?"

"Hayır, yüzük yüzünden beni öldürmeyeceğine eminim."

"O zaman, belki de, seni para yüzünden değil de, kötülük yapmayı sevdiğim için öldüreceğime inanıyorsun. Ama işte, bütün aptallığın burada ortaya çıkıyor. Sana kötülük yapmak istemiyorum."

"Her zaman, kötülük yapmak istemediğin bir kişi çıkıyor, değil mi?"

"Doğru. Her zaman bir tane oluyor," diyor. "Yalnızca yanında yatmak istiyorum senin, sıkı sıkı sarılarak."

– Ve her şeyi bana anlatmak, her şeyi. ... Bu lafları daha önce de etmişti.

"Öfff, konuşup durma."

"Tabii," diyor. "Ama önce, sırf merakımdan soruyorum bunu, seni bu kadar korkutanın ne olduğunu öğrenmek istiyorum. İçkini bitir, ondan sonra söyle. Sırf merak ettiğim için."

İçiyorum. Sesinde beni inciten bir şey var. Bir şey söyleyemiyorum. Boğazım acıyor, konuşamıyorum.

"Benden korkuyorsun. Mechant olduğuma inanıyorsun. Seni gerçekten öldürebileceğimi sanıyorsun."

Beni öldüreceğini sansaydım hemen gelirdim seninle, bir tek soru sormaksınız. Üstelik cebimdeki son kuruşa kadar alabilirdin, helal ederdim. ...

"Herhangi birinden daha fazla mechant değilsin. İhtimal daha bile az kötüsün."

"O zaman neden korkuyorsun? Söyle bana, sahiden ilgileniyorum. Erkeklerden, aşktan? ... Nasıl olur, hâlâ mı?... İmkânsız."

Sokakta, kendi halinde yürüyorsun. Ayağın bir şeye takılıyor. Karanlığın içine yuvarlanıyorsun. Orası geçmiş – ya da belki gelecek. Ve biliyorsun ki aslında ne geçmiş var ne de gelecek, yalnızca bu karanlık var, hafif hafif, ağır ağır değişen ama hep aynı kalan.

"Neden korktuğumu öğrenmek istiyorsun, öyle mi? Peki, söyleyeyim. ... Erkeklerden korkuyorum, evet, hem de çok korkuyorum. Ama kadınlardan daha da çok korkuyorum. Ve, insanoğlu denilen türden çok fena korkuyorum. ... Onlardan korkmak mı?" di-

yorum. "Elbette korkuyorum onlardan. Allahın belâsı bir sırtlan sürüsünden kim korkmaz?"

Ve düşünüyorum: "Of, kapa çeneni. Yeter artık. Zaten neye yarar?" Gene de susamıyorum. Söylenip duruyorum.

"Korkuyorum dediysem, bu yalnızca kullandığım bir sözcük. Aslında onlardan nefret ediyorum. Seslerinden nefret ediyorum, gözlerinden nefret ediyorum, gülüşlerinden nefret ediyorum. ... Bütün bu boktan yaşamadan nefret ediyorum. Zalim, aptalca ve ağza alınmayacak kadar iğrenç bir şey bu. Kendimi öldürecek cesareti bulamadım hiç, yoksa çoktan kurtulmuştum. Neyse, bu da benim cezam deyip geçelim."

... Kendim hakkında her şeyi biliyorum artık, biliyorum. Sık sık söyledin bana. Üstümü örtecek bir tek yanılsama paçavrası bile bırakmadın bana. Ama, Tanrı şahidimdir, ben de senin ne olduğunu biliyorum, ve yer değiştirmek istemem. ...

Her şey bozulmuş, hepsi kokuşmuş. İyi, tamam, ağlayıp durma bu yüzden. Hayır, ağlayacak değilim. ... Ama, siz lânet olası sırtlanlar, bir an önce birbirinizi paramparça edin, olur mu? ... Her şey yok olsun. Olsun bitsin. Hepsi bitsin bu dondurucu deliliğin. Bitsin.

Daha beş dakika önce Les Deux Magots'da oturmuş, sırtımda o ucuz siyah entarim, kıkırdayarak Antibes hakkında konuşuyordum, şimdiyse sonsuz bir karanlığın içine uzanmış, kıvranıyorum. Yapayalnızım. Ses yok, dokunan yok, elini uzatan yok. ... Burada daha ne kadar yatacağım? Sonsuza dek mi? Yoo, hayır, bayan, bu sefer yalnızca bir iki yüzyıl boyunca. ...

Karanlığın içinden, yavaş yavaş ve çok acı çeke-

rek çıkarıyorum kendimi. Ve işte geldim, ve karşımda o var, zavallı jigolo.

Kederli duruyor. Çok alçak sesle ve dili ilk kez çok belirgin bir biçimde çalarak diyor ki: "Yaralarım var."

'Yara' sözcüğünü öylesine garip telaffuz etti ki, ne demek istediğini anlamadım.

"Nen var?"

Çevreye bakıyorum. Çığlık mı attım, bağırdım mı, sövdüm mü, haykırdım mı, rezalet mi çıkardım? Bize bakan, bizi dikkate alan var mı? Hayır, yok. ... Tezgâhın arkasındaki kadın, gözlerini yere çevirmiş öylece oturuyor. Gözkapaklarına sürdüğü mavi boyanın renk numarasını bile biliyorum. Kafelerin yükseklerinde oturan, her şeye tanrılar gibi yukardan bakan bu kadınlar, pek çok garip olayın başlangıcını görüyorlardır. Hele de Dôme'dakiler.

"Nen var dedin?"

"Bak," diyor, hâlâ fısıldayarak. Başını geriye atıyor. Boynunda, boydan boya bir yara izi var. Şimdi anlıyorum, bir kulaktan ötekine dediklerinde bunun ne anlama geldiğini. Uzun, kalın, beyaz bir yara izi. Daha önceden neden farketmedim, garip.

Diyor ki: "Biri bu. Başkaları da var. Ben de yaralandım."

Bunu övünerek ya da yakınarak söylemiyor. Daha çok şaşkın gibi. Şaşkınlığı ise kendine özel değil, sanki bana soruyor – hem de bana – neden, neden, neden, diye.

Sana acımak mi? Neden acıyacak mışım sana? Bana hiç kimse, hiçbir zaman acımadı. İnsanlar acımasızdır.

"Ben de," diyorum aksi bir sesle. "Moi aussi."

"Biliyorum. Görüyorum. Sana inanıyorum."

"Ohooo," diyorum, "birbirimize inanmaya başladıksa iş ciddileşiyor demektir."

Bu rüyadan çıkıp gitmek istiyorum.

"Neden birbirimize inanmayalım ki? Neden, hiç değilse bu gecelik birbirimize inanmayalım? Sana şimdi bir şey söylersem inanır mısın bana? Seninle mutlaka sevişmek istiyorum."

"Başından beri söyledim. Vaktini boşa harcıyordun."

"Peki, ne oldu sana, başına ne geldi?" diye soruyor. "Seni bu hale getirmek için çok kötü bir şey olmuş olsa gerek."

"Bir şey mi? Bir tek şey değildi. Yıllar sürdü. Uzun ve ağır bir süreçti."

Diyor ki: "Önemli değil. Çok iyi biliyorum ki, eğer sana şunu yaparsam" – bir fırıncının hamur yoğurmasını anımsatan hareketler yapıyor – "sonunda çok farklı olursun. Biliyorum. İnan bana."

Kafamın içinde yüzünü buruşturan şeytan yavrusunu izliyorum. Silindir şapka ile cache-sexe'den başka bir şey giymemiş ve duygusal bir şarkı söylüyor – "Güller hep soldu, sümbüller sarardı."

Diyorum ki: "Önemsiz bir şeyi önemliymiş gibi göstermeye çalışan kim şimdi peki?"

"Ööf, önemliymiş, önemsizmiş – bunlar yalnızca laf. Eğer birlikte bir süre mutlu olabileceksek, bir süre her şeyi unutabileceksek, bu yeterince önemli değil mi? ... Hemen şimdi gidelim. Senin otele gidelim."

"Hayır."

Rahat bırak beni. Yorgunum. ...

"Hâlâ rien à faire, ha?" Gülmeye başlıyor.

"Hâlâ rien à faire. Kesinlikle rien à faire."

Ama her şey o kadar değişti ki. Yüzüne bakamıyorum.

"Gitmem gerek. Lütfen. O kadar yorgunum ki."

Takside giderken, "O ıslığı çalsana," diyorum. "Hani Lejyon Marşı dediğin ezgiyi."

Çok alçak perdeden ıslık çalmaya koyuluyor. Ben de camdan sokakları seyrediyorum. A l'Hôtel de l'Esperance. ...

*

Duvarları bembeyaz badanalı küçük bir odadayım. Dışarısı çok güneşli, çok sıcak. Bana sırtını dönmüş duran bir adam, bu ezgiyi ıslıkla çalarak ayakkabılarını boyuyor. Benim sırtımda çok kısa siyah bir elbise, ayaklarımda topuksuz papuçlar var. Bacaklarım çıplak. Adam bana döndüğünde yüzünde nasıl bir ifade olacağını merak etmekteyim. Artık kötü davranıyor bana, artık bana ihanet ediyor. Sık sık eve başka kadınlar getiriyor ve onlara hizmet etmek zorunda kalıyorum. Hiç hoşlanmıyorum bundan. Ama hayatta ve yakınımda olduğu sürece mutsuz değilim. O ölecek olsa ben de kendimi öldürürdüm.

Ah, benim şu sinemeya kayan kafam. ... ("Allahaşkına şu sinemaya kayan kafana dikkat et. ...")

"Şimdi neye gülüyorsun?" diye soruyor.

"Hiç, hiçbir şeye. ... Bu ezgiyi gerçekten sevdim. Acaba plağını bulabilir miyim?"

"Bilmem ki."

Otelin kapısına gelmişiz bile.

"İyi geceler," diyor. "İyi uykular. Lüminali çokça al."

"Olur, alırım. Sana da iyi geceler, iyi uykular."

Yukarı çıkarken hüzünlü değilim. Hüzünlü değilim, mutlu değilim, pişman değilim, pek bir şey düşünmüyorum. Yalnız, gözümün önünde lüminal tüpünü ve viski şişesini çok açık seçik görebiliyorum. Eğer gerekirse. ...

Tam kapımın önüne gelmişim ki, bir çıt oluyor ve her yer kararıyor. Anahtarı deliğe sokmam olanaksız. Kapkaranlık koridor boyunca geri dönüp merdiven başındaki otomatik ışık düğmesine basmak zorundayım.

Kapının tokmağını bulmaya çalışırken, yüzümden bir bir buçuk metre ötede bir sigaranın ışığını görüyorum. Sanki çok uzun bir süre bakıyorum bu ışığa. Sonra sesleniyorum: "Kimsiniz? Kim var orada? Qui est là?"

Ama, karşılık vermesine gerek kalmadan biliyorum. Bir adım atıp kollarımı boynuna doluyorum.

Ona sarılmışım, gülmeye başlıyorum çünkü öyle mutluyum ki. Orada öylece dikilmişim, kollarım ona dolanmış, sonsuz mutluyum. Bu karanlık merdiven başında, her şey kollarımın arasında şimdi –aşk, gençlik, bahar, mutluluk, kaybettiğimi sandığım her şey. Ne kadar aptallık etmişim bütün bunların benim için bittiğini sanmakla. Nasıl bitmiş olabilir?

Elimi kaldırıp saçlarına dokunuyorum. Onu ilk gördüğüm andan beri yapmak istemiştim bunu.

"İlk anda korkuttum mu seni?"

Işığı yaktı. Keyifli ama şaşkın görünüyor.

"Yoo, yoo," diyorum, "yani biraz... Hayır."

Oysa fısıldıyorum ve korkuyla çevreme bakıyorum. Ne göreceğimi sanıyorum ki? Merdiven başında hiç kimse yok – hiçbir şey yok. Yalnızca, gezgin satıcının kapısı önüne bıraktığı ayakkabılar, burunları her zamanki gibi birbirine bakıyor.

Anahtarı elimden alıp kapıyı açıyor ve arkamızdan kapatıyor. Deliler gibi öpüşüyoruz, gene de daha şimdiden birşeyler bozuldu. Tedirginim, kafamın yarısı başka yerde. Bizi işiten oldu mu, biri bizi mi dinliyordu biraz önce?

"Burası amma karanlık... Bir dakka, hallederim."

Odamdaki düğme ya karyolanın yanındaki ışığı yakıyor ya da perdeyle ayrılmış olan musluğun başındakini – düğmeyi kaç kez çevirdiğinize bağlı oluyor bu. Ama bir türlü doğru işlemiyor, tam şurayı aydınlatacak dediğinizde başka yeri aydınlatıyor. Karyolanın yanındaki lambayı yakıncaya dek epey uğraşıyorum.

Birden oda bana doğru fırlıyor, utkulu kahkahalar savurarak. Büyük yatak, küçük yatak, lüminal tüpünün, bardağın, su şişesinin durduğu masa, pencere kıyısında tik-tak eden saat, yemek listesi – 'T'as compris? Si, j'ai compris. ...' Dört duvar, bir tavan ve bir yatak. *Les Hommes en Cage*. ... Tamamen öyle.

İşte buradayız. Bizi engelleyecek hiçbir şey yok. Dört duvar, bir tavan, bir yatak, bir bidet, önce bidet'nin sonra da yatağın üstünde yanan bir ışık – bizi engelleyecek hiçbir şey yok. Ne istersen; neyi istersen. ... Ne bizi duygusallaştıracak bir geçmiş, ne de çekimserleştirecek bir gelecek var. ... Alışkanlığını yitirmiş olanlar için zor bir an – birden üşüten ve dikkate davet eden bir an.

"Bir viski ister misin?" diye soruyorum. "Şişem

var."

(Çok özgün bir laf. Eminim, boşluğu doldurmak için böyle bir soru sormak daha kimsesin aklına gelmemiştir.)

Paltomu, şapkamı çıkarıyorum, viski şişesini getiriyorum. Diş bardağını çalkalayıp kendime bir içki karıştırıyorum, onunkini zaten temiz olan su bardağına dolduruyorum. Bütün bunları mümkün olduğu kadar ağır ağır yapıyorum. Zaman, zaman, zamana ihtiyacım var. Biraz bekle, birazcık bekle, hemen değil. ...

Küçük yatağın üstünde oturuyoruz. Viskisinden bir yudum alıp bardağı bir kenara bırakıyor.

"İyi olmamış mı? Beğenmedin mi?"

"Evet, iyi olmuş. İçmek istemiyorum."

"Benimkinin tadı felâket. Öksürük ilâcına benziyor."

"O zaman neden içiyorsun? İçme."

Gene de yudumlamayı sürdürüyorum. Minik minik yudumlar. Daha değil, daha değil. ... Birazcık bekle. ... Beni incitmeyeceksin, değil mi? Tanrı aşkına, bana güzel birşeyler söyle. Oysa, bana bakarken gözlerinde ironi var. İyi, güzel bir şey söyleyeceğini sanmıyorum. Tam tersine. Ama doğal olan da bu. Bunu bilmem gerek. Adına teknik derler.

Diyorum ki: "Ne kadar komik, değil mi, bazı erkekler ayakta duramayacak kadar kafa çektirmeye çalışırlar insana, kimisi de içmeni engellemeye uğraşırlar. Derinlerde saklı bir içgüdü hemen harekete geçiyor. Irkla ilgili bir şey – evet, eminim ırkla ilgili."

Soruyor: "Biraz önce, merdiven başında – ben olduğumu hemen bildin mi?"

"Tabii, elbette."

"Oysa, ben bir şey demeden nasıl bilebilirdin ki?"

"Bildim," diyorum inatla.

"O zaman peşinden yukarı çıktığımı da biliyordun. Gelmemi bekliyordun."

"Yoo, hiç de değil. Hiç beklemiyordum."

Gülüyor, elini entarimin altından dizimin üstüne koyuyor. Hiç sevmem bu hareketi. Şeyi hatırlatır bana – neyse neyi. ...

"Komedi oynamaya bayılıyorsun, değil mi?"

"Ne demek istiyorsun, ne komedisi?"

Konyağın üstüne viski içmemem gerekirdi. Kavgacı yapıyor beni. Gücenme, öfke kıvılcımları parlıyor gövdemin her yanında. ... Komediymiş, ne komedisi? Komedi, ha? Hey tanrım!

Lanet olası oda sırıtıyor bana. Saatin tik-takları berdevam. Qu'est-ce qu'elle fout içi, la vieille?

"Bir viski daha içeceğim."

"Yoo, artık içme."

Eee, cehenneme kadar yolun var. ... Elini itip ayağa kalkıyorum.

"Şimdi de sen bana bir şey söyle. Başından beri senin yukarı çıkmanı istiyordum ve bu gece sana söylediğim bütün her şeyin, senin deyiminle komedi olduğuna inanıyorsun, öyle mi?"

"Aslında yukarı gelmemi istediğini biliyordum, evet. Bunu anlamak hiç de zor değildi," diyor.

Bu sözleri söylerkenki havası, bana bakış tarzı yüzünden öldürebilirim onu. ... Kolay, kolay, rahat ve kolay. Kandırması kolay, incitmesi kolay, alay etmesi kolay. Ama bir daha olmaz. Hayır, kesinlikle bir daha olmaz. ... Kötülüğünü erken yaptın. Tekniğin bozuk.

"Yaşasın," diyorum, "Kadehimi sana kaldırıyo-

rum. Yukarı kadar zahmet etmen ne kadar şeker, seni gördüğüme de çok sevindim. Şimdi artık gitmen gerek."

"Tabii ki gidecek değilim. Neden böyle davranıyorsun? Yapma böyle."

"Boşuna çaba harcama. Gitmeni yeğliyorum."

"Gitmiyorum işte," diyor. "Bu komedinin sonunu görmek istiyorum. Beni buradan attırmak için birilerini çağırmak zorundasın. ... Au secours, au secours," diye sesini incelterek haykırıyor. "Aynen böyle. ... Gülünç duruma düşmek istiyorsan."

"Hayatım boyunca o kadar çok gülünç duruma düştüm ki, biraz fazlası ya da azı farketmez artık."

"Bağır öyleyse. Hadi. Ya da, duvara vur, yan odadaki dostunu yardıma çağır."

Bunu dediği anda suspus oluyorum. Şu anda kaçınmak istediğim bir tek şey varsa, o da bu otelde rezalet çıkarmak.

"Burada gürültü koparmak istemiyorum," diyorum. "Gene de gitmen gerek."

"Neden?"

"Çünkü sana git diyorum. Ve gideceksin."

"Öyle, pat diye?"

"Evet, pat diye."

"Peki, sen beni ne sanıyorsun – köpek yavrusu mu? Önce beni öpüp sonra da 'Defol' diyebileceğini mi sanıyorsun? Bana iyice bakmadın galiba. ... Böyle şeyleri hiç sevmem," diyor, "o buyurgan ses hiç hoşuma gitmez."

Doğru ya, ben de her zaman sevmemişimdir – buyurgan sesleri.

"Pekâlâ, gitmeni rica ediyorum."

"Of be, kafamı bozuyorsun," diyor. "Kafamı bozuyorsun, kafamı bozuyorsun."

Derken küçük yatağın üstünde boğuşmaya başlıyoruz. Benim asıl derdim boğuşmaktan çok, sessizce boğuşmak. Kimse bizi işitmemeli. Sonunda üstüme yatıyor, iki yana açılmış kollarımı sıkıca tutmakta. Hiç kıpırdayamıyorum. Entarimin yakası yırtılmış. Ama dizlerim sıkıca birbirine yapışık. Bir oyun bu – karlar arasında, değersiz bir ödül uğruna oynanan bir oyun.

Hızlı hızlı soluyor, yüreğinin çarpmalarını duyuyorum. Bense çok sakinim. "Olay gerçekten biraz komik," diye düşünüyorum. Ayrıca, "Méchant görünüyor bu," diye geçiriyorum içimden, "bu adam méchant olabilir."

Sakinliğimi korumak için gözlerimi kapıyorum. "Olay gerçekten biraz komik," düşüncesini de sürdürmeye çabalıyorum.

"Öteki yatağın üstünde olmalıydık," diyorum. "Üstelik giysilerimizi de çıkarmadık. Aynı İngilizler gibi."

"Ohoo, daha çok vaktimiz var. Bütün gece bizim. Yarına dek vaktimiz var."

Yarına dek çok uzun bir zaman. Belki de bir yüzyıl geçecek yarına dek. ...

"Sizin gibilere yapılacak iyi bir numara vardır," diyor. "Senin gibi durmadan rol yapan, yalan söyleyen, aptalca komediler oynayan kadınlar için."

Ne olduğunu anlatıyor.

"Çok iyi, harika. Nerede öğrendim bunu, Fas'ta mı?"

"Yo, hayır," diyor, "Fas'ta çok daha kolaydır. Yardımcı olacak dört arkadaş bulursun, her şey çok kolaylaşır. Herkes sırayla işini görür. Bayağ keyifli olur öy-

lesi." Yüksek sesle gülüyor.

"Tanrı aşkına," diyorum, "sevimli yöntemlerini anlatırken avazın çıktığı kadar bağırmasan da olur herhalde."

"Kendini çok güçlü sanıyorsun, değil mi?" diye soruyor.

"Evet, çok güçlüyüm."

Ölüler kadar güçlüyüm, azizim, evet işte o kadar güçlüyüm.

"O kadar güçlüysen, neden gözlerini kapalı tutuyorsun?"

Çünkü ölülerin gözleri kapalı olur.

Hiç kıpırtısız yatıyorum. Kımıldamıyorum. Gözlerimi açmıyorum. ...

"Je te ferai mal," diyor. "Kabahat senin."

Gözlerimi açtığımda, gözyaşlarımın kıyıdan kıyıdan aktığını duyumsuyorum.

"Haaa, işte, böylesi daha iyi, çok daha iyi. Şimdi aynısını söyle bakalım, 'Sana git diyorum ve gideceksin' de."

Konuşamıyorum.

"Evet, böylesi daha iyi, çok daha iyi."

Onun sert dizini, dizlerimin arasında hissediyorum. Dudaklarım acıyor, memelerim acıyor, çünkü, öldükten sonra dirilince insanın canı acır. ...

"Bundan böyle her şey yolunda," diyor.

"T'as compris?" diyor.

Bu sorunun geleneksel yanıtıdır: "Si, j'ai compris."

Orada yatıyorum, "Evet, anlıyorum," diye düşünüyorum. "Bu son kez olacak," diye düşünüyorum. Hiçbir şey düşünmüyorum. Yüksek, açık seçik, soğuk bir

sesi dinliyorum. Kendi sesim.

"Elbette anlıyorum. Tabii ki anlıyorum. Anlamamak için aptal olmam gerekirdi. Masanın üstündeki tuvalet çantasının sağ gözüne bakarsan istediğin parayı bulacaksın."

Bileklerimi bırakıyor. Üstümde kıpırtısızlaştığını duyumsuyorum.

"Kilitli değil. Bin franklık banknotu al, ama Allah aşkına ötekileri bana bırak. Yoksa başım fena derde girer."

Ama ne kadar ağır bu adam. Bu kadar ağır olabileceği kimin aklına gelirdi? ...

"Herhangi bir şeye bozulduğumu sanma," diyorum. "Çünkü bozulmuş değilim. Herkes hayatını kazanmak zorunda, biliyorum. Ben de senin işini kolaylaştırmaya çalışıyorum."

Dinleme bu dediklerimi, dinleme. Konuşan ben değilim. Dinleme. Benim ağzımdan çıkmıyor bu sözler – yemin ederim. ...

"Ayrıca bana karşı çok şeker davrandın," diyorum. "Bana kendin hakkında anlattığın çeşitli masallara bayıldım. Hele o yaraların ve yara izleriyle ilgili olan yok mu – çok çok hoşuma gitti."

Yüzümü korumak için kolumu kaldırıyorum, çünkü bana bir yumruk sallayacağını hissediyorum.

"Bütün istediğim işini kolaylaştırmak," diyorum. "Boşuna bir sürü vakit harcama. Parayı hemen alabilirsin, öyleyse ne diye boşa vakit harcayasın, yalan mı?"

Ağırlığı artık üstümde değil. Ayağa kalkıyor. O kadar çabuk davrandı ki, kollarımı ona dolamaya, "Dur, gitme," demeye, "Bana bunu yapma, beni böyle bırakma," demeye fırsatım olmadı.

"Evet, haklısın," diyor. "Boşa vakit harcamaktan başka bir şey değil."

"Sen ve yaraların – ne kadar gülünç olduğunun farkında bile değil misin? İyi güldürdün beni. Başkalarının yaraları – ne de komik olur! Sen her aklıma geldiğinde gülmekten öleceğim. ..."

Kolumu gözlerimin üstünden kaldırmıyorum. Aynaya doğru yürüyor, kendine bakıyor, kravatını düzeltiyor. Şimdi de tuvalet çantasını açıyor. Kolumu gözlerimin üstünden kaldırmıyorum, çünkü parayı aldığını görmek istemiyorum; gidişini görmek istemiyorum. ...

Belki bir şey söyleyebilir. İyi geceler diyebilir, ya da elveda, ya da iyi şanslar, ya da bir şey işte.

Kapı kapanıyor.

O gittikten sonra, yana dönüp, kendi kendime sarılıp, gövdemi elimden geldiğince küçülterek yatıyorum, dizlerim nerdeyse çeneme dokunacak. Ağlıyorum, insanın canını en çok yakacak biçimde, yüreğimi ve karnımı acıtarak. Bu ağlayan kim? Merdiven başında gülen, onu öptüğünde mutlu olan aynı kişi. Ağlayan benim, kendimim. Ötekisi – ötekisinin kim olduğunu nerden bileyim? O ben değilim.

Ötekinin sesi yükseliyor kafamın içinde: "Oh, oh oh, şuna bakar mısınız? Ne kadar eğlenceli geçti bu on gün! Baştan sona heyecan dolu. Bilmemne Hanım ile Oğlanları Grubunun son gösterisi ya da, Her şey Eski Bir Kürk Manto Yüzündendi adlı oyun. Kesinlikle son gösteriydi gördüğünüz. ... Hadi, ağla, allez-y. Encore. Ya da, burada dedikleri gibi Bis. ... Şimdi de biraz sakinleş, sakin sakin anlat her şeyi. Çok güzel

bir delikanlıyla akşam yemeği yedin, sonra seni öptü ve sen bunun için bin frank ödedin. Bu fiyata sudan ucuz, hele de döviz kurlarını hesap edersen. Döviz kurlarını unutma, şekerim – ama unutmazsın tabii. Sokakta da bir iki kişi buldun, bir de tablo satın aldın. Tabloyu unutma. Sana birşeyler hatırlatacaktı – neydi sana hatırlatacakları? Ha, evet, tamam – insanoğlunun çektiği acılar. ..."

Bana öööyle bakacak, boynu bükük, tatlı, alçakgönüllü, alaycı ve birazcık delice. Sokağın kıyısında dikilip banjosunu çalacak. Ben de ona bakacağım, çünkü elimden başka bir şey gelmeyecek, genç olmayı, sevilmeyi, sevişmeyi, acı çekmeyi, dans etmeyi ve ölmekten korkmamayı, bütün sevdiğim müzikleri ve her mutlu olduğum anı hatırlayarak. Ben de ona bakacağım. Diyeceğim ki: "O allahın belâsı çalgınla çaldığın her ezginin sözlerini biliyorum. Ama artık şarkı söylemeye dermanım yok – işte böyle. Finie la chanson. Şarkı bitti. Bitti."

Sonra bu oteli düşüneceğim, yatağın tamı tamına biçimini ve tuvaletteki çizgi roman koleksiyonunu. Gayet basit bir karikatür vardı ve beni uzun uzun, çok uzun güldürdü çünkü altına Tanrı imzası atılmıştı. Evet, Tanrı – T-A-N-R-I. Tanrı tarafından yapılmış bir karikatür. Ne müthiş bir gülmece anlayışı! İçinde İngilizler bile yok.

Öteki diyor ki: "Ağlamanı yarıda kesmek istemem. Boş vakitlerini en iyi böyle değerlendirme âdetindesindir bilirim, ama şunu da hatırlatmak isterim ki, yan odadaki adam mutlaka olan biten her şeyi olduğu gibi işitmiştir ve şimdi de devamını dinlemektedir. Belki beklediği tam bu değildi ama, gene de eğle-

niyordur."

Ağlamaktan vazgeçiyorum. Bacaklarımı uzatıyorum. Kendimi çok yorgun hissediyorum.

"Bir şey daha var tabii," diyor öteki. "Adam paranın hepsini almışsa -ki büyük bir ihtimalle almıştır- o zaman başın fena halde dertte."

Yerimden kalkıp burnumu siliyorum. Mendile kan bulaşıyor. Aynaya baktığımda ağzımın şiştiğini ve onun ısırdığı yerde hâlâ biraz kanama olduğunu görüyorum. Tuvalet çantama doğru gidiyorum.

"Hadi, durma, bak. Şimdiden bilmende yarar var."

Çantanın sağ gözünü yokluyorum, parayı çıkarıyorum. İki adet yüzlük bir adet de binlik banknot.

"Aaaa! *Ne büyük* bir iltifat! Kimin aklına gelirdi?"

"Ben biliyordum," diyorum. "Ben biliyordum. Onun için ağladım."

Diş bardağını alıp yarısına dek viski dolduruyorum. Şerefine içiyorum, jigolo dostum, şık bir jigolo. ... Önünde yerlere kadar eğiliyorum. Bir tane daha iç. ...

Bir tane daha içiyorum.

Davranışın beni çok duygulandırdı, tatlı jigolo, kalbimin derinliklerinden teşekkür ediyorum sana. Böylesi bir nezakete alışkın değilim. Onun için sana içiyorum. Ve sana içiyorum. ...

*

Çok sarhoşum. Rus'un yüzü gözümün önünde ve ağzı kımıldıyor, diyor ki: "Madame, Vénus se fâchera." "Haa, O mu!" diyorum. "Bana ne ondan? Benim için

ne yaptı ki, pis oyunlar oynamaktan başka?" "O herkese aynı şeyi yapar," diyor. "Gene de, temkinli olun. Dikkat, dikkat. ..."

Bir uğultu var, pek çok insan konuşuyor ama tek ayırdedebildiğim sözcükler, "Femmes, femmes, femmes, femmes. ..." Bir de trenin tekerleklerinin sesi: "Paris, Paris, Paris, Paris. ..." Madam Vénus çok kızmış ve Phoebus Apollo, bulvardan aşağı adımlarını sıklaştırarak uzaklaşıyor benden kendini la crasse'ın içinde saklamak için. Bıraktığı tek adres: Mons P. Apollo, La Crasse. ... Ama bütün bunların yanılsama olduğunu çok iyi biliyorum ben, imgelem. Vénüs öldü; Apollo öldü; İsa bile öldü.

Dünyada kalan tek şey, ak çelikten yapılmış koskocaman bir makina. Sayısız, esnek kolları var, çelikten yapılmış. Uzun, ince kollar. Her kolun ucunda bir göz var, kirpikleri rimellenmekten katılaşmış. Daha yakından baktığımda, kolların yalnızca bazılarında bu gözlerin olduğunu farkediyorum – ötekilerde ışıklar var. Gözleri taşıyan kollarla ışıkları taşıyan kollar, hepsi son derece esnek ve çok güzel. Ama, geri plandaki kurşuni gökyüzü beni deli gibi korkutuyor. ... Kollar bir müziğe, bir şarkıya uyarak sallanıyorlar. Şöyle bir şey: "Çaka-çak, çaka-çak, çaka-çak. ..." Müziği tanıyorum; şarkıyı söyleyebilirim. ...

Bir içki daha içiyorum. Kafamın içindeki o sesin belâsını versin. Seni susturmasını bilirim. ...

Odanın içinde beş aşağı beş yukarı dolaşıyorum. Öteki ses gitti. Yapayalnızım.

René gideli çok olmadı.

Paltonu giy, peşinden git. Henüz çok geç değil, he-

nüz çok geç değil. Son kez olarak, son kez olarak. ...

Hayır, gidemeyeceğim, şekerim. Gururuma yedireme yeceğim için falan değil, bacaklarım fena titrediği için.

"Geri gel, geri gel," deyip duruyorum. Aynen böyle. Üstüste, üstüste tekrarlıyorum. "Geri gelmen gerek, mutlaka geleceksin. Geri gelmeye zorlayacağım seni. Hayır, yanlış bu. ... Yani, demek istiyorum ki, n'olur geri gel. Yalvarırım geri gel."

Avuçlarımı gözlerime bastırıyorum ve onu görüyorum. Bulvar St. Michel üstünde, Montparnasse'a doğru yürüyor, kendi kendine "Sale femme, aptal, manasız kadın," diye söyleniyor.

"Geri gel, geri gel, geri gel," diyorum.

Duymuyor beni.

Mümkün olduğunca hızlı yürüyor. Üşüyor ve kafası bozuk.

"Erkeklerden hoşlanmıyorsun, kadınlardan da hoşlanmıyorsun. Hiçbir şeyi, hiç kimseyi sevmiyorsun. Sauf ton sale cerveau. Alors, je te laisse avec ton sale cerveau..."

(Bir canavar. ... Yalnızca sürünebilen ya da uçabilen bir canavar. ... Ah, öyleyse uç!...)

"Peki, parayı almama jesti neydi?" diye tartışmaya girişiyorum. "Tamamiyle gülünçtü. Şimdiden pişmansın, biliyorsun. Geri dön ve al. Öylece içeri girip "Bir şey unutmuşum," dersin, parayı alıp gene çıkar gidersin."

Geri gel, geri gel, geri gel. ...

Bu çaba, bu olağanüstü çaba, insan beynini çatlatmaya yeter. Ama istek yerine gelmeden önce değil. Dağ yerinden oynamayınca değil.

Geri gel, geri gel, geri gel. ...

Duraksıyor. Duruyor. Elde ettim onu.

"Dinle. Şimdi beni işitebiliyorsun, değil mi? Daha bayağ erken – saat oniki bile olmadı. Aşağı kapı hâlâ açıktır. Yapacağın tek şey dördüncü kata çıkmak. Biri sana bir şey soracak olursa, "Kırk bir numaraya çıkıyorum, kadın beni bekliyor." dersin. Aynen böyle söylersin."

Onu kafamın içinde çok açık seçik görüyorum. Bir an bile gözden kaçırmaya korkuyorum.

Geri gel, geri gel, geri gel. ...

Kapıyı vurmak zorunda kalmaması gerek galiba. Hemen içeri girebilmesi gerek.

Kalkıyorum, anahtarı kapının dış tarafındaki deliğe sokmaya çalışıyorum. Yere düşürüyorum. Kapıyı azıcık aralık bırakıyorum.

"Bütün giysilerim üstümde," diye geçiriyorum içimden. "Ne kadar aptalım."

Çabucak soyunuyorum. Bana doğru attığı her adımı izliyorum.

Şimdi benim sokağın köşesini dönüyor. Kafamın içinde çok berrak. Benim sokağın köşesini dönüyor. Evleri görebiliyorum. ...

Yatağa giriyorum. Yattığım yerde tir tir titriyorum. Çok yorgunum.

Hayır, ben değil. Kaygılanma. Yorgun olan o pis beynim. Bu yüzden de kaygılanma – sale cerveau bitti.

Düşünüyorum: "Kimbilir ne kadar çirkinim. Işığı söndürmem gerek."

Ama önemi yok. Artık yalınlığa erdim ve korkmuyorum; artık kendimi buldum. İsterse baksın bana. Di-

yeceğim tek şey: "Görüyorsun ya, sen gittin diye biraz ağladım."

(Yoksa, bir daha şarkı söyleyemeyeceğim için mi ağladım o kadar – pis beynimin içindeki ışık söndüğü için mi?)

Şimdi otelin önüne vardı.

Düğmeye basıyor, kapı açılıyor.

Merdivenleri tırmanıyor.

Şimdi odamın kapısı kımıldıyor, kapı ardına dek açılıyor. Kolumu gözlerimin üstüne koyuyorum.

İçeri giriyor. Kapıyı arkasından kapatıyor.

Hiç kıpırdamadan yatıyorum, kolum gözlerimi örtmüş. Bir ölü kadar kıpırtısızım. ...

Bakmama gerek yok. Biliyorum.

Kafamı kurcalayan şey: "Mavi sabahlığı mı giymiş, beyazı mı? Çok önemli bu. Bunu öğrenmem gerek – çok önemli."

Kolumu gözlerimin üstünden çekiyorum. Sabahlık, beyaz.

Öylece durmuş, bana bakıyor. Kendinden hiç de emin değil. Kötü gözlerini kırpıştırıyor.

Bir şey söylemiyor. Tanrı'ya şükür ki, hiçbir şey söylemiyor. Gözlerinin ta içine dimdik bakıyorum ve zavallı bir insan paçavrasından daha son kez olarak tiksiniyorum. Son kez olarak. ...

Kollarımı boynuna dolayarak, yatağa, üstüme çekiyorum onu sonra: "Evet - evet- evet. ..."

SON

GÜNAYDIN GECEYARISI

Jean Rhys

Jean Rhys (1894-1979), yaşamı da yazdıkları kadar ilginç bir yazar. *Günaydın Geceyarısı*, yazılışının üzerinden yirmi yıla yakın bir süre geçtikten sonra bir gün BBC'de radyofonize edilerek yayınlanır ve umulmadık yankılar uyandırır. Ancak *Jean Rhys* ortalarda yoktur. Hayatta olup olmadığı bile bilinmemektedir. Yazarın izini süren meraklıları, sonunda onu bir kıyı kasabasında yapayalnız bulurlar. Yazar o yapayalnızlığı içinde de durmamış, yazmıştır. Yıllar öncesi bıraktığı Londra'ya döner. Kitapları ardı ardına basılmakta, kapışılmaktadır. İngiltere'nin en büyük iki edebiyat ödülü *Jean Rhys*'e verilir. Ama artık yazar 72 yaşındadır. *Günaydın Geceyarısı*, yazarın ortadan yok olmadan önce yazıp yayımladığı romanıdır ve o güne kadar yazdıkları arasında en etkileyici, en ürkütücü olanıdır. Bu romanda, ilk gençlik yıllarını aramak için Paris'e dönen, kırkını aşmış, kendini içkiye vermiş bir kadının öyküsü anlatılır. Paris'te, bu umutsuz kadının karşısına yeni bir erkek çıkar. Tehlikeli ve acıklı bir oyuna girişirler. Can Yayınları arasında yayımlanan *Dörtlü* (1928), *Ayrılıktan Sonra* (1930), *Karanlıkta Yolculuk* (1934), *Geniş Geniş Bir Deniz* (1966) gibi, 1939'da yazılan bu güzel roman da, yine değerli yazarımız *Pınar Kür*'ün çevirisiyle sunulmaktadır.

ISBN 975.510.169-1

KDV içindedir